

ချုပ် (မဟာအောင်မြေ)

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ရခိုင်မဟာမုနိ၏

ရခိုင်မဟာမုနိ၏

မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ချုပ် (မဟာအောင်မြေ)

ချုပ် (မဟာအောင်မြေ)

ရခိုင် မဟာမုနိ ဘုရားပုံတော်

အနန္တော အနန္တ ဝိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည့် ...
ကျေးဇူးရှင် မိခင် ဖခင်နှင့်
ဆရာသခင် ရခိုင်-မြန်မာ
ပဏ္ဍိတ် ဦးဦးသာထွန်းအား
ဤစာအုပ်ဖြင့် ကန်တော့ပါ၏ ...
ဤစာအုပ်ဖြင့် ပူဇော်ပါ၏ ...
ဤစာအုပ်ဖြင့် ကျေးဇူးဆပ်ပါ၏ ...

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ကျေးဇူး စကား

ဤမဟာကျန်မုနိငါးဆူ ဘုရားသမိုင်း ပေါ်ထွက်လာရန်အတွက် ဆရာကြီးနှင့် စာရေးသူတို့ ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုချက် မှတ်တမ်းများမှ အခြေခံပြီး ဆရာကြီး ကွယ်လွန်သွားခဲ့သော်လည်း ဆရာကြီးစုဆောင်းခဲ့သည့် စာပေပရပိုက်၊ ကျောက်စာ မော်ကွန်းများအား အချိန်မရွေး ရှာဖွေငှားရမ်းဖတ်ရှုရန် ခွင့်ပေးပြီး မသိသေးသည့် သမိုင်းအချက်အလက်မှန်သမျှကို သွန်သင်ပြသပေးသော အစ်ကိုဆရာ၊ ဤစာအုပ် အား သေချာစွာတည်းဖြတ်ပေးသည့် မြောက်ဦးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲမှ ဌာနခွဲမှူး ဦးကျော်ထွန်းအောင်အား အထူးကျေးဇူးတင်ကန်တော့ပါ၏။

စုဆောင်းထားသည့် စာပေကျမ်းဂန်ဟူသမျှအား ငှားရမ်းဖတ်ရှုခွင့်ပြုသည့် သမိုင်း သုတေသီ ပညာစာရ(ရမ်းဗြဲ)မဟာမုနိ ဗုဒ္ဓဝိဟာရကျောင်း စစ်တွေမြို့၊ ကျောက်တော် မြို့နယ် သံဃနာယကဥက္ကဋ္ဌ သိန်းတန်ဆရာတော်အား လည်းကောင်း၊ ဤသမိုင်းအား ရေးသားရန် တိုက်တွန်းလာသည့် ရန်ကုန်မြို့ ပရိယတ္တိတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်မှ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော် ဦးဇော်တိကအား လည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ကန်တော့ပါ၏။

မျက်နှာပုံး ဒီဇိုင်းအတွက် ရှာဖွေရေးဆွဲပေးသော မြောက်ဦးမြို့ ရွှေပန်းထိမ်ဆရာ ကြီး ဦးကျော်သာညွန့်၊ မဟာမုနိဘုရားသမိုင်းပြခန်းအား ဖော်ထုတ်လာကြသည့် သမိုင်း သုတေသီ ဦးသာစံလှ၊ ဦးမောင်မောင်သန်းတို့အား လည်းကောင်း၊ အဖက်ဖက်မှ ဝိုင်း ဝန်းကူညီပေးကြသော မြောက်ဦးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲမှ တစ်ဖွဲ့လုံးအား လည်းကောင်း၊ ဤစာအုပ်ထွက်ပေါ်လာရန်အတွက် မနားတမ်းကူညီပံ့ပိုးဆောင်ရွက် ပေးသည့် ရန်ကုန်မြို့ ရခိုင်သားကြီးစာပေမှ ရခိုင်လှမြင့်နှင့်ညီများအား လည်းကောင်း၊ မြတ်သာထွန်းအားလည်းကောင်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါ သည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

မဟာကျန် ။ ထိုရုပ်ပွားတော်သည် မဟာမုနိအား သွန်းလုပ်ပြီးသောအခါ ကျန်ရှိသော ရတနာများအား သွန်းလုပ်သော ရုပ်ပွားတော်များကို မဟာကျန်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း

မဟာကျီ ။ ကျီဆိုသော ဝေါဟာရသည် ရခိုင်ဘာသာစကားတွင် ပြီးပြီ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ရှိပါသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ‘ကျီဗျာယ်’ ဟုဆိုကြောင်း မဟာကျန် ရုပ်ပွားတော်များအား သွန်းလုပ်ပြီးသော အခါ ကျန်သွန်းစက်တော်များဖြင့် အပြီးသတ်သွန်းလုပ်သော ရုပ်ပွားတော်များကို မဟာကျီဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း။

မဟာကျိန် ။ ထိုရုပ်ပွားတော်များသည်ကား ရခိုင်ဘုရင်မင်းများသည် မင်း အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်လာသောအခါ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်အား ဦးခေါင်းထက်တွင်တင်လျက် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုခြင်း၊ ဂတိသစ္စာ ပြုခြင်း၊ ကျိန်စာဆိုခြင်းတို့ကို တိုင်တည်ရန်အတွက် သွန်းလုပ်သည့် ရုပ်ပွားတော်ကို ခေါ်ဆိုကြောင်း လေ့လာမှတ်သားဖူးပါသည်။

သို့သော်လည်း တိကျသေချာစွာ မလေ့လာဘူးပါ။ ယခုအခါ သူမြတ်(မဟာအောင် မြေ)က မဟာကျန်မုနိငါးဆူအကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြထားပါသဖြင့် အားရဝမ်းသာ မှတ်သားရပါသည်။ ထိုအကြောင်းခြင်းရာများကို ရခိုင်သူ ရခိုင်သားများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်များ လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ရန်အတွက် ဤစာအုပ်အား ထုတ်ဝေလိုက်ရပါသည်။

ရခိုင်လှမြင့်နှင့်ညီများ
ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ထုတ်ဝေသည့် အမှာစာ

မဟာမြတ်မုနိနှင့် ရခိုင်လူမျိုးသည် ခွဲခြား၍ မရပေ။

မဟာမြတ်မုနိ ရုပ်ပွားတော်သည် ရခိုင်လူမျိုးတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည် ချိန်ကပင် သွန်းလုပ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်းအပြင် မဟာမုနိ၊ ရခိုင်မဟာမုနိ၊ မဟာရုပ်ရှင်တော်မြတ်စသော အမည်နာမရှိသည့် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များသည်လည်း ရခိုင် လူမျိုးတို့နှင့် ပတ်သက်နေကြောင်းကို လူတိုင်းလိုလိုသိရှိပြီးသား ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်လူမျိုးတို့၌ မဟာမြတ်မုနိအပြင် မဟာဇိန်၊ မဟာကျန်၊ မဟာကျီ၊ မဟာကျိန် ဆိုသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များလည်း ရှိပါသည်။

မဟာဇိန် ။ ထိုရုပ်ပွားတော်သည် သက္ကရာဇ် (၁၂၃)ခု တပို့တွဲလပြည့်၌ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဘုရားသည် ရခိုင်ပြည်သို့ ကြွရောက်သောအခါ စန္ဒသူရိယ ဘုရင်မင်းမြတ်က မဟာမုနိကို သွန်းလုပ်ရန်အတွက် ပုံစံနမူနာအဖြစ် သွန်းလုပ်သော ရုပ်ဆင်းတုတော်ကို မဟာဇိန် (သို့မဟုတ်) အဟာဇိန်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း

မဟာမုနိ ။ ထိုရုပ်ပွားတော်ကား အထူးရှင်းလင်းရန် မလိုပါ။ ပုံစံသွန်းထုပြီး ဖြစ်သော မဟာဇိန်အတိုင်း သွန်းလုပ်၍ မြတ်ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင် ရင်ငွေတော် သွင်းထည့်ကာ ဗျာဒိတ်တော်ပေးခံရသော ဆင်းတု တော်အား မဟာမြတ်မုနိ (သို့မဟုတ်) မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း

မိတ်ဆက်

စာရေးသူသည် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ စုပေါင်းမွေးဖွားရာ ဓညဝတီ မြို့တော် နေရာဟောင်းအနီးတွင် လည်းကောင်း၊ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ဘာသာတရား စတင်ထွန်းကားရာ၊ ဗုဒ္ဓကိုယ်စားတော်မြတ်တည်ရှိရာ မဟာမုနိကုန်းမြေအနီးတွင် လည်းကောင်း မွေးဖွားကြီးပြင်းလာခဲ့ရသူ ဖြစ်သဖြင့် ဤနေရာဒေသများ၏ ထူးခြားသော နေရာဟူသမျှကို ကြိမ်ဖန်များစွာ လှည့်လည်သွားရောက်ခဲ့ရပါသည်။

စာရေးသူ၏ ငယ်စဉ်က မိခင်ကြီး အမြဲပြောဆိုသောသံသရာပြောဆိုနေသည့် ‘အစဉ်စာ’ မှတ်တမ်းကလေးကို နားထောင်ရင်း ဖတ်တတ်လာရင်း သမိုင်းရာဇဝင်များ အပေါ် စိတ်ဝင်စားမိခဲ့၏။ (၁၉၈၁)ခုမှစတင်ပြီး မြောက်ဦးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသန၊ ရခိုင်မြန်မာ ပဏ္ဍိတ်ဆရာကြီး ဦးဦးသာထွန်းနှင့် ဆက်သွယ်မိပြီး ဆရာကြီးထံ တပည့်တစ်ဦးအဖြစ် ခံယူကာ လေ့လာလိုက်စားမိရာမှ သမိုင်းမှတ်တိုင် သမိုင်းရုပ်ကြွင်း သမိုင်းမှတ်တိုင် သမိုင်းအချက်အလက်တို့အား စုဆောင်းထိန်းသိမ်းခြင်း၊ တင်ပြခြင်း၊ သုတေသနပြုခြင်းတို့ကို တတ်မြောက်လာခဲ့ရပါသည်။ အဓိကအားဖြင့် ကျောက်တော်မြို့နယ် တစ်ဝိုက်မှ နေရာဒေသများအား ဆရာကြီးနှင့်အတူ ကြိမ်ဖန်များစွာ သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့ဖူးပါသည်။

ပထမဦးစွာ မိမိဒေသအား ကျေးဇူးဆပ်သည့်အနေဖြင့် ဘုရားသမိုင်းအား ရေးသားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မဟာမုနိဘုရားကိုကား လူသိထင်ရှားပြီး မဟာမုနိမှ ကြွင်းကျန်သည့် ရတနာပစ္စည်းများဖြင့် သွန်းလုပ်တော်မူခဲ့သည့် မဟာကျန်မုနိများကိုကား သိသူ အလွန်

နည်းပါးနေခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ မဟာမုနိကုန်းမြေတစ်ဝိုက်တွင် ထင်ရှားစွာ တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သည့် မဟာမုနိစက်တော်ဝန်းအတွင်းမှ ပါဝင်တော်မူသည့် မုနိငါးဆူတို့၏ သမိုင်းကို သိရှိကြစေရန် ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤဘုရားသမိုင်းသည်ကား မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် ထင်မြင်ယူဆထားသော အကြံအစည်တစ်ခုမဟုတ်သကဲ့သို့ သမိုင်းမှတ်တမ်း၊ သမိုင်းမှတ်တိုင်၊ သမိုင်းရုပ်ကြွင်းတို့နှင့် နေရာဒေသပထဝီအနေအထားတို့ကိုပါ စုပေါင်းရှာကြံအထောက်အထားများကို မူတည်၍ သုတေသနပြုချက်များအပေါ် အခြေခံကာ ရေးသားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

စာရေးသူသည် စာရေးဆရာတစ်ဦးမဟုတ်ဘဲ မိမိလေ့လာလိုက်စားသော သုတေသနပိုင်းတွင်သာ အားသန်ခဲ့ရမှုကား ဤစာအုပ်သည် စာပေအရေးအသား ချောမွေ့ပြေပြစ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ရှေးဟောင်း အုတ်ကုန်းတန်းကြီးငယ်များကို မညီမညာ ဟိုကစု၊ ဒီကစု၊ ပေါင်းစပ်ထားသလို ဖြစ်နေပါမည်။ သို့သော်လည်း စာအရေးအသား အပေါ် အဓိကထားဘဲ သည်းခံခွင့်လွှတ်ကာ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓအမွေအနှစ်များ ပျောက်ကွယ်ပျက်စီးကိန်းအောင်းနေသည့် နေရာများမှ ပြန်လည်ပေါ်ထွက်လာရေးကို ဦးတည်၍ ရေးသားသဖြင့် သမိုင်းမှတ်တမ်းအထောက်အထားအဖြစ်သာ ဖတ်ရှုနိုင်ကြပါရန် ရေးသားလိုက်ပါတော့သတည်း။

သုမြတ်
(မဟာအောင်မြေ)

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

အခန်း(၄)

ဗုဒ္ဓကိုယ်စားတော် မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်အား သွန်းလုပ်တော်မူခြင်း	၂၃
မဟာမုနိဟု ခတ်နှိပ်တံဆိပ်ရွှေဗျာဒိတ်	၂၄
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ခညဝတီမြို့တော်မှ ကြွချီတော်မူခြင်း	၂၆

အခန်း(၅)

မုနိငါးဆူ	၂၈
မုနိငါးဆူ၏ ဒကာတော် သူရိယစက္ကဘုရင်မင်းကြီး	၂၉
တူးဖော်ရရှိထားသည့် သူရိယစက္က ဘုရင်မင်းကြီး ရုပ်တု	၃၂

အခန်း(၆)

ဒုတိယမုနိငါးဆူ ဒါယကာမင်းမြတ် မင်းရင်ဖြူ	၃၆
မုနိငါးဆူအား တည်ထားကိုးကွယ်မည့် နေရာကို ပြုပြင်ခြင်း	၃၇
မုနိငါးဆူအား တည်ထားကိုးကွယ်ခြင်း	၃၈
လှံယုံစကြာရှင် ဒဿရာဇာဘုရင်မင်းကြီး	၄၁

အခန်း(၇)

စူဠာမုနိ	၄၃
စူဠာမုနိဘုရား တည်ရှိရာ	၄၃
ထူးဆန်းသည့် ဆင်လိမ္မာ ဇီဝစိုး	၄၅
မင်းခေါင်ရာဇာ	၄၈
စူဠာမုနိနှင့် ကျန်မုနိများ၏ ဒုက္ကရစရိယာ	၄၈
ညောင်ချောင်းကျေးရွာ	၄၉
ထင်ရှားသောနေရာ အဆောက်အအုံများ	၅၃
စူဠာမုနိဘုရားအား ပြန်လည်ပြုပြင်ကြခြင်း	၅၄
ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၏ အုတ်ရွှေကျောင်း	၅၅
ဆရာတော်ဦးဇောတိက၏ ထေရုပ္ပတ္တိ	၅၇

မာတိကာ

အခန်း(၁)

ရခိုင်တို့၏ ကိုးကွယ်မှုအစ	၁
အိမ်နီးနားချင်း အိန္ဒိယ	၄

အခန်း(၂)

ခညဝတီ	၆
စန္ဒာသူရိယ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ခညဝတီရွှေမြို့တော်ကြီး	၇
ယခုတွေ့မြင်ရသည့် ခညဝတီရွှေမြို့တော် နေရာဟောင်း	၁၀

အခန်း(၃)

မြတ်စွာဘုရား ရခိုင်ပြည်သို့ ဒေသစာရီ ကြွချီလာခြင်း	၁၄
ဗျာဒိတ်တော်	
ဗုဒ္ဓဗျာဒိတ်နေရာဓာတ်တော်များ	၁၆
စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီး မြတ်စွာဘုရားထံသို့	
သွားရောက်ဖူးမြော်ခြင်း	၁၉
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ စန္ဒာသူရိယနန်းတော်သို့ ကြွချီရောက်ရှိတော်မူခြင်း	၂၁

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

အခန်း(၈)

ရာဇာမုနိ	၆၀
စန္ဒသုဓမ္မဘုရင်မင်းမြတ်	၆၁
ဗုဒ္ဓသားတော် ဆရာတော်ဦးဥတ္တရ	၆၂
ရွာမပြင် ကျေးရွာ	၆၃
ရာဇာမုနိ ဆင်းတုတော်	၆၅

အခန်း(၉)

သကျမုနိ	၆၇
သာရမင်းစိုး စေတီရံသူဌေး ငပျောင်	၆၈
သကျမုနိအပိုးရှိ ကျေးရွာများ (ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာ)	၇၀
စေတီတောင်ကျေးရွာ	၇၂

အခန်း(၁၀)

စန္ဒာမုနိ	၇၅
တောင်ဦးကျေးရွာ	၇၆
ဘုရင်မင်းထီး၏ ကောင်းမှုတော်	၇၈

အခန်း(၁၁)

ဒေဝမုနိ	၈၀
ပညာရှိ ပရောဟိတ်ကြီး ကျောက်ရုပ်တု	၈၂
စပါးဆိပ်ကျေးရွာ	၈၄
သူရိယစက္ကမင်းကြီး သွန်းလုပ်ခဲ့သည့် စန္ဒာမုနိ	၈၅

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

မျက်နှာပုံး အဓိပ္ပာယ်

အောက်ခြေမှ ပထမအစသည် သီရိဝစ္ဆမင်္ဂလာအမှတ်အသားဖြစ်ပြီး ခရုသင်းမှာ ဗြဟ္မဝါဒ ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဝါဒသို့ ကူးပြောင်းရန်အတွက် အခိုးအငွေများ ထွက်လာကာ ကောက်ကွေ့သော အရိုးတံထက်၌ ကြီးမားထည်ဝါသည့် ဗုဒ္ဓအမှတ်အသား ကြာပွင့်ကြီး ပင် ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံသည် ဗြဟ္မဝါဒမှတစ်ဆင့် ကူးပြောင်း လာကြောင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဤပုံမှာ မြောက်ဦးမြို့ သျှစ်သောင်းဘုရားတက်လမ်း ဝဲဘက် ကျောက်စာရုံတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ရှေးခေတ်တစ်ကြောင်းဆွဲ ကျောက်ထွင်းပန်းချီ ဖြစ် သည်။

ဗုဒ္ဓ၏ကိုယ်စားတော် မဟာမုနိမှ ကြွင်းကျန်လိုက်သည့်ရတနာတို့ဖြင့် သွန်းလုပ် တော်မူသည့် မဟာကျန် မုနိငါးဆူတို့အား ကိုယ်စားပြုသည့်အတွက် ကြာပွင့်ကြီးထက် ကြာပွင့်ငယ်ငါးပွင့်ဖြင့် ပြဆိုသည်။ ဤကြာမျိုးကို ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မင်းပြားမြို့နယ်၊ မြင်း တင်မကျေးရွာ အနောက်ဘက်ရေကန်၌ ၁၃၄၁ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၂ရက်နေ့တွင် ပွင့်သည်ကို မြင်တွေ့ရသော ပန်းချီဆရာ မောင်သန်းနု၏ ကြာနီပန်းပုံတူကို ဤစာအုပ်ပါ အချက်အလက်နှင့် ကိုက်ညီသဖြင့် ရေးဆွဲခြင်းဖြစ်သည်။

ကျော်သာညွန့်
မြောက်ဦးမြို့။

အန်း (၁)

ရခိုင်တို့၏ ကိုးကွယ်မှုအစ

ဩကာသလောက၊ သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက ထိုလောကကြီးများအတွင်း လူသည် အသိစိတ်ဓာတ်နှင့်တကွ အမြင့်ဆုံးသော သတ္တဝါဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အဆင့်အတန်းမြင့်သော အသိစိတ်ဓာတ်အားဖြင့် ရှေ့သို့တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်မှုကို ရှာကြံလာကြရာ လူသတ္တဝါတို့၏ ဝိဇ္ဇာအရ (ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် လိုချင်တပ်မက်မှု)ကို ကာကွယ်ဖြည့်တင်းနိုင်ရန်ဟူသော တရားနှစ်ပါးသည် အသိစိတ်ဓာတ်၌ အရိပ်သဖွယ်ကပ်၍ လိုက်ပါလာခဲ့လေသည်။

လူသည် (ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် လိုချင်တပ်မက်မှု)ကို ကာကွယ်ဖြတ်သန်းနိုင်ရန် စတင်အားထားကိုးကွယ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ “ကိုးကွယ်” ဆိုသည်မှာ ကျရောက်သည့် ဘေး၊ ကျရောက်လာမည့် ဘေးအန္တရာယ်အသွယ်သွယ်များ ကင်းဝေးစေလိုမှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ “ကိုး” ဆိုသည်မှာ အားကိုးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ “ကွယ်” ဆိုသည်မှာ အန္တရာယ်များကို ကာကွယ်ပေးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပေသည်။ ယင်းနှစ်ရပ်သည် ပေါင်းစပ်လိုက်သည့်အခါ ကိုးကွယ်သည် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့ အာရက္ခဒေသ၊ ရက္ခပူရ၌ ရှေးဦးစွာ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြသော သူတို့သည် မည်သည့်အချိန်က စတင်သည်ဟု အတိအကျ မဆိုနိုင်ကြစေကာမူ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ သမိုင်းမှတ်တမ်းရာဇဝင်များ၏ အထောက်အထားများအရ သမုတ္တိဒေဝမင်းအုပ်စိုးတော်မူသည့် “ရမ်းမြို့တော်” (ယခုရမ္မဝတီရမ်းဗြဲ)ကထာပညာရားရှင်လက်ထက် ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ထို့နောက် အာကာပုံဝဲ မြို့သံတွဲဟုဆိုသည့် ဒွါရာဝတီမြို့ (ယခုသံတွဲမြို့နေရာ)၊ ဝါသုဒေဝ၊ ဗလဒေဝနမတော် အဗ္ဗနဒေဝီတို့ စိုးစံအုပ်ချုပ်တော်မူခဲ့သည့် သက္ကရာဇ်ကို (ဘီစီ-၆၀၀၀)ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ထိုသူတို့သည်ကား အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်းမှ ဝင်ရောက်လာကြသည့် (ဆကျ)မြန်မာအခေါ် (သကျ)အာရိယံ အနွယ်များဟု ခံယူကြသည့် လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ အလွန်ရှေးကျသော ကမ္ဘာဦးလူသားများနည်းတူ မီးနတ်၊ နေနတ်၊ လနတ်၊ မိုးနတ်၊ ရေနတ်၊ တောနတ်၊ တောင်နတ် စသည့် နတ်အမျိုးမျိုးတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ပူဇော်ခဲ့ကြပေလိမ့်မည်။^၁

နေနတ်နှင့် လနတ်သည် အာရိယံတို့၏ အဓိကနတ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ အုပ်စိုးသော မင်းများကိုလည်း နေမင်း၏အနွယ်တော်၊ လမင်း၏အနွယ်တော်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ (ဘီစီ-၂၀၀၀)ခန့်က ဘေဘီလုံနီယာ (Baby-Lonia) တွင် ရှိနေကြသည့် အာရိယံတို့သည် နေနတ်ကို ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။

ရက္ခပူရဓညဝတီခေတ်တွင်လည်း စန္ဒာသူရိယမင်းများ၏ အနွယ်ကို သူရိယဝံသ “နေမင်း၏အနွယ်တော်” (Surva Vansa) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝေသာလီ ကျောက်လှေကားခေတ်တွင်လည်း စန္ဒြအမည်ပါမင်းများဖြစ်၍ “လမင်း၏အနွယ်တော်” (Chandra-Vansa) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝေသာလီခေတ်သုံး ဒဂိုးများတွင်လည်း နေနှင့်လတို့ကို အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် မပျောက်ကွယ်သည့် မျိုးရိုးအစဉ်အလာကို သရုပ်ဖော်သည့် လက္ခဏာ အမှတ်အသားများပင် ဖြစ်သည်ဟု သက်သေအထောက်အထားများပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဘီစီ-၅၈၈ခု၊ နန်းတက်တော်မူသည့် ရက္ခပူရ ဓညဝတီနေပြည်တော်ကြီး သခင်စန္ဒာသူရိယ ဘုရင်မင်းကြီးလက်ထက် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ဘိုးတော်အဗ္ဗနုဖြူကြွင်း သက္ကရာဇ် (၁၂၂)ခု၊ ဝါတော်(၂၀)မြောက်တွင် ရဟန္တာ (၅၀၀)ခြံရံကာ ပြာသာဒ်ယာဉ်ပျံစီး၍ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ဓညဝတီနေပြည်တော်ကြီးသို့ ရောက်ရှိလာကာ ဗုဒ္ဓ၏ ကိုယ်စားတော် မဟာမုနိကို သွန်းလုပ်စေခဲ့ပြီး တရားရေအေး အမြိုက်ဆေးကို တိုက်ကျွေးသည့်အချိန်မှစကာ နတ်အမျိုးမျိုးတို့အား ကိုးကွယ်မှုသည် လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ

၁။ ဦးအောင်သာဦး၊ ရခိုင်သမိုင်း သုတေသီတို့ အတွေးအမြင်

အပေါင်းတို့မှ လွတ်မြောက်ရာဖြစ်သော ချမ်းသာအစစ်အမှန်ကို မရနိုင်ဟု စန္ဒာသူရိယ ဘုရင်မင်းကြီး သိရှိမြင်လာခြင်းကြောင့် မိမိတို့အပေါ် ကျရောက်လာမည့် ဘေးအန္တရာယ် တို့ကို မိမိကိုယ်တိုင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရှောင်ကြဉ်ကျင့်ကြံအားထုတ်မှသာ ဒုက္ခ အပေါင်းတို့မှ လွတ်မြောက်ရာဖြစ်သည်ဟူသော ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမကို နာယူကာ ဗုဒ္ဓရှင် တော်ဘုရားအား ကိုးကွယ်မှုကို ထိုအချိန်မှစတင်၍ ကိုးကွယ်အသစ်စတင် တွေ့ရှိလာ ကြခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မမူမီ နှစ်ပေါင်း (၆၀၉၈)နှစ်၊ ဘုရားပွင့်တော်မူ ၍ ဝါတော် (၂၀)ကို ပေါင်းထည့်လျှင် (၆၁၁၈)နှစ် ကာလသည် အိန္ဒိယပြည်၌ အလွန် ရှေးကျသော ခေတ်မှာကဲ့သို့ ရခိုင်ပြည်သည် နတ်ကိုးကွယ်ခဲ့သော နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့၏။^၂

ယခုသာသနာတော် သက္ကရာဇ် (၂၅၃၇)နှစ်၊ ဗုဒ္ဓဝါတော် (၄၅)ဝါမှ ဗုဒ္ဓရခိုင်ပြည် သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဝါတော် (၂၀)ကို နတ်ပြီး သာသနာတော်သက္ကရာဇ်နှင့် ပေါင်း သော် (၂၅၆၂)ခုနှစ်သည် ရခိုင်ပြည်သူပြည်သားတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ စတင်ဝင်ရောက် သည့် အချိန်သက်တမ်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်စာဆို တန်ခိုးဆရာထွန်းက- မြတ်စွာထွတ်ထား၊ ကြွလာငြားသည်၊ ဘုရားလက်ထက်၊ စဉ်မပျက်အောင်၊ ဆင်းသက်ရှိရာ၊ သာသနာဟု၊ မှတ်ကြပါလေ။ ယခုဝယ်၌၊ မထေရ်သံဃာ၊ ထေရ်မဟာတို့၊ ဘယ်ရွာဘယ်ပြည်၊ လာသည်မုချ၊ မဟုတ်လှဘူး၊ ဗုဒ္ဓဘုရား၊ တပည့်သားက၊ ဆက်ပွား ဆင်းသက်၊ ယခုထက်တိုင်၊ မပျက်နွယ်ယိုင်၊ ပြည်ရကျိုင်း၌၊ အစဉ်မပျောက်၊ မပျက်နွယ် ယိုင်၊ ပြည်ရကျိုင်း၌၊ အစဉ်မပျောက်၊ ဤကိုထောက်၍၊ ကြွရောက်မုချ၊ မြတ်ဗုဒ္ဓဟု၊ မှတ် ကြရမည်။^၃

ဖြစ်ကြောင်း ရကျိုင်းလူမျိုးတို့၏ ကိုးကွယ်မှုအစကို ဤသို့ မှတ်တမ်းတင်ရေးသား ထားပေသည်။

၂။ ဦးစံသာအောင်၊ အေဒီ ၁၀၀၀ မတိုင်မီက ရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ (ရခိုင်ပြည်နယ် စာစောင် အတွဲ-၉)

၃။ တန်ခိုးဆရာထွန်း၊ မဟာမုနိဘုရားကြီးသမိုင်းနှင့် ဦးရာဇ်တောင်ဘုရားသမိုင်း

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ဘက်၌ ရှိသော လုမ္ဗနီအင်ကြင်းဥယျာဉ်၌ ဖွားမြင်တော်မူပြီး ကုသိနာရုံတွင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မူခဲ့သည်။

သက်တော် (၂၉)နှစ်ရှိသောအခါ၌ တောထွက်တော်မူပြီး သက်တော်(၃၅)နှစ်တွင် သဗ္ဗညုတ ရွှေဉာဏ်တော်ကို ရတော်မူသည်။ နှစ်ပေါင်း(၄၅)နှစ်မျှ တရားဒေသနာတော် များကို ဟောကြားတော်မူကာ သက်တော်(၈၀)တွင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခဲ့သည်။ (ဤ အချိန်၌ ရက္ခပူရဓညဝတီပြည်၌ စန္ဒာသူရိယမင်းကြီး စိုးစံနေချိန်ဖြစ်သည်။)

ဗုဒ္ဓသမိုင်းဆရာများ၏ အဆိုအရ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ သံဂါယနာ(၄)ကြိမ်တိုင်အောင် တင်ခဲ့သည်။ ပထမအကြိမ်ကို မြတ်စွာ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး မကြာမီပင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ အဇာတသတ်မင်းကို အမျိုးထားပြီး အရှင်မဟာကဿပအမျိုးပြု၍ သံဂါယနာတင်ခဲ့သည်။ အရှင်ဥပါလိမထေရ် ဦးဆောင် ၌ ဝိနယပိဋကတ်ကို လည်းကောင်း၊ အရှင်အာနန္ဒာ ဦးဆောင်၍ သုတ္တန်ပိဋကတ်ကို လည်းကောင်း သံဂါယနာ တင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^၄

ဒုတိယအကြိမ်ကို နောက်နှစ်ပေါင်း(၁၁၀)ကြာသောအခါ၌ ဝေသာလီပြည်တွင် မဟာယသမထေရ်မြတ်က ဦးစီးနာယကကြီးများ၍ တင်ခဲ့သည်။ ဝိနည်းစည်းကမ်း (၁၀) ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုကို ရှင်းခဲ့ကြသည်။ ဤအခါ၌ ထေရ်ရဝါဒကြီးစိုး လျက် ရှိသည်။ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းက ထေရ်ရဝါဒမှ ခွဲထွက်ခဲ့ကြသည်။

တတိယအကြိမ်ကို အာသောကမင်းကြီးလက်ထက် (ဘီစီ-၂၄၇)တွင် အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်ကြီးများလျက် ပါဠိလိုပုတ်ပြည်၌ သံဂါယနာ တင်ခဲ့သည်။ ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်များကို ဖယ်ရှားခဲ့သည်။ ဤသံဃာယနာတင်ပွဲတွင် အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်ကို ပေါင်းပေးခဲ့သည်ဟု ဗုဒ္ဓသမိုင်းဆရာများက ဆိုကြသည်။

အာသောကမင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အလွန်ကြည်ညိုပြီး ကမ္ဘာအနှံ့သို့ စေလွှတ် တော်မူခဲ့သည်။ မိမိ၏သားတော် မဟိန္ဒနှင့်သမီးတော် သယ်မိတ္တာကို သီဟိုဠ်နိုင်ငံသို့ စေလွှတ်ခဲ့ပေသည်။

၄။ ဦးစံသာအောင်၊ အေဒီ ၁၀၀၀ မတိုင်မီက ရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ

စတုတ္ထအကြိမ်ကို အိန္ဒိယအနောက်မြောက်ဘက်၌ စိုးစံသော ကနိသျှက (အေဒီ-၁ ရာစု (ဝါ) ၂-ရာစု) လက်ထက် ကတ်ရှမ်းယားပြည်၌ တင်ခဲ့သည်။ သာဝတ္ထိဝါဒီများ ကြီးစိုးပြီး သက္ကတဘာသာဖြင့် သံဂါယနာ တင်ခြင်းဖြစ်၏။

ယင်းနောက်တွင်ကား ရခိုင်၊ သီဟိုဠ်နှင့် ယိုးဒယားနိုင်ငံတို့ သံဂါယနာများကို အကြိမ်ကြိမ် တင်ခဲ့ကြသည်။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံ၍ နှစ်ပေါင်း (၇၀၀)ကြာသော အခါ ဗုဒ္ဓဘာသာသည်လည်း တစ်ဖန် ခေတ်ဦးမဟာယနနှင့် ခေတ်ဟောင်းမဟာယန ဟူ၍ ကွဲလာသည်။ ခေတ်နှောင်း မဟာယနမှ ဝဇီရာယနဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာပြီး အိန္ဒိယ နိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အေဒီ-၁၃ရာစုမှ အေဒီ-၁၄ရာစုလောက်တွင် ကွယ်ပျောက် ခဲ့ပေသည်။

အနီး(၂)

ဓညဝတီ

ဓညဝတီ ။ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ ဓညဝတီခေတ်အား ပထမ ဓညဝတီ၊ ဒုတိယ ဓညဝတီ၊ တတိယ ဓညဝတီဟု အကြမ်း အားဖြင့် ခေတ်ကြီး သုံးခေတ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားခဲ့ကြပါ၏။

ပထမဓညဝတီ ။ ပထမဓညဝတီကိုကား မာရယုမင်းက စတင်တည်ထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မာရယုကဟု ယနေ့တိုင် ဆိုရိုးစကား ရှိပါသေးသည်။ မာရယုဘုရင်မင်းမြတ်သည်ကား ခရစ်သက္ကရာဇ် (ဘီစီ-၃၃၂)မှ စတင် တည်ထောင်ပြီး မင်းဆက်ပေါင်း (၅၇)ဆက်၊ နှစ်ပေါင်း (၁၈၁၈)နှစ် ရှည်ကြာခဲ့၏။ (ဘီစီ-၁၅၀၈) ခုနှစ် တွင် အဆုံးသတ်ခဲ့လေသည်။

ဒုတိယဓညဝတီ ။ ဒုတိယဓညဝတီကိုကား (ဘီစီ- ၁၅၇)ခု ကံရာဇာကြီး (ကမ္မရာဇာ)သည် စတင်တည်ထောင်ပြီး (ဘီစီ-၆၁၀)သီရိရာဇာ ဘုရင်လက်ထက် နှစ်ပေါင်း (၉၂၇)နှစ် မင်းဆက်ပေါင်း (၂၈)ဆက် ရှည်ကြာခဲ့သည်။

တတိယဓညဝတီ ။ တတိယဓညဝတီကိုကား စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းမြတ်က (ဘီစီ- ၅၈၁) တွင် စတင်တည်ထောင်ကာ မင်းဆက်(၂၅)ဆက်မြောက် သူရိယကေတု ဘုရင်မင်းထံ (အေဒီ-၂၇၂)အရောက် နှစ်ပေါင်း (၉၀၆)နှစ်တိုင် ရှည်ကြာခဲ့သည်။

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းမြတ်၏ ခေတ္တမြေ့မြေ့တော်ကြီး

ထီးတစ်ရာတစ်ဆောင်၊ ကုန်အောင်မင်းပေါင်း၊
သောင်းသောင်းကြော်ကြော်၊ သာဓုခေါ်၍၊
ပူဇော်ရုံညွတ်၊ မြီမလတ်သည်၊
မြို့မြတ်ခေတ္တတော်၊ သရီမြစ်ဖျား----^၅

ဟု ဆိုသည့်အတိုင်း ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းကျောက်တော်မြို့မှ အရှေ့ဘက်
၆မိုင်အကွာတွင် သီရိမာနဒီခေါ် သရီမြစ်ချောင်း၏ ယာဘက်ကမ်း အရှေ့လောင်ရှိ
ကျူ(၉၃)ဒီဂရီ (၃)မိနစ်နှင့် မြောက်လတ္တီကျူ (၂၀)ဒီဂရီ (၅၂)မိနစ်တို့၏ ဆုံရာတွင်
တည်ရှိသည်။^၆

ဤမြို့တော်ဟောင်းကြီးသည်ကား ရခိုင်ရာဇဝင်သမိုင်း၌ တတိယခေတ္တတော်ဟု
ထင်ရှားခဲ့သည့်နေရာပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ (ဘီစီ- ၅၈၀)မှ (အေဒီ-၃၂၆)ထိ
မင်းဆက်ပေါင်း (၂၅)ဆက် နှစ်ပေါင်း(၉၀၀)ခန့် အစွန့်ရှည်ကြာ တည်ရှိခဲ့ပေသည်။

စာဆိုရှင် အဋ္ဌမင်းညို၏ ရခိုင်မင်းသမီးဧချင်းတွင်-
ခေတ္တတော်၊ သီရိရွှေပြည်၊ ဘုန်းတည်စည်သာ၊
အမည် သူရိယ၊ စန္ဒရာဇာ၊ မင်းသဒ္ဓါလျှင်၊
ထိုခါစိုးခိုက်-ဟု ဆိုသည့်အတိုင်း ^၇

ရာက္ခပူရခေတ္တတော်မြို့တော်ကြီးကို (ဘီစီ-၅၈၀၊ သက္ကရာဇ်- ၉၇)ခုနှစ်တွင် ရခိုင်
ရာဇဝင်၌ အလွန်တရာမှ ထင်ရှားကျော်ကြားတော်မူခဲ့သည်။ စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းမြတ်
သည် အသစ်တစ်ဖန်တည်ဆောက် ပြုပြင်တော်မူခဲ့ပေသည်။

ဧချက်ကျစ်လျစ်၊ စည်တစ်ရစ်တည်း၊
တလှစ်ယင်းက၊ သိကြားပြသား၊
ခေတ္တတော်၊ သညီမည်သာ ^၈
ဟု ဆိုသည့်အတိုင်း--

၅။ ရာဇပုံကျမ်းလင်္ကာမှ (ပေမူ)
၆။ ထွန်းရွှေခိုင်၊ ရခိုင်ရှေးဟောင်းမြို့တော်များ
၇။ ရခိုင်မင်းသမီး ဧချင်း
၈။ ရခိုင်မင်းသမီး ဧချင်း

ခေတ္တတော်မြို့တော်ကြီး တည်ထောင်မည့်နေရာကို သိကြားမင်းကြီးသည် ကောင်းကင်
က စက်တန်းဝန်းဖြင့် လှည့်၍ ပြလေသည်။ ၎င်းအတိုင်းပင် မြို့တော်နေရာအား သတ်
မှတ်တော်မူကာ လက်အောက်ခံ မင်းအပေါင်းတို့အား တာဝန်ချ၍ ပြုလုပ်လေသော
ကြောင့် မြို့ပြ၊ ကျုံး၊ မြောင်း၊ ပစ္စင်၊ ရင်တား၊ ဥယျာဉ်၊ ရေကန်စသော မြို့၏ အင်္ဂါရပ်
များနှင့်အညီ လျင်မြန်စွာ ညီညာပြီးမြောက်လေသည်။

ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ ကြီးကျယ်စွာသော မြို့တော်ကြီးသည်ကား ရှေးလွန်လေ
တော်မူလေပြီးသော ကကုသန်၊ ကောဏာဂုံ၊ ကဿပဟူသော ဘုရားရှင်တို့၏ လက်ထက်
တွင်လည်း ‘ခေတ္တတော်’ ဟူသော အမည်ကို အစဉ်အတိုင်း ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူခဲ့လေသည်။

နောင်ပွင့်တော်မူလတ္တံ့သော ဂေါတမနှင့် အရိမေတ္တယျမြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်း
ခေတ္တတော်ဟူသော အမည်ဟောင်းကို တွင်စေအံ့။ စပါးဆန်ရေပေါများ ပြည့်စုံခြင်း
ကြောင့်လည်း ခေတ္တတော်ဟူသောအမည်ကို ခေါ်တွင်ကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ပညာရှိ ကဝိပဏ္ဍိတ၊ သုခမိန်များ ပေါများပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်း ‘ခေတ္တတော်’
ဟု ခေါ်တွင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သီရိရာဇာ၊ မင်းမဟာ၏၊ တောင်ညာနန်းစံ၊ ကုမ္မာရ်ဟု၊ နာမံဒေဝီ၊ မဟေသိ၌၊
တီထီမာသ၊ ပြာသိုလ၏၊ ပြည့်ထနေ့တွင်၊ နေဝင်လုဆဲ၊ ရဲရဲရောင်ဝါ၊ စန္ဒရာလည်း၊ ပေါ်
ကာထွက်တုံ၊ လဘုံနေအိမ်၊ ထွန်းပချိန်ကို၊ ရိပ်ငြိမ်လွယ်ကူ၊ ဖွားတော်မူ၍၊ စန္ဒာသူရိယ၊
အမည်ရလျက်၊

ဟုဆိုသည့်အတိုင်း-
အလွန်တရာမှ ဘုန်းတန်ခိုးကျက်သရေ အသွယ်သွယ်နှင့် တင့်တယ်ပြည့်ဖြိုး အမင်း
မင်းတို့၏ ထီးဖြူတို့အား အုပ်မိုးတော်မူသော ခေတ္တတော်နေပြည်တော်ကြီး၏ အရှင်သခင်
ဘုရင်စန္ဒာသူရိယမင်းကြီးအား ဖခမည်းတော် သီရိရာဇာ၊ မယ်တော်ကုမ္မာရ်တို့မှ
သက္ကရာဇ်(၇၂)ခု၊ ပြာသိုလပြည့်နေ့ နေဝင်လထွက်ချိန်၌ ဖွားတော်မူလေ၏။

သက်တော်(၂၅)နှစ်မြောက်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇ခုတွင် ခမည်းတော် သီရိရာဇာ၏ အရိုက်
အရာကို ဆက်ခံတော်မူလေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည်ကား အနောက်မဇ္ဈိမဒေသ အိန္ဒိ
ယ၌ ဘုရားသခင်ပွင့်တော်မူကြောင်း သတင်းစကားကို ကြားသိတော်မူလေရာ အလွန်
တရာမှ ဖူးမြော်လိုခြင်း ဆန္ဒပြင်းပြသောကြောင့် ရွှေပန်းပေါက်၊ ငွေပန်းပေါက်၊ ကုက္ကာ၊
မုလေးပွား၊ ကြက်လျှာ၊ ဒက်စွန်၊ ပန်းနံ့သာတို့ကို လက်တွင်ကိုင်စွဲပြီး ဘုရားသခင်အား
မိမိနန်းတော်မှနေ၌ ပင့်ဖိတ်တော်မူလေသည်။

ဘုန်းကံကြီးခြင်း၊ ထိုသည်မင်းလျှင်၊ နန်းတွင်းစံပျော်၊ မူခါသော်၌၊ ပြိုင်ဖော်မရှိ၊
သမ္မာဓိသည်၊ များဘိသံဃာ၊ ထေရ်ငါးရာနှင့်၊ အာကာခရီး၊ ယာဉ်ရှင်စီး၍၊ ပြည်ကြီး
သမိုင်း၊ ရခိုင်တိုင်းသို့---^၉

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီး ပင့်ဖိတ်ချက်ကြောင့် မဟာ
သက္ကရာဇ် (၁၂၃)ခု၊ ကဆုန်လတွင် နောက်ပါတပည့် သံဃာ(၅၀၀)နှင့်အတူ ပြဿဒိ
ယာဉ်ပျံစီးပြီး ခညဝတီရွှေပြည်ကြီးဆီသို့ ဒေသစာရီကြွချီတော်မူလာခဲ့လေသည်။^{၁၀}

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီး တောင်းပန်အပ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓ၏ကိုယ်စား
တော် မဟာမုနိကို သွန်းလုပ်ပေးသနား ခွင့်ပြုတော်မူလေ၏။ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်အား
ဗုဒ္ဓ၏ရင်ငွေ့တော်ကိုထည့်ကာ ငါ၏သာသနာ မကုန်ဆုံးသရွေ့ ကာလပတ်လုံး ငါ၏
ကိုယ်စားတော်သည် ဤမည်သော ခညဝတီရခိုင်ပြည်ကြီး၌ နေခဲ့ပါဟု ဗျာဒိတ်စကား
ခပ်နှိပ်မြွက်ကြားတော် မူခဲ့လေ၏။

မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်၏ ဒါယကာတော်ရင်း အမင်းမင်းတို့၏ ထီးဖြူသခင်
ဘုရင်စန္ဒာသူရိယမင်းမြတ်သည်ကား သက်တော်(၇၇)၌ သက္ကရာဇ်(၁၄၉)ခု၊ ခရစ်
သက္ကရာဇ် ဘီစီ- (၅၂၈)နှစ်တွင် နတ်ရွာစံတော်မူလေသည်။

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းမြတ်နောက် သားစဉ်မြေးဆက် စိုးစံတော်မူပြီး စန္ဒာသူရိယ
မင်းမှ (၆)ဆက်မြောက် သူရိယစက္ကဘုရင်မင်းကြီးသည်ကား ခရစ်သက္ကရာဇ် (ဘီစီ-
၃၁၆)နှစ်တွင် ခညဝတီရွှေမြို့တော်ကြီးအား စိုးစံအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

မင်းကြီးသည်ကား အလွန်တရာမှ ဗုဒ္ဓဘာသာအပေါ် ကြည်ညိုလေးစား သိအပ်
သော တရားများကို အစဉ်ပွားများတော်မူပြီး အဇာတော် စန္ဒာသူရိယမင်း သွန်းလုပ်တော်
မူခဲ့သည့် မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်အား နေ့ညမပြတ် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ပူဇော်တော်
မူသည်။ ခညဝတီရွှေပြည်တော်ကြီး၌လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို နေရောင်၊ လရောင်
ပမာ ထွန်းလင်းတောက်ပစေအောင် ပြုလုပ်တော်မူခဲ့သည်။ ထို့နောက် ခညဝတီမြို့ကို
လည်း မြို့တော်၏ အင်္ဂါရပ်များနှင့်အညီ မြို့ရံတော်များကို အစဉ်အတိုင်း တည်ဆောက်
တော်မူခဲ့၏။

(၁) သီရိဂုတ်၊ (၂) ဂုဏဝတီ၊ (၃) ကညဝတီ၊ (၄) ကမ္မဝတီ၊ (၅) ပထမ နဂရ(၆)
ရနမလ နဂရ၊ (၇) ဗြဟ္မဏ နဂရ၊ (၈) သြဒန္တာလ နဂရ၊ (၉) တပွကြန္ဒနဂရ၊ (၁၀)
ပုန္ဒနဂရ၊ (၁၁) ဗျက္ခန္ဓ နဂရ၊ (၁၂) သစ္စနဂရ၊ (၁၃) ပိမိစမ္မာလ နဂရတို့ ဖြစ်သည်ဟု
မဟာမုနိသွန်းစက်တော် ပေမူတစ်စောင်က ဆိုထားပေသည်။^{၁၁}

သိုက်ကျမ်း ပေမူတစ်စောင်၌ အထပ်ပါအမည်များ၌ တွဲစပ်ကာ ဤသို့ဖွင့်ဆိုထား
ပြန်၏။

မြို့ရံမြို့ကြီးများဖြစ်ကြသည့် မြို့တော်သာလှ၊ မြို့လှသာစည်၊ နဂရသာစည်၊ သာယာ
ဝတီဟုဆိုပြီး မြို့ရံငယ်များကား (၁) ယွန်းမြို့၊ (၂) စည်းမောင်းမြို့၊ (၃) သီရိမာဝတီ
မြို့၊ (၄) သဝင်ကိုင်းမြို့၊ (၅) ပြိုင်းတိုင်မြို့၊ (၆) မင်းသားမြို့၊ (၇) ရလာမြို့၊ (၈) လက်ပံ
မြို့၊ (၉) မိုင်းမြို့၊ (၁၀) လမုန်းမြို့၊ (၁၁) ပေါင်လောင်မြို့၊ (၁၂) ရှိုက်ထိုမြို့၊^{၁၂} တို့ဖြင့်
ရံပတ်ဝိုင်းကာခဲ့ကြောင်း ဆိုထားသည်။ ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်တော်
မူသော မဟာနဂရသ ခညဝတီရွှေမြို့တော်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။

ယခု တွေ့မြင်ရသည့် ခညဝတီရွှေမြို့တော် နေရာဟောင်း

ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ ကြီးကျယ်ခုံညား ထင်ရှားသည့် ခညဝတီရွှေမြို့တော်သည်
ကား သင်္ခါရ သဘောတရားကို မလွန်ဆန်နိုင်ကာ ယခုအခါ မြောင်း၊ ချောက်၊ ကုန်းတန်း၊
ကုန်းသွယ်များတို့နှင့် လယ်ကွင်းပြင်ကြီးအလယ်တွင် မလေ့လာမလိုက်စားသူများက မသိ၊
လေ့လာလိုက်စားသူများက သတိထားမှ မြင်တွေ့နိုင်ရှာတော့သည့် မြို့တော်နေရာ
ဟောင်းအဖြစ် အရိုးစုတစ်ခုပမာ ယနေ့တိုင် တွေ့မြင်နေကြရပါသေးသည်။

ခညဝတီမြို့တော်ဟောင်းဟု ဆိုသည့်နေရာကား စက်ဝိုင်းပုံပျက်သဏ္ဍာန်ဖြစ်ပြီး
(တောင်မြောက် ၁. ၅၅မိုင်၊ ပေ ၈၀၀၀) အရှေ့နောက် (၁. ၃ မိုင်၊ ပေ ၇၀၀၀)ကျယ်
ဝန်းသည်။ အတွင်းဘက်တွင် ထောင့်မှန်ပုံသဏ္ဍာန်အတွင်းမြို့တော် (နန်းမြို့တော်)သည်

၉။ မဟာမုနိရာဇဝင်လင်္ကာ (ပေမူ)
၁၀။ ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်း ဆရာတော်၊ ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း၊ ဦးဦးသာထွန်း၊
ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း (မူကြမ်း)၊ ဦးအောင်သာဦး၊ ရခိုင်ရာဇဝင်

၁၁။ မဟာမုနိသွန်းစက်တော်(ပေမူ)၊ သမိုင်းသုတေသီပညာစာရ (ရမ်းဗြဲ)မဟာမုနိဗုဒ္ဓဝိဟာရကျောင်း။
၁၂။ သိုက်ကျမ်းမှတ်တမ်းများ (ပေမူ) မပြည့်စုံတော့ပေ၊ စာရေးသူထံတွင် ရှိသည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ကား မဟာမုနိဘုရား ကုန်းတော်၏ တောင်ဘက်၌ ကပ်လျက်ရှိပြီး အရှေ့အနောက် (ပေ ၂၀၀၀)၊ တောင်မြောက် (ပေ ၁၇၀၀) ကျယ်ဝန်းသည်။ ယင်းနန်းမြို့တော်အား (ပေ ၂၀၀)ခန့်ကျယ်သည့် ရေကျိုးဖြင့် ပတ်ပတ်လည်ဝိုင်းကာထားပေးသည်။^{၁၇}

ယနေ့တိုင် မတိမ်ကောနိုင်သေးသည့် ရေကျိုးနေရာဟောင်းကိုကား မိုးတွင်အချိန်များ၌ ရေတဖွေးဖွေးဖြင့် ပန်တင့်တယ်စွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါသေးသည်။ လယ်ကွက်များအဖြစ် ပြောင်းလဲနေကြရှာသည့် နန်းမြို့တော်အတွင်း၌ကား နန်းတော်ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် နေရာဟု ထင်ရသည့် ကုန်းတန်းများ၊ မင်းမျိုးမင်းဆွေများ၏ နေရာအိမ်များဟု ထင်ရသည့် ကုန်းတန်းငယ်များ၊ တခြား ဗာဟီရ အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်ဟု ထင်ရသည့် နေရာအနံ့ အုတ်ကုန်းကြီးငယ်တို့ဖြင့် ပြည့်ကျပ်လျက် ရှိနေပါသေးသည်။

သေသေချာချာ တူးဖော်လိုက်ပါက မြေအောက်၌ အချိန်ကြာမြင့်စွာ လဲလျောင်းနစ်မြုပ်ကိန်းအောင်းနေသည့် ဓညဝတီနန်းမြို့တော်သည်ကား ထွက်ပေါ်လာလိမ့်မည်ဟု ထင်မိပါသည်။ ဤနေရာဒေသများသည်ကား ကုလားတန်မြစ်၏ မြစ်ညာ ရေအလွန်ကြီးခြင်းများကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ခံကြခဲ့ရပြီး ဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီ အချိန်ကဖြစ်သည့် ၁၂၉၁ ခုနှစ်က ကုလားတန်မြစ်ညာ ရေကြီးခြင်းကို ခံခဲ့ကြရ၏။ ဤနေရာများ၌ ၇ပေ ၈ပေခန့်ထိ ရေနစ်မြုပ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ယင်းကို ရခိုင်များက အာသံပြည့်သည်ဟု ဆိုကြသည်။^{၁၈}

ရခိုင်ဘုရင်များသည် စစ်ရေးစစ်ရာနှင့် လုံခြုံရေးတွင် ရေကိုများစွာ အားကိုးတကြီး ထားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ နန်းမြို့တော်အတွက် တာဝန်ယူထားရသည့် 'ပရိုင်း'^{၁၉} ဆည်တော်ကြီးမှာ ယခုထက်တိုင် ရှိနေပါသေးသည်။ သဘာဝတောင်တန်းများမှ ကျလာသည့် ရေများကို တောင်စဉ်နှစ်ခုအား ဖြည့်၍ ဆည်ဖို့ကာ ကြီးစွာသော ရေလျှောင်ကာ

၁၇။ ထွန်းရွှေခိုင်၊ ရခိုင်ရှေးဟောင်းမြို့တော်များ၊
၁၄။ အာသံ အိန္ဒိယမှ ပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ ဂစ္ဆပနဒီခေါ် ကုလားတန်မြစ်ညာရေသည် အလွန်ကြီးမားသည့် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် စီးဆင်း၍ ကုလားတန်မြေလွင်ပြင်များအား အရှိန်အဟုန်ဖြင့် စီးဆင်း၍ ကုလားတန်မြေလွင်ပြင်များအား များပြားစွာ ရေလွှမ်းမိုးသွားခြင်းကို အာသံဖြည့်သည်ဟု ယင်းဒေသ ရခိုင်များက ခေါ်ဆိုကြသည်။ ကုလားတန်မြစ်သည် အာသံထိတိုင်မြစ်ဖျား ခံသည်ဟု ရခိုင်များက မှတ်ယူထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။
၁၅။ ပရိုင်းဆည်အား မြောက်ဦးခေတ်တွင် ပန်းနောင်ဆည်၊ ပန်းတိုင်ဆည်ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ဖူးသည်။ မြောက်ဦးခေတ်ကမ်းပိုင်ရေ စာတမ်းမူကြမ်း (ဦးဦးသာထွန်း)

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

တာကြီးများအဖြစ် ဖန်တီးပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ ရွှေဒင်္ဂါ၊ ငွေဒင်္ဂါများဟု ခေါ်သည်။ ရေသွယ်ပေါင်ကြီး နှစ်ခုကြားမှ ထုထည်ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှစွာသော ရေအဟုန်ကြီးဖြင့် နန်းမြို့တော်၏လုံခြုံရေးကို တည်ဆောက်ခဲ့ပေသည်။

အပြင်မြို့တော်ကြီးအတွက်ကား 'ဂါရာတောင်'^{၁၆} ဆည်တော်ကြီးသည် မြို့တော်ဘက်ပိုင်းကို တာဝန်ယူရစေပြီး အရှေ့နှင့်မြောက်တာဝန်ကို ဇီးချောင်းဆည်၊ သစ်တစ်ပုံတည်၊ မင်းသားဆည်တို့မှ တာဝန်ယူခဲ့ရပေသည်။ အနောက်ဘက်ကိုကား ကိုးဆယ်ကိုးတောင်ဟု ဆိုသည့် သဘာဝတောင်တန်း တံတိုင်းများနှင့် ဂစ္ဆပနဒီမြစ်ကျိုး အင်းများဖြစ်သည့် သဘာဝနွံအိုင်ရှည်ကြီးများဖြင့် လုံခြုံရေးကို စောင့်ထိန်းပေးခဲ့ကြလေသည်။ အရှေ့ အရပ်၌ကား အမြင့်ပေ(၁၂၀၀)ခန့်ရှိသည့် (ဓညဝတီတံတိုင်းဟု တင်စားခေါ်ဆိုကြသည့်) ဝက်သတိုး၊ တောင်စွယ်၊ ရမ်းချောင်း တောင်မြင့်ကြီးက ကြီးမားစွာ ရပ်ကာ ဆီးတားခဲ့ ပေသည်။

တောင်ဘက် မြို့တံတိုင်းသည်ကား ညောင်ချောင်း(ညောင်းချောင်း)ကျေးရွာမှ ဖြတ်သန်းကာ အမြင့်(၁ပေ) ခန့်ထိ မတိမ်ပျောက်ဘဲ ထင်ထင်ရှားရှား ရှိနေပါသေး၏။ နီရဲပြီး ကြီးမားခိုင်ခံ့လှသည့် အုတ်ချပ်ပြားများကို မသိသူများက မိမိတို့လိုရာ အသုံးပြုနေကြပြီဖြစ်သဖြင့် ရင်ကျိုးစရာအဖိုးတန်သည့် ရတနာသိုက်ကြီးကား ကြေမှုကာ ပိုင်းပြတ်ပျက်စီးလျက် ရှိနေပါပြီ။ အနောက်ဘက် တံတိုင်းကြီးမှာကား သဘာဝ၏ ဘေး အန္တရာယ်ကို မရှောင်ရှားနိုင်သဖြင့် သီရိမာနဒီခေါ် သရီမြစ်ချောင်း၏ ရေတိုက်စားခြင်း၏ အောက်သို့ မျှောပါပိုင်းပြတ်သွားပြီ ဖြစ်ပေပြီ။

မြောက်ဘက်မြို့တံတိုင်းကြီးမှာမူ စပါးဆိပ်ကျေးရွာ အတွင်းမှ ကျော်ဖြတ်သွားပြီး မညီမညာသော ကုန်းတန်းကြီးတစ်ခုပမာအဖြစ်သာ တွေ့မြင်ကြရပါတော့သည်။ မြို့နေရာဟု မသိ၊ သမိုင်းအမြင်မရှိသောသူများ၏ ကိုယ်ကျိုးအတွက် အသုံးပြုမှုများကြောင့် ကြီးမားလှစွာသော ယဉ်ကျေးမှုအမွေ ရှေးဟောင်းနေရာများသည်ကား တစပြင်ပမာ စောင့်ရှောက်သူ ဝေးကွာလျက် ရင်ကျိုးစရာ တွေ့မြင်ကြရပေလိမ့်မည်။

၁၆။ ဂါရာတောင်ဆည်အား မြောက်ဦးခေတ်တွင် ရဗစ်ဆည်ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ဖူးသည်။ ဦးဦးသာထွန်း (မြောက်ဦးခေတ် ကမ်းပိုင်ရေ စာတမ်းမူကြမ်း)

ဆရာကြီး၊ ပဏ္ဍိတ် ဦးဦးသာထွန်းနှင့် စာပြုရသူတို့၏ ခေတ္တတီမြို့ဟောင်းရာ၌ အမှတ်တရ (၁၉၈၄ ခုနှစ်)

ဤကဲ့သို့ ကြီးမားထင်ရှားသည့် ခေတ္တတီရွှေမြို့တော်နေရာဟောင်းကြီး အတွင်းတွင် ကား ကြီးမားလှစွာသော ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံဟောင်းနေရာများဟု ထင်ရသည့်နေရာများ၊ လူနေမှု အဆောက်အအုံများဟု ထင်ရသည့် အုတ်ကုန်းပျက်ကြီးငယ်များ၊ မညီညာသော အုတ်တန်းပေါင်းမြင့်များ၊ ရေတွင်း ရေကန်ကြီးငယ်ပျက်များ၊ များပြားလှစွာသော လူ့အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း အကွဲအခြမ်းပေါင်းစုံတို့ဖြင့် အထက်ကျော်ကာရီက ထင်ရှားကြီးကျယ်ခဲ့သည့် ရခိုင်တို့၏ ခေတ္တတီရွှေမြို့တော်နေရာဟောင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ကျောက်တော်မြို့သို့ အလည်တစ်ခေါက် လာရောက်ခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ အလွန်တရာမှ တန်ခိုးတော်အနန္တနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် မဟာမုနိရှင်တော်မြတ်ဘုရားအား ဖူးမြော်ရန် တစ်ခေါက်ရောက်ရှိလာလျှင်သော် လည်းကောင်း၊ အလွန်တရာမှ ကြီးကျယ်စည်ကား ခဲ့သားတော်မူခဲ့သည့် ရက္ခပူရခေတ္တတီရွှေမြို့တော်ရာဟောင်းကြီးကို တစေ့တစောင်းအဖြစ် လေ့လာနိုင်ကြပါစေဟု လမ်းညွှန်တစ်ခုအဖြစ် ရေးသားရခြင်း ဖြစ်ပါ၏။

အန်း(၃)

မြတ်စွာဘုရား ရခိုင်ပြည်သို့ ဒေသစာရီကြွချီလာခြင်း

စန္ဒာသူရိယ၊ အမည်ရလျက်၊ တေဇဘုန်းလှိုင်၊
ဘရာတိုင်မူ၊ ဂနိုင်းသာမော၊ ဟေဝန်တောမှ၊
ကောင်းသောငွေထူ၊ ဆင်ဖြူအသီးသီး၊
အပြီးရောက်လာ၊ မျိုးမတ်မှာလည်း၊
တစ်သိန်းခြောက်ပေါ်၊ ရံရွေရွေတည်း။
နန်းနေဘုရင်၊ များပြည်ရှင်တို့၊ ဆင်ယင်ကျိုးနွံ၊
ကျွန်တော်ခံသား၊ ဘုန်းကံကြီးခြင်း၊
ထိုသည်မင်းလျှင်၊ နန်းတွင်စံပျော်၊ မူခါသော်၌၊
ပြိုင်ဖော်မရှိ၊ သမ္မောဓိသည်၊ များဘိသံဃာ၊
ထေရ်ငါးရာနှင့်၊ အာကာခရီး၊ ယာဉ်ရှင်စီး၍၊
ပြည်ကြီးသမိုင်း၊ ရခိုင်တိုင်းသို့၊ ဆိုင်းဆိုင်းမတ်မတ်၊
ကြွတုံလတ်၍၊ ပညတ်ဝေါဟာ၊ သေလာဂီရိ၊
မည်ရှိတောင်ညွန့်၊ ကိုယ်တော်တန့်သည်၊
ရောင်ကွန့်ခြောက်သွယ်၊ ထိန်ညီးတည်း။ ။ °

၁။ ဦးဉာဏ (အထက်တန်းကျောင်း ဆရာတော်)၊
မဟာမုနိ၊ ရခိုင်ရာဇဝင်လင်္ကာ (ခေတ္တတီရာဇဝင်သစ်)။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ဟူသော မဟာမုနိရာဇဝင်လင်္ကာ၌ ဤသို့ ရေးသားထားပေသည်။ အလွန်တရာမှ ဘုန်းတန်ခိုးအာနုဘော်တေဇော်ကြီးကျယ်တော်မူလှသည့် ရက္ခပူရဓညဝတီပြည်ကြီး သခင် စန္ဒာသူရိယမင်းကြီး ပင့်ဖိတ်တော်မူခြင်းကြောင့် မဟာသက္ကရာဇ် (၁၂၃)ခုနှစ် တွင် တပည့်သံဃာ (၅၀၀)ဖြင့် ပြဿဒိယာဉ်ပျံစီးပြီး ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် မြတ်စွာဘုရား သခင်သည် ဓညဝတီနေပြည်တော်ကြီးဆီသို့ ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူလာခဲ့ပေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသခင် ပထမဦးဆုံး တန်နားတော်မူခဲ့သည့် တောင်ကား သေလာဂီရိ မောရပုဗ္ဗတဟု အမည်ထင်ရှားသည့် တောင်တော်မြတ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ မြတ်ဗုဒ္ဓရှင် တော်သည် ယင်းသို့ သက်ဆင်းရပ်နားတော်မူရာ အရပ်တို့၏ ထက်ဝန်းကျင်ကို ကြည့် ရှုတော်မူလတ်ပြီး ပြီးတော်မူလေ၏။ မြတ်စွာဘုရား ပြုံးတော်မူလေလျှင် စွယ်တော်လေး ချောင်းကြားမှ ထန်းလုံးခန့်မျှရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည် အရပ်ဆယ်မျက်နှာ ရှေ့ ရှုရာသို့ ထွက်ပေါ်တော်မူလေသည်ကို ညီတော်အာနန္ဒာ မြင်လေလျှင် ငါးပါးသော ရှိခိုး ခြင်းတို့ဖြင့် ရိုသေစွာ ရှိခိုး၍ အကြောင်းကို လျှောက်လေသော် မြတ်စွာထွဋ်ထား ဗုဒ္ဓ ဘုရားသည် ဤသို့ မိန့်တော်မူလေ၏။

ဗျာဒိတ်တော်

ချစ်သားအာနန္ဒာ၊ မဇ္ဈိမဒေသ သောဠဿနဂိုပြည်ကြီးတို့၏ အနီးအစပ် အရှေ့ တောင်အရပ်ဖြစ်သော ဤမဟိသကရက္ခပူရ ဓညဝတီရခိုင်ပြည်ကြီးသည် အလွန်ထင်ရှား မြင့်မြတ်သော တိုင်းပြည်ဖြစ်ပေ၏။ အဘယ်သို့ ထင်ရှားမြင့်မြတ်လေသနည်းဟူမူကား ငါးရာငါးစင်းတွင် အကျုံးဝင်သည့် ဂစ္ဆပနဒီကုလားတန်မြစ်၏ အရှေ့ဘက်၌ (၉၉)မြို့၊ အနောက်ဘက်၌ (၉၉)မြို့တို့သည် မင်းတို့ စိုးစံစီမံပြုလုပ် တည်ဆောက်ခဲ့ကြသော မြို့ပြည်ရွာတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်စည်ကားလျက် ထင်ရှားမြင့်မြတ်သော တိုင်းပြည်ဖြစ်လတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ထိုထိုသော မြို့တို့၌ အထိုက်အလျောက် စိုးစံတော်မူလတ္တံ့သော မင်းတို့သည် လည်း အသမ္ပိန္နဲခတ္ထိယ မင်းမျိုးရိုးအစဉ်မခြား ထီးနန်းဖွားသော မင်းတို့ချည်း ဖြစ်လတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ငါတို့သာကီဝင်မင်း၏ အဆက်အနွယ် ကပ္ပိလအဇန ရှင်ရသေ့က ဆက်ပေး လာသောကြောင့်လည်းကောင်း ဤဓညဝတီပြည်ကို အလွန်ထင်ရှား မြင့်မြတ်သော တိုင်း ပြည်ဟူ၍ ဆိုအပ်သတည်း။

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ချစ်သား အာနန္ဒာ---ငါဘုရားလောင်းသည် ရှေးရှေးဘဝတို့၌ သုံးဆယ်သော ပါရမီ တော်ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့သောအခါဝယ် ဤဓညဝတီပြည်ကြီး၌ အကြိမ်များစွာဖြစ် တော်မူခဲ့လေသည်။ အဘယ်သို့ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်သနည်းဟူမူကား ဤဓညဝတီ မြို့၌ ခြောက်ထောင်သောတပည့်တို့၏ အကြီးအမှူး ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား ဖြစ်တော်မူခဲ့ လေသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်တော်မူလေသောကြောင့် ငါ၏ကိုယ်စားသဏ္ဌာန်သွန်းလုပ်တော် မူလတ္တံ့။ ယင်းအား မဟာမုနိဟု တွင်အံ့။ ထိုမဟာမုနိရှင်ရှင်တော်သည် သုံးတော်သော လောက၌ တောက်ပထွန်းလင်းစွာ ငါထားတော်မူလတ္တံ့သော သာသနာမကုန်ဆုံးသရွေ့ ကာလပတ်လုံး ကိန်းဝပ်တော်မူရာဖြစ်လတ္တံ့သတည်း။ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်လေလျှင် ငါ၏ဓာတ်တော်မွေတော်များကို ဤနေရာဒေသများ၌ အစဉ်အတိုင်း တည်ထားကိုးကွယ် ကြလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ။

ဗုဒ္ဓဗျာဒိတ်ရနေရာ ဓာတ်တော်များ

- (၁) ဤသေလာဂီရိ မောရပုဗ္ဗတတောင်ထိပ်၌ ငါ၏ကျောက်ရိုးဓာတ်တော်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ် လတ္တံ့။ (ကျောက်တော်စေတီ)
- (၂) သေလာဂီရိ မောရပုဗ္ဗတတောင်မှ တောင်ဘက်မဇ္ဈပုဗ္ဗတတောင်၌ ငါ၏ချက် တော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်လတ္တံ့။ (ချက်တော်စေတီ)
- (၃) မဇ္ဈပုဗ္ဗတတောင်မှ အရှေ့တောင်အရပ် ရန္တနဒီ(ရမ်းချောင်း)၏ ယာဘက် ကမ်း သေလာနဒီချောင်းဖျား မိဂ္ဂပုဗ္ဗတတောင်ထိပ်၌ နဖူးသင်းကျစ်တော် ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်လတ္တံ့။ (သင်းကျစ်တော်စေတီ)
- (၄) မိဂ္ဂပုဗ္ဗတတောင်အရပ်၊ နန္ဒပုဗ္ဗတတောင်၌ ပါးမွှေးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည် ထားကိုးကွယ်ကြ လတ္တံ့။ (ပါးမွှေးတော်စေတီ)
- (၅) ထိုစေတီမှ မြောက်အရပ် တစ်ဂါဝုတ်မျှအဝေးတွင် ဝေဠုပုဗ္ဗတတောင်ထိပ်၌ နားရင်း ဓာတ်တော်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (နားလိပ်တော် စေတီ)

၁။ ဦးဦးသာထွန်း မြောက်ဦးမြို့ဘုရားသမိုင်း။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

- (၆) ထိုစေတီမှ တစ်ယူဇနာမျှလောက် တောင်အရပ် မုဠပဗ္ဗတတောင်ထိပ်၌ လက်ယာပါးရိုးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ပြိုင်းတိုင် တောင်စေတီ)
- (၇) ထိုစေတီမှ တောင်ဘက်ကျသောနေရာ ကာလာဂီရိတောင်ထိပ်၌ လျှာရင်း တော် စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ဒိဌာဓာတ်တော်စေတီ၊ လျှာတော် ဓာတ်)
- (၈) ထိုတောင်အနီး တပေါင်ရီတောင်ထိပ်၌ လည်ပင်းဓာတ်တော်ကို စေတီတည် ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ဝိဝါဓာတ်တော်၊ လည်ရွဲတော်ဓာတ်စေတီ)
- (၉) အဉ္စနနဒီမည်သော လေးမြို့မြစ် အနောက်ဘက်ကမ်း စူဠပဗ္ဗတတောင်၌ ပေါင်ရိုးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ပေါင်တော်စေတီ)
- (၁၀) ထိုမှ တစ်ယူဇနာခွဲ ကွာဝေးသော တောင်ဘက်အရပ် ဂန္ဓပဗ္ဗတတောင်၌ ဦးခွံတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ဦးတော်ဓာတ်စေတီ)
- (၁၁) ဂန္ဓပဗ္ဗတတောင်အနီး ရေနုသရတောင်ထိပ်၌ လက်ဝဲပါးရိုးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြ လတ္တံ့။ (ပါးရိုးတော်စေတီ)
- (၁၂) ထိုတောင်မှ တစ်ယူဇနာကွာ အနောက်အရပ် ဝါယုပဏ္ဍရတောင်၌ လက် မောင်းတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (မောင်းဆွဲစေတီ တော်)
- (၁၃) ထိုတောင်မှ တစ်ယူဇနာအကွာ တောင်အရပ် ပင်လယ်ကမ်းနား၌ ဧလပဗ္ဗတ တောင်တွင် ရင်ရိုးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ရင်ရိုး တော်စေတီ)
- (၁၄) ဤတောင်မှ တစ်ယူဇနာခွဲအကွာ အနောက်မျက်နှာအဖို့ ဂစ္ဆပနဒီမြစ်၏ အရှေ့ဘက် သမုဒ္ဒရာကမ်း သေလပဗ္ဗတတောင်၌ မေးငူတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (မေးငူတော်စေတီ)
- (၁၅) ထိုတောင်အနီး နေသာဒပဗ္ဗတတောင်၌ သလုံးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည် ထား ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (သလုံးတော်စေတီ)
- (၁၆) ထိုတောင်၏ လက်ျာနံပါး ပင်လယ်နားရှိ နလပဗ္ဗတတောင်ထိပ်၌ ဆံတော် ဓာတ်ကို စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ဆံတော်ရှင်စေတီ)

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

- (၁၇) သေလာဂီရိ မောရပဗ္ဗတတောင်မှ အနောက်တောင်ဘက် တစ်ယူဇနာ အလွန်ရှိသော မလ္လပဗ္ဗတတောင်၌ ဦးဆံတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ကြ လတ္တံ့။ (ဦးစွန်းတော်စေတီ)
- (၁၈) ထိုတောင်အနီး ဝေဠုဝနတောင်ထိပ်၌ နားရိုးတော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (နှာသဓာတ်စေတီ)
- (၁၉) ထိုတောင်အနီး သန္တာဂီရိတောင်ထိပ်၌ လက်ဝဲနားတော်ဓာတ်ကို စေတီတည် ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ကဏ္ဍဓာတုစေတီ)
- (၂၀) ထိုမှ တစ်ယူဇနာကျော်ကျော်ကွာဝေးသော သာလမယတောင်ထိပ်၌ စမြို့တော်ဓာတ်ကို စေတီတည်ကာ ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (စမြို့တော်စေတီ)
- (၂၁) ဂစ္ဆပနဒီအနောင်ဘက်ကမ်းအနီး သီလပဗ္ဗတအမည်ရှိသော ကျောက်ရံ တောင်ထိပ်၌ ဦးခေါင်းခွံဓာတ်တော်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ဦးရစ်တော်စေတီ)
- (၂၂) ထိုတောင်၏ အနောက်ဘက် ၃ဂါဝုက်မျှဝေးသော အရပ် မလ္လာယုမြစ်ကြီး (မယုမြစ်)ကြီး အရှေ့ဘက်ကမ်း စာရပဗ္ဗတတောင်ထိပ်၌ ဦးကင်းတော်ဓာတ် ကို စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (ဦးကင်းတော်စေတီ)
- (၂၃) ထိုမြစ်၏ အနောက်ဘက် ကမ်းပြင်ပင်လယ်အနီး ကာသီရတောင်ထိပ်၌ လည်ရိုးဓာတ်တော်ကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့။ (လည်ရိုးတော် စေတီ)

ဤသို့လျှင် သုံးလူထွင်ထား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရှင်တော်သည် ညီတော်အာနန္ဒာ အားရွှေနှုတ်ဗျာဒိတ်ခတ်နှိပ်ပိုင်းခြား မြွက်ကြားဟောတော်မူသော အဆုံး၌ မြေကြီးငလျင် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်၍ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာ၌ လှိုင်းတံပိုးများ ဆူပွက်ကြကုန်သတည်း။^၂

^၂။ ဗျာဒိတ်ဝင်ဓာတ်တော်သမိုင်း (ပေမူ)။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ) စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီး မြတ်စွာဘုရားထံသို့ သွားရောက်ဖူးမြော်ခြင်း

ဥပဇာတိပြည်ကြီးတွင် ဤသို့ထူးဆန်းအံ့ဩဘွယ် နိမိတ်ဗျာဠိဟာကြီးစွာ ဖြစ်လတ်သည်ကို စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီး မြင်တော်မူလေလျှင် အလွန်ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ခြင်း ဖြစ်သဖြင့် တစ်သိန်းသော အမတ်အပေါင်းတို့အား ခေါ်ယူမေးလျှင် အမတ်အပေါင်းတို့က အကျိုးအကြောင်း တိုင်ပင်၍ လျှောက်တင်ကြသည်မှာ-

“အရှင်မင်းကြီး ဤကဲ့သို့ ထိန်ညှိပြီးပြတ် တခဲနက်သော အရောင်အဝါတို့ကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် အရှင်မင်းကြီး ပင့်ဖိတ်တောင်းပန်အပ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသခင် ကြွရောက်တော်မူပါကြောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်” ဟု လျှောက်ထားကြလေသော် စန္ဒာသူရိယမင်းကြီးသည် အလွန်ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ အလျင်မြန်စွာ ဖူးတွေ့လိုသော ဆန္ဒပြင်းစွာရှိလတ်သည်ဖြစ်ရကား အမတ်အပေါင်းနှင့်တကွ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားများအား ခေါ်ဆောင်ယူကာ ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ယာဉ်၊ သံလျက်၊ ထန်းစင်တို့ကိုမစီးပဲ အလွန်သဒ္ဓါကြည်ညိုခြင်းပြင်းစွာဖြင့် အဖျော်ယမကာ၊ ပန်းနံ့သာ အမွှေးအထုံသို့ကို ဆောင်ယူစေလျက် သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားအား ဝတ်တွား ရိုက်ချီး ရှိခိုး ပူဇော် ဖူးမြော်အံ့သောငှာ လျင်ဆောစွာ ခြေလျင်ခရီးဖြင့် ကြွတော်မူလေ၏။

ယင်းသို့ မင်းကြီးကြွတော်မူလေသော် မည်သည့်အခါမှ ခြေလျင်ခရီး အပမ်းကြီးစွာ မကြွဘူးလေသည်ကလည်း တစ်ကြောင်း၊ တွေ့ဆုံလိုမှုသဒ္ဓါပြင်းလှသည်ကလည်း တစ်ကြောင်း၊ အပန်းကြီးစွာ ဝမ်းတော်ဆာမွတ်လာသည်ကလည်း တစ်ကြောင်း ဤကဲ့သို့ သော ခဏတန်နားစားတော်ခေါ်လေရာ ဟင်းလျာများကို မစားနိုင်သောကြောင့် ယင်းအရပ်အား ဟင်းမဟားရပ်ဟု ယနေ့တိုင်အောင် ခေါ်တွင်ကြလေသည်။

ထိုအရပ်မှ ချီတော်မူပြန်လေလျှင် ပြင်ကြီးတစ်ပြင်သို့ ရောက်လေသော် ထက်ဝန်းကျင် မြူမှုန်အထိ ချုပ်လတ်၍ မိုက်မှောင်ဖြစ်ပြီး သွားအံ့ငှာ ခရီးကိုမျှမမြင် ဖြစ်လေလျှင် မြတ်စွာဘုရားအား ဦးညွတ်ရိုက်ချီးကိုးကွယ်ခြင်းကို ပြုလတ်လေ၏။ ယင်းသို့ ကိုးကွယ်ခြင်းကို ပြုလတ်သည့်အဖြစ်ကို မြတ်စွာဘုရားသိတော်မူလေ၍ ရောင်ခြည်တော်အလင်းကို လွှတ်တော်မူပြီးမှ အမိုက်မှောင်များ ကွယ်ပျောက်ကင်းစင်သွားလေသည်။ ထိုမြူမှုန်ကျသောပြင်ကို ယနေ့တိုင်အောင် မှုန်ပြင်ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ (ယခုအခါ

တောင်ပေါက်ကြီးအနီး၌ရှိသော ပုံပြင်၊ မှုန်ပြင်မှ ပုံပြင်အမည်သို့ ပြောင်းလဲသွားပြီဖြစ်သည်။) ၃

ထိုအရပ်မှသည် လျင်မြန်စွာ သွားတော်မူလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရပ်တန့်သီတင်းသုံးတော်မူလေရာ သေလာဂီရိမောရပဗ္ဗတကျောက်တော် တောင်ထိပ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်တော်၏ ခြေတော်စုံကို ဦးခိုက်တော်မူကာ ကရမက်၊ စမ္မာ၊ နံ့သာ၊ ပန်းမန်၊ တံခွန်၊ ကုက္ကာ၊ မုလေးပွား၊ ကြက်လျှာ၊ အဖြာဖြာတို့ဖြင့် များစွာပူဇော်ကြကုန်၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်သည် စန္ဒာသူရိယ ဘုရင်မင်းကြီးနှင့်တကွ များမတ်ဗိုလ်ပါ ပရိသတ်တို့အား ငါးပါးသီလ၊ ရှစ်ပါးသီလ၊ ဆယ်ပါးသီလတို့၌ ကျင့်ဆောင်ရခြင်း၊ အလှူပေးရခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော ဒါန၊ ကျင့်သုံးဆောက်တည်ရခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သီလ။ စွန့်ကြဲခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော အပရိဇ္ဇာက။ ဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်သုံးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အဇ္ဇဝ။ နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာ ပြုကျင့်ပြောဆိုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော မဒ္ဒဝ။ ဥပုသ်သီတင်း ကျင့်သုံးခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော တပ။ အမျက်ထွက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အက္ကောစ။ မညှင်းဆဲခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အမိဟိဿ။ သည်းခံခြင်းဟုဆိုအပ်သော ခန္တီ။ တိုင်းသားပြည်သူတို့နှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ကျင့်သုံးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အဝိရောဓန ဤသို့မင်းတို့ ကျင့်အပ်သော တရားဆယ်ပါး စသည်တို့ကို ဟောကြားဆုံးမတော်မူလေသည်။

ဤသို့ ဦးစွာဟောကြားတော်မူသည့် တရားတော်ကို နာကြားရသည်ဖြစ်သဖြင့် စန္ဒာသူရိယ မင်းကြီးနှင့်တကွ နောက်ပါအပေါင်းတို့သည် ပီတိသောမနဿ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ စန္ဒာသူရိယမင်းမြတ်သည် အလွန်တရာမှ ကြည်ညိုသဒ္ဓါစိတ်များ ယိုဖိတ်လာမှုကြောင့် ဦးသျှောင်မှန်ကင်း တရားမင်းဘုရား၊ အကျွန်ုပ်ကစပြီး မောင်းမမိသံ၊ တိုင်းနိုင်ငံ၏ပြည်သူအပေါင်းတို့အား သနားတော်မူခြင်း ဂရုဏာကို အကြောင်းပြု၍ အကျွန်ုပ်၏ ရွှေနန်းတော်သို့ ကြွမြန်းတော်မူပါရန် လျှောက်ထားတောင်းပန်လေသော် မြတ်စွာဘုရားလည်း ပဋိညာဉ်ပေးတော်မူ၏။ ထိုအခါမှ စန္ဒာသူရိယမင်းကြီးနှင့် နောက်ပါပြည်သူပြည်သားတို့သည် မြို့တော်သို့ ပြန်လေကြကုန်သည်။

၃။ တောင်ပေါက်ကြီး၊ ရခိုင်ပြည်သို့ ဗုဒ္ဓဘုရားသခင် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွရောက်လာခဲ့ကြောင်းကို ကျောက်ထက်အက္ခရာရေးထိုးခဲ့သည့် နေရာ၊ ကျောက်တော်မှ မဟာမုနိဘုရားသို့ သွားလမ်းတွင်ရှိသည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ) ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ စန္ဒာသူရိယ နန်းတော်သို့

ကြွချီရောက်ရှိတော်မူခြင်း

သုံးလူထွဋ်ချာ မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ရတနာအတိဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာသော အလှူဖြိုးပြက် တခဲနက်ဖြစ်သည့် ပြာသာဒ်ယာဉ်ပျံတို့သည် ရဟန္တာ(၅၀၀)ခြံရံလျက် သေလာဂီရိ တောင်တော်မှသည် ဓညဝတီမြို့တော် စန္ဒာသူရိယနန်းတော်သို့ ဝင်ရောက်သီတင်းသုံး တော်မူလေ၏။

ထိုအခါ စန္ဒာသူရိယဘုရင်ကြီးသည် ဘုရားသဗ္ဗညုအမှူးရှိသော တပည့်အရိယာ ရဟန္တာအပေါင်းတို့အား ရေမရောသော နို့ဂဏာဖြင့် ချက်အပ်သော သလဲဆွမ်းနှင့် တကွ အထူးထူးသော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ချိုချင်အရသာတို့ဖြင့် ကောင်းစွာစီမံလျက် လှူဒါန်းကပ်လှူ ပူဇော်တော်မူလေသည်။

သဗ္ဗညုမြတ်စွာထွဋ်ထား ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသည်လည်း စန္ဒာသူရိယဘုရင် မင်းကြီးမှစ၍ မိဖုရား၊ မောင်းမမိသံ၊ မှူးကြီးမတ်ရာ၊ ပြည်သူပြည်သားအပေါင်းတို့ အား ကောင်းမြတ်သင့်ခိုးရာ ဒေသနာအမြိုက်ဆေးကို ကျွေးဟောကြားတော်မူပေ၏။

တရားအဆုံး၌ မင်း၊ မိဖုရား၊ မောင်းမမိသံ အခြံအရံဗိုလ်ပါတို့သည် သောတာပတ္တိ ဖိုလ်၌ တည်ကြကုန်၏။ တိုင်းနေပြည်သူ လူခပ်သိမ်းတို့သည်ကား သရဏဂုံ၊ ပဉ္စသီလ တရား၌ တည်ကြည်ကြကုန်၏။

ထိုအခါ စန္ဒာသူရိယမင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားကြွတော်မူခဲ့သော် ကွဲကွာရဦး မည်ကို ခဏမျှ အလိုမရှိသည်ဖြစ်၍ ဤသို့နားတော် လျှောက်ပေ၏။ သုံးပါးသော ဘုံသူတို့၏ မကိုဋ်တန်ဆောင် ဦးဆောင်မှန်ကင်းတရားမင်းဖြစ်သော အရှင်ဘုရားသည် တစ်ပါးအရပ်သို့ ဒေသစာရီကြွချီမြန်းကြွခဲ့သည်ရှိခဲ့သော် အကျွန်ုပ်သည်ကား ကိုးကွယ် ရာမဲ့ ဖြစ်ရပါတော့မည်ဘုရား။

ဤကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်နှင့်တကွသော တိုင်းသားပြည်သူတို့အပေါ် သနားတော်မူသည်ကို အကြောင်းပြု၍ အရှင်ဘုရားနှင့် ထပ်တူရုပ်တူကိုယ်စာတော်မြတ်တစ်ဆူ ထားခဲ့တော် မူစေချင်ပါကြောင်း လျှောက်ထားတောင်းပန် အသနားခံလေသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်လည်း ဉာဏ်တော်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူလေသော် ကော သလမင်းကြီး တောင်းပန်အပ်သည်ကို အကြောင်းပြုပြီး ထုလုပ်ကိုးကွယ်စေအပ်သော

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

စန္ဒာသာရမည်သော ငါ၏ရုပ်တုတော်ကို နောင်သောအခါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ ပိုင်နင်းအုပ်ချုပ် သော နိုင်ငံဖြစ်သောအခါ ဖျက်ဆီးအံ့သည်ကိုမြင်၍ သိကြားမင်းကြီးသည် ရွှေပလ္လင် နှင့်တကွ သိုဝှက်ကိုးကွယ်ထားမည် ဖြစ်သည်။ အခွန်ရှည်ကြာ မင်းများစွာတို့ ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ရာ မရဖြစ်သောကြောင့် ရှိချေသည်။

ငါဘုရားလောင်းဖြစ်စဉ်က ဘဝအဆက်ဆက် ကျင်လည်ခဲ့ဖူးသော ဤဓညဝတီ ပြည်၌ ငါ၏ရုပ်တုထားခဲ့သည်ရှိသော်ကား ငါဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည့်နောက် ထား တော်မူလတ္တံ့သော သာသနာမကုန်ဆုံးသရွေ့ ကာလပတ်လုံး တည်လတ်၍ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာစီးပွားများစွာဖြစ်ကြကုန်လတ္တံ့ဟု မြင်တော်မူလေ၍ စန္ဒာသူရိယ ဘုရင်မင်းကြီး လျှောက်ထားသနားခံ တောင်းပန်အပ်သည်ကို ဝန်ခံပဋိညာဉ်ပေးတော်မူ ၏။ ။

အန်း(၄)

ပုဒ္ဂိုလ်စားတော် မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်အား

သွန်းလုပ်တော်မူခြင်း

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းမြတ်သည်လည်း မိမိအလွန်တရာမှ လိုလားတောင့်တခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဖြစ်၍ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမှ မပေါ်ပေါက်ဖူးသော ဝမ်းသာကြည်နူးရွှင် ပြုံးမှုတို့ဖြင့် အတိုင်းမသိ စိတ်ကြည်လင်မိကာ ရတနာရွှေငွေမြောက်မြားစွာတို့အား စုပုံစေပြီး ဘုရားသွန်းလုပ်ရန်အတွက် နေရာများကို ခင်းကျင်းပြုလုပ်စေသည်။

မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်သွန်းလုပ်ကြောင်း လင်္ကာ၌

ရတနာရွှေငွေ၊ တစ်ကုဋေကို၊ ရွှေပန်းတောင်းမှာ၊ ထည့်ပြီးခါလျှင်၊ ရတနာ ဆင်ဖြူ၊ တင်တော်မူ၍၊ ထီးဖြူမိုးမှ၊ ဓညဝတီ၊ သီရိရွှေရောင်၊ တပြောင်ပြောင်မှာ၊ ရှေ့တောင်ရပ်ခွင်၊ ဆောင်ယူကျင်၍၊ မြသွင်မှိုင်းအံ၊ တန်ခိုးရှိသည့်၊ သီရိဂုတ် တောင်၊ ဗေဒထိပ်ခေါင်ကို၊ ညီအောင်ပြင်ဆင်၊ မဏ္ဍပ်ခွင်နှင့်၊ သဘင်ထူးပြား၊ အခြားခြားလျှင်၊ နတ်များတန်ဆာ၊ ဆင်ယာကာတည်း၊ သုဓမ္မာဇရပ်၊ ပြဿဒိ ဝင်းဝင်း၊ မထူလျှင်းဘဲ၊ ထူးကဲ သာယာ၊ များစွာပဉ္စင်၊ သဘင်ငြိမ့်ငြိမ့်၊ တသိမ့်သိမ့် လျှင်၊ ပျော်ရွှင်တီးမှုတ်၊ နားမငြီးသည်၊ ပွဲကြီးသဘင် ထူးဆန်းတည်း။^၁ဟု

မဟာမုနိဘုရား သွန်းလုပ်တော်မူရန်အတွက် ရတနာရွှေငွေများတို့အား ဆင်ဖြူရတနာ ထက်တွင် တင်ဆောင်ယူကာ သီရိဂုတ်တောင်၌ သွန်းလုပ်တော်မူခဲ့ ကြောင်း ဆိုထား လေသည်။

၁။ မဟာမုနိလင်္ကာ (ပေမူ)

ထီးဆောင်းမင်းအပေါင်းတို့၏ ရံပတ်သော အလယ်အလွန်တရာမှ တင့်တယ်တော် မူသည့် ဘုရင်စန္ဒာသူရိယမင်းမြတ်ရာဇာသည်ကား မဟာသက္ကရာဇ်(၁၂၃)ခု၊ ကဆုန် လပြည့်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ညနေအချိန်မှစတင်၍ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်အား စတင်သွန်း လုပ်တော်မူလေရာ မိုးသောက်နံနက်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားအား ပင့်ဖိတ်လျှောက်ထား တော်မူလေလျှင်၊ ကြွတော်မူ၍ သိကြားမင်း၊ ဝိသကြိုတို့ သွန်းလုပ်ဖန်ဆင်းအပ်သော ရုပ်တုတော်၏ တန်ခိုးကြီးခြင်းကို ဖြစ်စေလိုသောကြောင့် ကိုယ်တော်မှဖြစ်သော ရင်ငွေ တော်ကို ခုနစ်လက်ခုပ် ထည့်တော်မူလေ၏။

ဤကဲ့သို့ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား သုံးသပ်တော်မူလျက် ထီးဖြူ၊ ကနက္ကဒဏ်၊ တံခွန်၊ ကုက္ကား၊ မုလေးပွား၊ ပန်းနံ့သာအပေါင်းတို့ဖြင့် ကောင်းစွာချီးမြှင့်ပူဇော်တော်မူပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓမြတ်ရှင် ဘုရားသခင်နှင့်တကွ တပည့်သာဝက ရဟန္တာအရိယာ(၅၀၀)တို့အား ရသာ ကြိုင်မွေး၊ ဆွမ်း၊ ပန်း၊ အကျော်၊ အဖျော်ယမကာ၊ အဖြာဖြာတို့ဖြင့် ကောင်းစွာလှူဒါန်း ကျွေးမွေးတော်မူလေသည်။

မဟာမုနိဟု ခတ်နိပ်တံဆိပ် ရွှေဗျာဒိတ်

သုံးဆယ့်နှစ်ပါး၊ ထင်ရှားအရာ၊ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ နေဗီးသဖွယ်၊ ရှစ်ဆယ်လက္ခဏာ၊ ရောင်ခြောက်ဖြာနှင့်၊ မဟာမုနိ၊ မည်ရှိထင်ပေါ်၊ ရုပ်တုတော်ကို၊ နတ်ကျော်သိကြား၊ သွန်းငြားသောခါ၊ ပြီးရုံသာလျှင်၊ မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်သားနှင့်၊ တန့်နားထုံလျှင်း၊ သီတင်းသုံးရန်၊ ဗိမာန် ကျောင်းကြီး၊ ဆောက်ပြီးကပ်လှူ၊ တောင်းဆုယူ၏။^၂

ဟု မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော် သွန်းလုပ်ကြောင်း လင်္ကာ၌ ဤကဲ့သို့ဆိုထားပါသည်။ ဘုံသုံးပါး၏ တရားမှန်ကင်း မြတ်ဗုဒ္ဓရှင်တော် တရားမင်းအား တကာတော် စန္ဒာသူရိယ ဘုရင်မင်းမြတ်ကြီး လှူဒါန်းတော်မူသည့် “အတုလမဟာ” ကျောင်းတော်သာ၌၊ စံပျော် သီတင်းသုံးတော်မူနေသည့်အချိန်၊ တစ်နေ့သော မိုးသောက်ရောက်သောအခါ မြတ်စွာ ဘုရားကို ပင့်ဖိတ်တော်မူပြန်၍ ကြွလာတော်မူစဉ် မြင့်မို့သော တောင်ပို့တစ်ခုထက်၌

၂။ မဟာမုနိလင်္ကာ (ပေမူ)

ရုပ်တန်တော်မူလျက်၊ ရုပ်တုတော်ကို ကြည့်ရှုတော်မူလေ၏။

(ထိုအရပ်ကို မြင်းမိုရ်ဟု ယနေ့တိုင် ခေါ်ကြကုန်လေသည်။) ထိုအရပ်မှ သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားသည် တင့်တယ်သောရုပ်တုကို တစ်ဖန်မြင်တော်မူလျှင် ကြည်လင်သော စိတ်ရှိတော်မူ၍ တန်ဆာဆင်အပ်သောခရီးဖြင့် မဏ္ဍပ်တွင်းသို့ ကြွတော်မူလာသောအခါ ရုပ်တုတော်သည်လည်း အသက်ဝိညာဉ်ရှိသကဲ့သို့ နောင်တော်မြတ်စွာဘုရားအား ခရီးဦး ကြိုဆိုပြုအံ့ဟု၊ ထအံ့သော အခြင်းအရာကို ပြုတော်မူလေသော် မြတ်စွာဘုရားက ဧရာ ဝဏ်ဆင်မင်း၏နှာမောင်းနှင့်တူသော လက်ကျာလက်တော်ကို ဆန့်၍ လက်ဝါးကားတော် မူလျက် ငါ၏ညီတော် မထနှင့်ဟု တားမြစ်တော်မူ၏။

ငါတမူကား မကြာခင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရတော့မည်။ ငါ့ညီတော်သာလျှင် ငါဖန်ဆင်းဘိ သကဲ့သို့ ထူးထူးခြားခြားတန်ခိုးတော်ပြာဋိဟာတို့ကို ဖြစ်စေလျက် ငါဘုရား၏ ထားတော် မူလတ္တံ့သော သာသနာငါးထောင် မကုန်သရွေ့ ကာလပတ်လုံး ဤပြည်၌ရွာ ဤနေရာ ဖြစ်သော ရက္ခပူရဓညဝတီ၌ ငါ၏ကိုယ်စားတော် “မဟာမုနိ” ဟု လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါ အပေါင်းတို့၏ ရိုသေရာ၊ ဦးညွတ်ရာ၊ အားကိုးရာ ဖြစ်စေလောဟု ဗျာဒိတ်တော် ရွှေတံ ဆိပ်ခတ်နှိပ်ပေးတော်မူလေ၏။ ဤအကြောင်းကို တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ မဟာမြတ်မုနိ သမိုင်းလင်္ကာ၌-

ငါ့ကိုယ်ရင်ငွေ၊ သွန်းလောင်းပြည့်ကာ၊ ငါ၏ပမာ၊ ကိုးကွယ်ရာဟု၊ မဟာမုနိ၊ မည်ရှိစင်စစ်၊ ငါ့ရှင်ချစ်၊ နောက်၌မကွာ၊ လိုက်လိုပါလည်း၊ ရှုကာထောက် ချင့်၊ ခါမသင့်၍၊ ငါနှင့်တူစွာ၊ မလိုက်သာတည်း၊ စန္ဒာသူရိယ၊ ဤမင်းလှ သည်၊ ငါ့ကိုဖန်ဖန်၊ လျှောက်တောင်းပန်၍၊ တဆံမခြား၊ ငါ့ကိုယ်စားလျှင်၊ ထင်ရှားစင်စစ်၊ ငါ့ညီဖြစ်၍၊ မလိုက်စသာ၊ ဤပြည်ရွာ၌၊ စန္ဒာသူရိယ၊ နာမ တွင်ရှောင်း၊ တကာကောင်းကို၊ အကြောင်းပြုကာ၊ ငါ့ရိပ်ရာဟု၊ ရှည်ကြာ များမြောက်၊ ကျယ်ပွားဆောင်၍၊ ငါးထောင်သာသနာ၊ တည်စိမ့်ငှာလျှင်၊ ညီသာစင်စစ်၊ စောင့်ထိန်းလိုက်လော့။^၃ ဟု ရေးစပ်ထားပါသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ညေဝတီမြို့တော်မှ ကြွချီတော်မူခြင်း

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းမြတ်သည် မြတ်စွာဘုရားနှင့် ငါးရာသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်

၃။ တန်ခိုးဆရာထွန်း၊ မဟာမုနိဘုရားသမိုင်းနှင့် ဦးရာဇ်တောင်ဘုရားသမိုင်းလင်္ကာ

တို့အား ထူးကဲများပြားသည့်ခဲတွယ်အရသာများစွာဖြင့် ကောင်းစွာဆွမ်းပန်းလှူဒါန်း ကျွေးမွေးတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်လည်း တကာတော်စန္ဒာသူရိယမင်းအား သရက္ခန္ဓာအစစ်ဖြစ်သော စန္ဒာသာရအကျိုးနှင့်တူသော သဗ္ဗဗုဒ္ဓသုတ်တန်တော်ကို (၃၉)ဂါထာဖြင့် တန်ဆာတော် ဆင်ကာ မဟာမုနိအား သွန်းလုပ်ကိုးကွယ်ပူဇော်တော်မူသည့် အကျိုးအာနိသံသကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။^၄

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီးသည်လည်း ရုပ်ရှင်တော်မဟာမုနိ သွန်းလုပ်တော်မူပြီး ကြွင်းကျန်သည့် ရတနာရွှေငွေအမြောက်အမြားတို့ကို ယူဆောင်စေပြီးလျှင် အရိယာ တို့အား လှူဒါန်းတော်မူလေသော် လက်ခံတော် မယူပြီဖြစ်၍ ရတနာသုံးပါးအား ရည် မှတ်လေပြီးဖြစ်သော ဥစ္စာပစ္စည်းကို ပြန်ယူခြင်းငှာ မအပ်ပြီဟု ရုပ်တုတော်၏ ပလ္လင် အောက်ဝယ် မြှုပ်တော်မူလေ၏။

အချို့ကို ရုပ်ပွားတော်များ သွန်းလုပ်လေ၏။ ဤရုပ်ပွားတော်များကို မဟာကျန်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ အချို့သောရတနာများကို မဟာမုနိ၏ တောင်ဘက်မျက်နှာ၌ ဆင်းရဲ နွမ်းပါးသူများ ဖော်ယူသုံးစွဲစိမ့်သောငှာ မြှုပ်နှံစေ၏။ တချို့ရတနာတို့ကို မြောက်မျက်နှာ ၌ စုပုံ၍ စေတီတည်ထားစေသည်။ အချို့ရတနာအား ဘုရားရင်ပြင်၌ ကြပက်လိုက် သောအခါ ပိုးရွှိငှက်ခုနှစ်ကောင်ဖြစ်သွားသည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်တို့သည် ပိုးရွှိငှက်ကို ဘုရားငှက်ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားရှင်တော်သည် ညီတော်မဟာမုနိအား နောင်သောအခါ လူများ စွာသည် မိစ္ဆာအယူဝါဒများ လွှမ်းမိုး၍ အကျင့်ပျက်သူများ ဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်။

ထို့ကြောင့် ငါ၏ကိုယ်စားညီတော် မဟာမုနိသည် စကားဟောပြောပြသခြင်း မသင့်ဟု မှာကြားတော်မူလေ၏။ ထိုအကြောင်းကို ရခိုင်စာဆိုတော် တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ မဟာမုနိ ဘုရားသမိုင်းလင်္ကာ၌ ဤသို့ဆိုထားပါသည်။

ညီတော်ရုပ်ပွား၊ ကိုယ်တော်စားကို၊ မှာကြားသံချို၊ ဤသို့ဆို၏။ ငါ့ကိုယ် တော်ခွဲ၊ ငါ့ရင်သွေးတို့၊ အမြဲမှတ်ဘိ၊ မြတ်မုနိဟု၊ မည်ရှိခေါ်တွင်၊ ငါ့ချစ် ရှင်၊ သွန်သင်မှာကြား၊ ငါ့စကားကို၊ ထောင်နားသေချာ၊ စေ့စေ့ နာလော့။

၄။ ဦးဦးသာထွန်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း (မူကြမ်း)

ဤရွာဌာနေ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ တာရှည်မြို့ကြား၊ သာသနာကို၊ မကွာညီချစ်၊
 စောင့်ထိန်းလိုက်လော့၊ ထွန်းသစ်ထင်ပေါ်၊ ငါ့ညီတော်ကို၊ ဖူးမြော်ကြငြား၊
 လူအများအား၊ တရားဓမ္မ၊ မဟောလေနှင့်ဟု လည်းကောင်း၊
 ကြည်ညွတ်သဒ္ဓါ၊ စေတနာနှင့်၊ ဖူးလာတုံငြာ၊ လူအများအား၊ စကားမပြော
 မဟောတရား၊ ထိန်းစောင့်ညား၍၊ ချစ်သားကဝိ၊ မြတ်မုနိလျှင်၊ တုံဏှိ
 ဘာဝေ၊ ဆိတ်ဆိတ်နေဟု၊ ပရမေရှင်ချစ်၊ ဆီးတားမြစ်သည်။^၅

ဟူ၍လည်း စပ်ဆိုတော်မူခဲ့ပါသည်။

ဆက်လက်၍ နောက်ပါရဟန်းတို့အား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဤသို့မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ပါ
 ပေ၏။ ချစ်သားတို့-ဤဇမ္ဗူဒီပါလက်ယာတောင်ကျွန်း၌ မဇ္ဈိမတိုက်ဖြစ်သော ထိုထို
 တိုင်းတို့၌ကား ဆွမ်းခံသည်ရှိသော် ပြောင်း၊ ပဲ၊ လူးဆတ်တို့နှင့် ရောပြွမ်းသောဆွမ်းတို့
 ကိုသာ ဘုဉ်းပေးရကုန်၏။ ဤရက္ခပူရတိုင်း ဓညဝတီပြည်ကြီးသည်ကား မဇ္ဈိမတိုက်၊
 သေဠသနဂိုရ်တို့ထက်အလွန်ပြည့်ဖြိုးသော ကောက်ပဲသလဲတို့ဖြင့် ကောင်းမွန်မြင့်မြတ်
 နှစ်သက်ဖွယ်သော ဆွမ်းတို့ကို ဘုဉ်းပေးကြရပေသည်။

ရှေးလွန်လေပြီးသော ဘုရားရှင်များဖြစ်ကြသော ကကုသန်၊ ကောဏာဂုံ၊ ကဿ
 ပတည်းဟူသော နောင်တော်သုံးဆူတို့လည်း ဤပြည်ကြီးကို 'ဓညဝတီ' ပြည်ဟု ဗျာဒိတ်
 ပေးတော်မူခဲ့လေပြီ။

ယခုတုံလည်း ဤပြည်သူလူထုအပ်သိမ်းတို့သည် စိုးစဉ်ရံခါမျှ ငတ်မွတ်ခြင်း မရှိ
 စဖူးလေသောကြောင့် ဤပြည်ကို ဓညဝတီဟုသာ ခေါ်ကြကုန်ဟူသတည်းဟု ဗျာဒိတ်
 ပေးတော်မူခဲ့လေသည်။^၆

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလည်း ပြာသာဒ်ယာဉ်ရှင်ထက်သို့ ကြွမြန်းစံပါယ်ကာ ငါးရာသောနောက်
 ပါရဟန်းတော်များသည်လည်း အသီးသီးပြာသာဒ်တော်များသို့ တက်ရောက်ကာ
 မြို့ကြီးဒွါရာဝတီသို့ တိမ်ဆီးကောင်းကင် ဝေဟာခွင်ဖြင့် ရှင်စက်ဖြန့်လျှမ်း ကြွမြန်းတော်
 မူလေတော့သတည်း။

၅။ တန်ခိုးဆရာထွန်း၊ မဟာမုနိ ဘုရားသမိုင်းနှင့် ဦးရာဇ်တောင်ဘုရားသမိုင်း (လင်္ကာ)
 ၆။ ရာဇပုံကျမ်း (ပေမူ)၊ ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်းဆရာတော် (ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း)

အန်း(၅)

မုနိငါးဆူ

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီးသည် သက်တော်(၇၇)နှစ် သက္ကရာဇ် (၁၄၉)ခုနှစ်တွင်
 သင်္ခါရသဘောအား မလွန်ဆန်နိုင်ကာ ဓညဝတီရွှေပြည်တော်ကြီးအား ကျောခိုင်း၍
 မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့ ထွက်ခွာသွားခဲ့လေသည်။ ထို့အတွက် သားတော် သူရိယာဓိပတိက ဆက်ခံ
 ကာ ဓညဝတီရွှေပြည်တော်ကြီးကို အုပ်ချုပ်တော်မူလေသည်။ ထို့နောက် ၎င်းသားတော်
 သူရိယာပတိပါထိ၊ ပြီးနောက် ၎င်းသားတော် သူရိယရူပ(ရုစိတာ)၊ ၎င်း၏သားတော်
 သူရိယစန္ဒာလမင်းကြီး၊ ၎င်း၏သားတော် သူရိယာစက္ကမင်းကြီးသည်ကား သက်တော်
 (၃၀)နှစ်၊ ခရာဇ်သက္ကရာဇ် (ဘီစီ-၃၁၆)ခုနှစ်တွင် မိဖုရား ရူပိတာနှင့်အတူ ဓညဝတီရွှေ
 ထီးရွှေနှန်းကြီးအား သိမ်းမြန်းစိုးစံတော်မူခဲ့၏။

သူရိယစက္ကမင်းကြီးသည်ကား အဇာတော်စန္ဒာသူရိယမင်းကြီးမဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်
 သွန်းလုပ်ရာမှ ကြွင်းကျန်ခဲ့သည့် ရတနာအချို့အား ဖော်ယူကာ မဟာမုနိနှင့် အတိုင်း
 အတာတော် မခြားသည့် မဟာကျန် မုနိငါးပါး (မုနိငါးဆူ)ကို သွန်းလုပ်တော် မူခဲ့လေ
 သည်။ ထို့နောက် အရွယ်အမျိုးမျိုးသော မဟာကျန်ရုပ်ပွားတော်များလည်း သွန်း
 လုပ်စေခဲ့သည် ဟူ၏။^၁

၁။ အရှင်စက္ကိန္ဒ၊ ပြည်တွင်း (မကိုဋ်ဓာတ်ဦးရာဇ်)
 ဦးဦးသာထွန်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း (မူကြမ်း)

တူးဖော်ရရှိသည့် သူရိယစက္ကမင်းကြီး ရုပ်တု

မုနိငါးဆူ၏ ဧကာတော် သူရိယစက္ကမင်းကြီး

စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီး၏နောက် ခြောက်ဆက်မြောက် ဖြစ်သည်။ သူရိယ စက္ကမင်းကြီးသည် ခရာဇ်သက္ကရာဇ် (ဘီစီ-၃၁၆)ခုနှစ်တွင် ခေတ္တတော်ပြည်တော်ကြီး အား မိဖုရားရူပိတာနှင့်အတူ စိုးစံတော်မူခဲ့လေသည်။ မင်းကြီးသည်ကား ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားအပေါ် အထူးကြည်ညိုလေးစားတန်ဖိုးထားတော်မူလေသည်။ မင်းကြီး၏ အဇာ တော်စန္ဒာသူရိယမင်းကြီး သွန်းလုပ်ကိုးကွယ်တော်မူထားခဲ့သည့် မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်

မြတ်အား နေ့ညမပြတ်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်တော်မူလေ၏။ မင်းကြီးသည် ဘိုးဘေးအဖူ အဇာမင်းတို့ ပြုလုပ်တည်ထားခဲ့သည့် ရေတွင်း၊ ရေကန်၊ ဆည်၊ ကမ်းပိုင်တို့အား ပြန် လည်ပြုလုပ်တူးဖော်ခြင်း၊ ဆည်ဖို့ခြင်း၊ ရေကျိုးများ၊ မြို့ရိုးကြီးများအားလည်း ခိုင်ခံ့စေ ရန် အသစ်တဖန်မွမ်းမံပြုလုပ်တော်မူခြင်း၊ ဥယျာဉ်တော်များနှင့် မြို့တော်၏လှပကျက် သရေတိုးပွားစေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်တော်မူ၏။ တိုင်းသူပြည်သားတို့အပေါ်၌လည်း မိမိ ၏ ရင်သွေးသားရင်းပမာ သနားကြင်နာစွာ အုပ်ချုပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ သီလသမာဓိ ဉာဏ်ပညာအမြော်အမြင် ကြီးမြတ်တော်မူ သော ဘုရင်သူရိယစက္ကမင်းကြီးသည် မဟာမုနိသွန်း၍ ကျန်လိုက်သည့် ရတနာများနှင့် မဟာကျန်မုနိငါးဆူအား သွန်းလုပ်ကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။ ဤမင်းကြီးလက်ထက် အိန္ဒိယပြည်၊ ပါဠိလိပုတ်ပြည်ရှင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးတို့ စိုးစံသည့်အချိန်နှင့် အပြိုင် ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ထိုကြောင့် ဝေသာလီခေတ်အမတ်ကြီး မေဓပညာမော်ကွန်းလင်္ကာ၌- မဟိသဟု၊ မည်ရသမိုင်း၊ ရခိုင်တိုင်းသို့၊

စေခိုင်းလီဘိ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ၊ တိဿထေရ်ရှင်၊

သခင်ရေဝ၊ ထေရ်ရင်းဖြာ၊ ရဟန္တာရုံ၊ ကြွလာထိုခါ^၂ ဟူ၍ ရေးစပ် သီကုံးခဲ့ပါသည်။

ဤကဲ့သို့ မဟိသကတိုင်းဟု ခေါ်သည့် ရက္ခပူရဓညဝတီနေပြည်တော်ကြီး၏ ဘုရင် သူရိယစက္ကမင်းကြီးလက်ထက်တွင် အိန္ဒိယပြည် ပါဠိလိပုတ်ပြည်ရှင် သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီးထံမှ မဟာရေဝတမထေရ်နှင့် နောက်ပါရဟန္တာငါးပါးတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏ဓာတ်တော် မွေတော်အချို့အား ပင့်ဖိတ်ယူဆောင်လာကာ ဒေသစာရိကြွချီရောက်ရှိတော်မူလာခဲ့ကြ ပါသည်။

ခေတ္တတော်ပြည်ကြီးသခင် သူရိယစက္ကဘုရင်မင်းကြီးသည်လည်း အလွန်တရာမှ ကြီး ကျယ်လှစွာသော အဆောင်အယောင်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ခရီးဦးကြိုဆိုလက်ခံ ပင့်ဖိတ် ဖူးမြော်တော်မူလေသည်။ မင်းကြီးသည်ကား ကြိုတောင့်ကြိုရခဲသည့် ပါရမီတော်ကို အောက်မေ့တော်မူကာ ဖရဏာပီတိဝမ်းဆီထိသည့်အလား နှစ်သက်ကြည်နူးရှင်မြူးတော် မူကာ ငါသည်လည်း အဇာတော်စန္ဒာသူရိယဘုရင်မင်းကြီးကဲ့သို့ သာသနာ့ဒါယကာ ဘုရင်ရာဇာပင် ဖြစ်တော့ပြီ။ ငါ၏ပြုထားခဲ့သောအကြောင်းတရားများကြောင့် ယခုအခါ အကျိုးတရားများပင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့လေပြီဟုဆိုကာ ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်သက်တော် ထင်ရှား

၂။ မေဓပညာ အမတ်ကြီး၊ ဝေသာလီခေတ်

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ရောက်ရှိတော်မူလာခဲ့စဉ်အခါက ဗျာဒိတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်တော်မူခဲ့သည့် နေရာဌာနအသီး သီးသို့ သွားရောက်ကာ ဓာတ်တော်များကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။

ဤစေတီများသည်ကား နွားလားဥဿပတစ်မော့ခန့်ရှိသည့် စတူပါ ကျောက်စေတီ ငယ်များဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ကျောက်စေတီငယ်များ၏ ထိပ်တွင် ဌာပနာတိုက်ခန်းငယ် အဖြစ်ထွင်းလုပ်၍ အပေါ်မှအဖုံးအုပ်ဆောင်းငယ်ကို ထီးတော်အဖြစ် ဖန်တီးပြုလုပ် ကာ ဓာတ်မေ့တော်များအား ထည့်လျက် တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန် အခါမှစတင်၍ ရက္ခပူရ ရက္ခိုင်ပြည်ကြီး၌ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တော်၏ဓာတ်တော်စေတီများ ကိုးကွယ်မှုသည် စတင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

ဝေသာလီခေတ် စာဆိုရှင်မေပညာ အမတ်ကြီး၏ လင်္ကာ၌ ဓညဝတီပြည်ရှင် သူရိယစက္ကမင်းကြီးအကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တမ်းတင်ဖော်ကျူးဂုဏ်ပြုခဲ့ ပါသည်။

ကြွလာထိုခါ၊ သူရိယစက္က၊ ရိုးရာဇာအား၊
ဟောကြားဒေသနာ၊ ဒေဝဒူတ၊ သုတ္တံအဆုံး၊
လေးသောင်းလုံးမှာ၊ ဓမ္မာစက္ခု၊ ရဟိတကြောင့်၊
လေးသောင်းရဟန်း၊ ကျွတ်တန်းဝင်ကြ၊
ထိုကစ၍၊ သာသနာ့ဝန်ထမ်း၊ ရဟန်းသံဃာ
စ ဝါလာပွားထ-^၃ ဟု ဆိုထားပါသည်။

ဤကဲ့သို့ မဟာရေဝတမထေရ်နှင့် နော်ကပါရဟန္တာငါးပါးတို့သည် “ဒေဝဒူတ” သုတ္တန်တော်မြတ်အား ဓညဝတီရှိ ရဟန်းတော်များနှင့် ဓညဝတီပြည် သူရိယစက္ကမင်း ကြီး မောင်းမိသံခြေရံသင်းပင်း ပြည်သူပြည်သားအပေါင်းအား ဟောကြားတော်မူ လေရာ သုတ္တန်တော်တရားအဆုံး၌ကား ရဟန်းလေးသောင်းတိတိ ကျွတ်တန်းဝင်ကြ သည် ဆို၏။

အရိယာများအဖြစ်ကား (၁၀၀၀၀၀)တစ်သိန်းထိ များပြားခဲ့လေသည် ဟူ၏။ ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ သာသနာ့အပေါ်တွင် ကြီးကျယ်ထင်ရှားတည်တံ့ကြီးပွားနိုင်စေ ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး သာသနာ့အကျိုး သယ်ပိုးထမ်းရွက်တော်မူခဲ့သည့် ဓညဝတီ၏

၃။ မေပညာ အမတ်ကြီး၊ ဝေသာလီခေတ်

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ရွှေပြည်တော်ကြီးသခင် ဘုရင်သူရိယစက္ကမင်းကြီးသည်ကား သက်တော်(၇၄)နှစ်၊ ခရစ် သက္ကရာဇ် (ဘီစီ- ၂၇၂)ခုနှစ်တွင် နိဗ္ဗာန်ရွှေပြည်နန်းဆီသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ စံမြန်းတော် မူခဲ့လေသည်။

တူးဖော်ရရှိထားသည့် သူရိယစက္ကဘုရင်မင်းကြီးရှုပ်တု

ဤရှုပ်တုကို ဓညဝတီမြို့တော်ဟောင်း၏ အနောက်ဘက် ဗုဒ္ဓမြတ်ဘုရား ပထမဆုံး ရပ်တန့်တော်မူသည့် သေလာဂီရိမောရပဗ္ဗတဟုခေါ်သည့် ကျောက်တော်တောင်ခြေရင်း (ဆင်မကျပ်)မှ တူးဖော်ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤနေရာမှ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက စန္ဒာသူရိယမင်းအား ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြား နေသည့်ပုံ (ယခုမြောက်ဦးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသနပြုတိုက်တွင် ရှိသည်။)ကို တူးဖော် ရရှိပြီးနောက် နှစ်(၅၀)ခန့်အကြာတွင် အရွယ်အစားမတိမ်းမယိမ်းဖြစ်ကြသည့် ၎င်းလက် ရာမျိုး ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ပါ ရုပ်တုလေးခုနှင့် သူရိယစက္ကမင်းကြီး ရုပ်တုဟုဆိုသည့် ကျောက် ချပ်ပြားတစ်ခုကိုပါ တွေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဤရှုပ်တုများအား ထု ၁၃ စင်တီမီတာ၊ အလျား ၆၀ စင်တီမီတာ၊ အနံ ၂၂ စင်တီမီတာရှိသော ကျောက်ချပ်ပြားများပေါ်တွင် အလွန်တရာမှ လက်ရာမြောက်စွာ ထွင်းထုထားခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဤရှုပ်တုများအား ဗုဒ္ဓဘာသာကို အလွန်အလေးထားကြည်ညိုတော်မူခဲ့သည့် ဘုရင် မင်းတစ်ပါးပါးက ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တော်၏ မုဒြာအမျိုးမျိုးနှင့် ပါရမီတော်ထူးခြားလှသည့် သာသနာ့ဒါယကာ မင်းမြတ်မဟာများဖြစ်ကြသော စန္ဒာသူရိယမင်းကြီး၏ ရုပ်တု၊ သူရိ ယစက္ကမင်းကြီး၏ ရုပ်တုများကို ရည်ရွယ်ကိုးကွယ်ရန် ထုလုပ်ထားခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ဟန် တူပါသည်။

သူရိယစက္ကဘုရင်မင်းကြီး၏ ရုပ်တုဟုဆိုသည့် ဤရှုပ်တုတော်မှာ လက်နှစ်ဘက် စလုံး တံတောင်မှနေ၍ ကျိုးပြတ်နေသော်လည်း ကျန်အစိတ်အပိုင်းများတို့ကား အကောင်းပကတိထင်ရှားစွာ ရှိနေပါသေးသည်။

ဘုရား၊ နတ်ဘုရား၊ စကြာတတေးမင်း၊ သာသနာပြုသော မင်းတို့၏ ရုပ်တုတို့တွင် ဦးခေါင်းတော်၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ရောင်လျှံတော်စက်ဝိုင်းကို ပြထားလေ့ရှိကြသည်။ ဤရှုပ်တုတော်တွင် ရောင်လျှံတော် စက်ဝိုင်းပါရှိ၏။

ဗောင်းထုပ်တော်မှာ ဓညဝတီခေတ်နှောင်းပိုင်းနှင့် ဝေသာလီခေတ်အစပိုင်းတို့တွင် ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသော ဗောင်းထုပ်တော်မျိုး ဖြစ်သည်။ နားနှစ်ဘက်တို့တွင် ဝတ်ဆင်ထား

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

သည်မှာလည်း လက်ဝဲဘက်နားတွင် ကြီးမားသည့် စက်နားတောင်းကြီးနှင့် ယာဘက် နားတော်တွင် နားပန်တော်(နားသံသီး)ဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲခြား ဝတ်ဆင်ထားသည်။

ဤအကြောင်းအရာများကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် ဓညဝတီခေတ် ဝတ်စားဆင် ယင်မှုတွင် နားနှစ်ဖက်၌ နားပန်တော်နှစ်ခုကို ဝတ်ဆင်ပြီး ယင်းခေတ်နှောင်းပိုင်းနှင့် ဝေသာလီခေတ်ဦးပိုင်းတို့တွင်လည်း ယာဘက်တွင် နားပန်တော်၊ ဝဲဘက်တွင် စက်နား တောင်းတို့ကို ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြသည်။

ရင်ဘတ်ပေါ်တွင် ပါလင်္ဍထွေးကို ဝတ်ဆင်ထားသည်။ ပါလင်္ဍထွေး၏ ပုံသဏ္ဍာန် မှာလည်း ဖော်ပြပါခေတ်တွင် ဝတ်ဆင်ကြသည့် အမျိုးအစားပင် ဖြစ်ကြသည်။ ဝဲဘက် ပခုံးမှသိုင်း၍ ယာဘက်ပေါင်ရင်းထိ သွယ်ဆင်းနေသော စလွယ်တော်မှာလည်း အာရိ ယန်လူမျိုးနွယ်များ၏ အဓိကဝတ်စားဆင်ယင်မှုတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါခေတ်မှ ဝတ် ဆင်ခဲ့သည့် စလွယ်တော် ဖြစ်သည်။

ယာဘက်လက်သည် တံတောင်မှ ရှေ့သို့ ထိုးထွက်နေဟန် လက္ခဏာရှိသည်။ လက် ချောင်းများသည် ယခုအခါ မည်သည့်ပုံကိုမျှ မတွေ့ရချေသော်လည်း တူးဖော်ရရှိချိန် က အစအနအချို့ကား ကြာပွင့်များ ကိုင်ထားသည့် အပိုင်းအစများကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်ဟု သိရသည်။ လက်မောင်း၌မောင်းကွပ်များကို မမြင်ရတော့ချေ။

ဝဲဘက်လက်တော်မှာ တံတောင်မှစ၍ ဘေးဖက်သို့ ခွေထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင် သည်။ မောင်းကွပ်၏ တချို့တစ်ဝက်အား တွေ့မြင်နိုင်၏။ မောင်းကွပ်၏ ဝတ်ဆင်ထား ပုံမှာလည်း ဓညဝတီခေတ်နှောင်းပိုင်းနှင့် ဝေသာလီခေတ်ဦးပိုင်းတွင် မောင်းကွပ်ကို တံတောင်ဆစ်အနီးအတွင်း ဝတ်ဆင်ကြသည်။

ဝေသာလီခေတ်မှ မြောက်ဦးခေတ်တိုင်အောင် မောင်းကွပ်ကို အလယ်တည့်တည့် တွင် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ယင်းကြောင့် ယခုမောင်းကွပ်မှာ ဓညဝတီခေတ်မှ မောင်းကွပ် ဖြစ်တန်ရာသည်။

ခါးဝတ်ပုဆိုးမှာ ခါးပုံစံ သုံးဆင့်ခံပြီးလျှင် အစွန်နှစ်ခုကို ယာဘက်ပေါင်ရင်းသို့ လျော့ရဲ၍ချလျက် ဘယ်ဘက်ပေါင်ရင်း၌ တပတ်လျှိုချည်နှောင်ပြီးလျှင် ဒူးထိအောင် အစွန်းသုံးခု ချထားသည်။ ဤဆင်ယင်ထုံးစံမှာလည်း နှောင်းခေတ်ဓညဝတီနှင့် ဝေသာ လီခေတ်ဦးပိုင်း ဆင်ယင်ထုံးစံမျှ ဖြစ်သည်။

ပုဆိုးဝတ်ထားသည်မှာ ခြေမျက်စိတိုင်အောင် လက်တောင်နှစ်ဆယ်ရှိသော ပုဆိုး ကို ဝတ်ဆင်ထားသော ခေတ်ဖြစ်သည်။ မတ်မတ်ရပ်နေဟန်ကို ကြည့်ရှုခြင်းအားဖြင့် ရာဇက္ခန္ဓကို ပြည့်ဝစွာ ဆောင်နေဟန်ဖြစ်သည်။ တြိဝင်္ဂမုဒြာမျိုး မဟုတ်၊ ဥဇဋ္ဌိတမု ဒြာမျိုး ဖြစ်သည်။

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ခြေတော်နှစ်ဘက်ကိုလည်း ရှေ့သို့မူ၍ စုံရပ်ထားသည်။ သာသနာဒါယကာမင်း မြတ်တို့သာလျှင် ရာဇက္ခန္ဓကို ဆောင်၍မတ်မတ်ရပ်သည်။ ဝေသာလီခေတ် စန္ဒြားရုပ် တုကို ရှု၊ လေးမြို့ခေတ် နန်းကျားကြီးရုပ်တုကို ရှု၊ မြောက်ဦးခေတ် မင်းဗာကြီးရုပ်တုကို ရှု၊ မြောက်ဦးခေတ်မင်းဗာကြီး ရုပ်တုကို(ရှု)၊ ဆင်ယင်ထုံးစံမျှ ကွဲပြားသည်မှအပ၊ ရပ်နေ ပုံချင်း တူသည်။

ထို့ကြောင့် ဥဇဋ္ဌိတမုဒြာဟုခေါ်သည်။ ဥဇ= ဖြောင့်မှန်စွာ၊ ဋ္ဌိတ= ရပ်တည်ခြင်း၊ ဖြောင့်မှန်စွာ ရပ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကြောင့် မင်းရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

မဟာယနဂိုဏ်းဝင် နတ်ဘုရားများ၊ အဝလောကီတေသွရရုပ်တုများ၊ ဒွါရပါလရုပ် တုများ၊ ဗောဓိသတ္တရုပ်တုများစသည်တို့မှာ တြိဝင်္ဂမုဒြာအားဖြင့် သုံးခေါက်ချိုး၍ ရပ် သည်။ ကိုယ်ဟန်ယိမ်းနွဲ့နေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤအခြင်းအရာများကို သတိမမူကြသည့် သုတေသီအချို့က နတ်ဘု ရားဟု ထင်ယောင်မှားကြသည်။ အထက်ပါအချက်အလက်များ ထောက်ရှု၍ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်ကြပါကုန်။

ဓညဝတီနှောင်းခေတ်၌ သူရိယစက္ကမင်းကြီးသည် (သူရိယစိတြဟုလည်း တချို့ ရာဇဝင်၌ ဆိုထားသည်) ပါဠိလိုပတ်ပြည်ရှင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးထံမှ ဗုဒ္ဓဓာတ် တော်များကို လက်ခံယူကာ ကျောက်တော်စေတီမှ အစပြု၍ အကျဉ်းအားဖြင့် (၄၈) ဌာန အကျယ်အားဖြင့် (၂၄၈)ဌာနတို့ကို တည်ထားခဲ့သည်။

ဤကျောက်တော်တောင်မှ အစပြုတည်ထားခဲ့သောအကြောင်း ဗုဒ္ဓ၏ဓာတ်တော် ပထမဦးဆုံးတည်သော စေတီတော်မြတ်နေရာဌာန၌ ဤကဲ့သို့ သူရိယစက္ကမင်းကြီးဟု ခန့်မှန်းရသည့် ရုပ်တုကို ထုလုပ်ခဲ့ခြင်းမှာ သဘာဝကျလှပေသည်။

ထပ်မံ၍ သက်သေထူချက်တစ်ရပ်မှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းတစ်ရာကျော်ခန့်က ဒေါက်တာဖော်ချာမာသည် ဤနေရာမှ သိုက်ဆရာများ တူးဖော်၍ပေါ်ထွက်နေသော ကျောက်ပြားရုပ်တုတစ်ခုကိုယူဆောင်လာပြီးလျှင် မြောက်ဦးမြို့ ပြတိုက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ ထားခဲ့ပေသည်။

ဓညဝတီခေတ်၏ ဆင်ယင်ထုံးစံမျှများအတိုင်း ထုလုပ်ခဲ့သည့်ပုံ ဖြစ်သည်။ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားသခင်က သူ၏တကာတော်စန္ဒာသူရိယမင်းအား ဓမ္မစကြာတရားတော် အား ဟောကြားနေသည့်ပုံ ဖြစ်သည်။

ဤရုပ်တု၏ ဆင်ယင်ထုံးစံမျှတို့ကို ခွဲခြားစွာ ခေတ်အလိုက် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု များအား ပြသထုလုပ်ခဲ့သည့် မင်းကြီး၏ ဉာဏ်အမြော်အမြင် ပြောင်မြောက်သော လက်

ရာပိုင်ရှင် ကျောက်ဆစ်ပန်းပုညာရှင်တို့အား အထူးပင်ချီးကျူးကျေးဇူးတင်အပ်လှ ပါပေသည်။

ဤကဲ့သို့ သာသနာ့အကျိုး၊ သည်ပိုးရွက်ဆောင်တော်မူသည့် မုနိငါးဆူ၏ ဒါယကာတော်ရင်း သူရိယစက္ကမင်းကြီး၏ ရုပ်တုသည်ကား ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မဟာမုနိဘုရား၊ ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုပြခန်းထဲ၌ ပြခန်းနံပါတ်(၁၇)တွင် သိမ်းဆည်းထိန်းသိမ်းပြသထားလျက် ရှိနေပေသည်။

အခန်း (၆)

ဒုတိယမုနိငါးဆူ ဒါယကာမင်းမြတ် မင်းရင်ဖြူ

ဓညဝတီ-ဝေသာလီခေတ် ကုန်ဆုံး၍ လေးမြို့ခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့်အခါ သက္ကရာဇ်(၂၀၅)ခုနှစ်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ-၈၄၃)ခုနှစ်တွင် မင်းရင်ဖြူမင်းကြီးသည် မျက်စဉ်းရည်ကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ ကြည်လင်တောက်ပလှသည့် အဓွနနဒီမြစ်ကမ်းရိုးဝယ် တည်ထောင်တော်မူခဲ့သည့် ပဉ္စာမြို့တော်ကြီးကို သိမ်းမြန်းအုပ်ချုပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

မင်းကြီးသည်ကား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စင်ဖြစ်သည့်အလျောက် ဘာသာတရား အပေါ်၌ အလွန်တရာမှ မွေ့လျော်ပေသည်။ မင်းကြီးသည်ကား အဆင်းလှ၏။ သူမတူသော ခွန်အားရှိ၏။ လှူဒါန်းစွန့်ကြဲခြင်းကို အလွန်အလိုရှိသူ ဖြစ်၏။ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ အခြံအရံ များမတ်ပညာရှိ ကဝိကဏ္ဍိတပေါများ ပြည့်စုံပေ၏။ ဤကဲ့သို့ ထူးခြားလှသည့် ဘုန်းတန်ခိုး အာနုဘော်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် အရှင်မင်းမြတ်သည် မိဖုရားစောမုနိနှင့်အတူ အလွန်တရာမှ ထူးခြားလှစွာသည့် ကုသိုလ်တော်ကောင်းမှု မျိုးစေ့ကြီးကို ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ-၈၄၇)နှစ်တွင် ပဉ္စာမြို့တော်ကြီးသို့ ရဟန္တာအရှင် မြတ်(၈၀၀)တို့ကို ပင့်ဖိတ်တော်မူကာ ရှေးမူမပျက် ပိဋကတ်သံပုံကို ရွှေသားအတိကို ခတ်လုပ်သည့် ပရပိုက်ထက်တွင် ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးပြီး သံဂါယနာကို တင်တော်မူခဲ့လေသည်။ (ယင်းကို မင်းဖလောင်းက ဦးရာဇ်တော်ဘုရား၌ ဌာပနာထည့်ထားခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။)

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

မင်းကြီးသည် သက္ကရာဇ်(၂၂၁) ခုနှစ်၊ (အေဒီ-၈၅၉)ခုနှစ်တွင် ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ အဓိကအထွဋ်အမြတ် တန်ဖိုးထား ကိုးကွယ်တော်မူသည့် မဟာမုနိ ရုပ်ရှင်တော်မြတ်အား အမြဲမပြတ်ကြည်ညိုဖူးမြော်ရန် လာရောက်တော်မူလေသည်။ ထိုအခါ ရှေးရှေးသော မင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့၏ သဘောလမ်းကြောင်းအတိုင်း ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာတွင် သူမတူသော ပေးကမ်းခြင်း၊ လှူဒါန်းပြုလုပ်ခြင်းမျိုးကို အလိုရှိနေသည့်မင်းဖြစ်၍ သူရိယစက္ကမင်းကြီး သွန်းလုပ်တော်မူခဲ့သည့် မုနိငါးပါး(မုနိငါးဆူ)ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ကိုယ်စားတော် မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်နှင့် မဝေးကွာလှသည့် နေရာများတွင် တူညီသော တာဝန်းများချကာ မြေအောက်ဌာပနာတိုက်ကြီးများပြုလုပ်ပြီး သွန်းစက်တော် မုနိတို့အား အသီးသီးဌာပနာထည့်၍ အထက်မှကျောက်ညို ဆင်းတုတော်များအား အစားထိုးတည်ထားကိုးကွယ်တော်မူမည်ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူလေသည်။^၁

မုနိငါးဆူအား တည်ထားကိုးကွယ်မည့် နေရာကို ပြုပြင်ခြင်း

ရခိုင်ရွှေပြည်တော်ကြီးသခင် ပဉ္စာမြို့တော်၏ အရှင်မင်းရင်ဖြူမင်းကြီးနှင့် မိဖုရားစောမုက္ခိတို့သည် ငါးဆူသော ဆင်းထုတော်များကို တစ်နေ့တည်း တစ်ချိန်တည်းတွင် တည်ထားကိုးကွယ်လိုကြသဖြင့် ရခိုင်တစ်ပြည်လုံးမှ ပြည်သူပြည်သားအပေါင်းတို့အား ခေါ်ဆောင်ယူကာ စိမ်းမြည့်ရောင် မြရိပ်ဆောင်သည့် သီရိမာနဒီခေါ် သရီမြစ်ချောင်း၏ ယာဘက်ကမ်းဝယ် ရွှေပန္နက်များစိုက်ကာ ကြီးကျယ်ထူးဆန်းလှစွာသော မုနိငါးဆူ မဟာပွဲတော်ကြီးကို ကျင်းပပြုလုပ်တော်မူလေ၏။

ဦးစွာပထမ မုနိရှင်များအား တည်ထားကိုးကွယ်မည့်နေရာများတွင် မြေတလင်းများကို ညီအောင်ညီကာ ရာဇမတ်ကာထား၏။ ပြည်စိုးကြီးသည်လည်း ပညာရှိ ပရောဟိတ်၊ ဟူရားတို့နှင့်တိုင်ပင်ပြီး အသင့်မြတ်ဆုံးသော နေ့ရက်၊ အခါ၊ နာရီတို့ကို ထွက်စစ်ကာ မြေတလင်းကို မြေစေးများဖြင့် လိမ်းကျံပြီး သဲဖြူအနံ့ခင်းရ၏။ စန္ဒကူးနံ့သာ အမွှေးအထုံတို့ဖြင့် ပက်ဖြန်းရ၏။

၁။ ဦးဦးသာထွန်း- ရခိုင်ဘုရားသမိုင်းစာတမ်း (မူကြမ်း) ရာဇမုနိဘုရားသမိုင်း စာတမ်း

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ယင်းနောက် သံဃာတော်အရှင်မြတ်တို့အား ပင့်ဖိတ်ပြီး ဆွမ်းကပ်လှူ၏။ သံဃာတော် အရှင်မြတ်တို့ကလည်း ကမ္မဝါရွတ်ဖတ်ခြင်း၊ အောင်ခြင်းရှစ်ပါး၊ မင်္ဂလသုတ်၊ ရတနာသုတ်၊ ဘုမ္မိဇယ မန္တာန်တော်များကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကာ မြေကို သန့်စင်စေရ၏။ ထို့နောက် လေးဘက်လေးတန်၌ ရာဇမတ်ကာရံ၍ စည်းသုံးထပ် တားထား၏။

အတွင်းစည်း ရာဇမတ်၌ အပြစ်ခြောက်ပါးကင်းစင်သော ကံ့ကော်၊ စကား၊ ချရား၊ ပိန္နဲစသော နံသင့်သစ်တိုင်ရှစ်တိုင်ကို သစ်စေးကိုင်၍ ရွှေပိန်းချကာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာ၌ နေ့နံအလိုက် ဂြိုဟ်တိုင်ရှစ်တိုင် စိုက်ထူရ၏။ ယင်းကို အညွန့်ရှင်မင်းယောက်ျားများသာ စိုက်ထူရ၏။ လဲပြိုခြင်း မရှိစေရ၊ အရင်းအဖျား မမှားစေရ၊ နေ့နံနှင့် ဂြိုဟ်တိုင် မမှားစေရ၊ အလယ်ဗဟိုတည့်တည့်တွင် အုတ်၊ ကျောက်၊ အင်္ဂတေတို့ဖြင့် ခိုင်ခန့်သေချာလှသည့် တွင်းကြီးတစ်တွင်းကို အချိုးကျစွာ ပြုလုပ်ထားပြီး ရွှေဖျင် ငွေဖျင်မိုးထားသော မဏ္ဍပ်ကို ထိုးထားရ၏။

ထို့အပြင် ရေစင်ကိုးလုံး၊ ထီးဖြူကိုးလက်တို့ကို ဂြိုဟ်တိုင်တစ်တိုင်စီတွင် ထားရ၏ တံခွန်၊ ကုက္ကား၊ မုလေးပွားတို့ကို တစ်ခုစီ စိုက်ထူထားရသည်။ ရာဇမတ်ကာရံထားသော ထောင့်တို့တွင် အသီးနှင့်ပြည့်စုံသော ငှက်ပျောပင် တစ်ပင်စီ (အားလုံး ၁၂ပင်) စိုက်ထူရ၏။ အတွင်းရာဇမတ် ပတ်လည်တွင် ပိတ်ဖြူကာရံ၍ အပြင်ရာဇမတ်နှစ်ထပ်တွင် ရှာနီပိတ်ကာရံရ၏။ ဤကဲ့သို့ ပြည့်စုံစွာ ခင်းကျင်းပြုလုပ်ထားရလေသည်။ မုနိငါးဆူတို့အားလည်း ဒေဝမုနိ၊ စူဠာမုနိ၊ ရာဇမုနိ၊ သကျမုနိ၊ စန္ဒာမုနိဟူ၍ သမုတ်တော်မူလေသည်။

မုနိငါးဆူအား တည်ထားကိုးကွယ်ခြင်း

ဘုရင်မင်းတရားကြီးနှင့်တကွ အခြေအရံ မှူးကြီးမတ်ရာသေနာပတိ ပြည်သူပြည်သားအပေါင်းတို့သည်ကား ကျေးဇူးရှင် သူရိယစက္ကဘုရင်မင်းကြီး သွန်းလုပ်တော်မူခဲ့သည့် မုနိငါးဆူနှင့် အစားထိုး တည်ထားကိုးကွယ်မည့် မိမိကောင်းမှုတော် ကျောက်ညိုဆင်းထုတော် မုနိငါးဆူကို အလွန်တရာကြီးကျယ်ခမ်းနား လှပတော်မူသည့် ပန်းရထားကြီး ဆယ်စင်းထက်တွင် ကိန်းဝပ်စံပယ်တော်မူကာ ဆင်ဖြူ ဆင်နီများက ဆွဲလာကြသည်။

ရှေ့နောက် ဝဲယာတို့တွင်ကား သံဃာတော် အရှင်မြတ်များက ပရိတ်ရွတ်၍ လိုက်ပါလာကြလေသည်။ ယင်းနောက်မှ ပရောဟိတ်တို့သည် ဂါထာမန္တာန်များ ရွတ်ဖတ်

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

သရဇ္ဈာယ်၍ ရွှေပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက်ပေါက်များကို ကြဲပက်ကာ လိုက်ပါလာကြရ၏။ ယင်းနောက်မှ စည်တော်ရွမ်းကာ စစ်အင်္ဂါလေးပါးအစုံအညီဖြင့် လိုက်ပါလာရ၏။ ယင်းနောက် ဘုရင်၊ မိဖုရား၊ သားတော် သမီးတော်၊ ဆွေတော် မျိုးတော်တို့က လှူဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုတို့ကို လက်မှာကိုင်စွဲလျက် လည်းကောင်း၊ မျိုးကြီးမတ်ရာ သေနာပတိ၊ မိသားစု အပေါင်းနှင့် ဘုရင်၏ မင်းမှုထမ်းဟူသမျှတို့၏ မိသားစုအပေါင်းတို့သည်လည်း စန္ဒကူးနံ့သာ အမွှေးအထုံရည်တို့ကို လက်မှာကိုင်စွဲလိုက်လာကြရ၏။

နောက်၌ ပြည်သူပြည်သား လူထုတန်းကြီးသည်ကား မည်သည့်နေရာတွင် ဆုံးလိမ့်မည်ဟု မခန့်မှန်းနိုင်တော့သည့် ဤလူထုပရိသတ်များကလည်း ခရာကောက်၊ ခရာမြွှာ၊ ပတ္တလား၊ စောင်းညှင်း၊ ကြေးနင်း၊ မောင်းခွက်စသော တူရိယာအစုံကို တစ်ပြိုင်နက် တီးမှုတ်လာကြကုန်၏။ လမ်းတစ်လျှောက် ဝဲယာတစ်ဖက်တစ်ချက်၌ ရာဇမတ်ကာလျက် ငှက်ပျော၊ ကြံ၊ အုန်း၊ ဒန်း၊ ဆတ်သွား၊ သပြေများကို မညှိုးနွမ်းစေဘဲ စိုက်ထူးထားရ၏။

ရေချမ်းအိုးများကိုလည်း စီရိစ္စာ နေရာတကျထားကြရ၏။ ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ ထူးခြားလှစွာ အဆောင်အယောင်တို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ကြွချီလာကြရာတွင် ဘုရားတည်မည့်နေရာများသို့အရောက်၌ ဘုရင်ကြီးနှင့် မိဖုရားကြီးက သွန်းစက်တော်ရာဇာမုနိနှင့် ကျောက်ဆင်းတုတော် ရာဇာမုနိ မုနိတော်နှစ်ဆူတို့အား တင်ဆောင်တော်မူလာသည့် ပန်းရထားနှစ်ခုကို တာဝန်ယူကာ ပင့်ဆောင်သွားလေသည်။

အိမ်ရှေ့ ဥပရာဇာသည်ကား စူဠာမုနိဆင်းတုတော်နှစ်ဆူကို ပင့်ဆောင်သွားရ၏။ ပြည်စိုးကြီးသည်ကား သကျမုနိဆင်းထုတော်နှစ်ဆူ ပင့်ဆောင်သွားရ၏။ ပညာရှိ ဟူးရားကြီးသည်ကား ဒေဝမုနိဆင်းထုတော်မြတ်နှစ်ဆူကို ပင့်ဆောင်ယူရ၏။ ဟရဇကြီးသည်ကား စန္ဒာမုနိ ဆင်းထုတော်နှစ်ဆူကို အသီးသီးတာဝန်ယူကာ တည်ထားကိုးကွယ်မည့် နေရာများသို့ စည်းစနစ်တကျ စီတန်းလမ်းလျှောက်လျက် အသီးသီးရောက်ရှိလာကြကုန်သည်။

မီးပေါက်မီးပန်းတို့ကား ကောင်းကင်မဆံ့ ပစ်ဖောက်လွှတ်တင်ကြကုန်၏။ အချိန်နာရီ၊ နက္ခတ်၊ တာရာ၊ ဗိဇနာ ကိုက်ညီသည်နှင့် တပြိုင်နက် သီလမြဲသော ဟူးရားလေးယောက်စီသည် စင်ကြယ်သောအဝတ်ဖြူများကို ဝတ်ဆင်မြန်းလျက် ပတ္တမြားစီသော လက်ယာရစ်ခရသင်းတို့ ကိုယ်စီဖြင့် မိမိတို့တာဝန်ကျ နေရာယူရမည့် ဂြိုဟ်တိုင်များမှ အသင့်ရပ်ကာ အခါစေ့သည်ဟု အချက်ပြုမူတ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဇနွတ်လက်ယာ

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ပျံချီက ကြီးမှူးလျက် ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးရောက်ရှိနေရာ (ရာဇာမုနိ ဘုရားတည်မည့်နေရာ)မှ ပြောင်းမီးပေါက်ကို အချက်ပေးပစ်ဖောက်လိုက်လေသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မုနိငါးဆူ သွန်းစက်တော်များအား ခိုင်ခံ့သေချာစွာ စီရင်ပြုလုပ်ထားသည့် ဌာပနာတိုက်ကြီးများ အတွင်းဆီသို့ အသီးသီးရောက်ရှိသွားကြလေသည်။ ဌာပနာတိုက်ပတ်လည်တွင်ကား အရံဘုရားပေါင်း များပြားစွာနှင့် မင်းကြီး၏ လက်အတောင်ဖြင့် တိုင်းတာသွန်းလုပ်တော်မူသည့် မင်းကြီး၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့ဖြင့် မမှားမယွင်း ပြုလုပ်တော်မူသည့် မဟာကျန်ဗုဒ္ဓဆင်းထုတော် တစ်ဆူကျစီ မည်သည့်အခါမှ မညှိုးနွမ်းနိုင်သည့် ရွှေပန်းခိုင်၊ ငွေပန်းခိုင်များ၊ ရွှေပန်းအိုး၊ ငွေပန်းအိုးများ၊ စိန်ကျောက်ရတနာစီခြယ်ထားသော ပရိက္ခရာအစုံများ၊ ရွှေချပ်၊ ကြေးချပ်၊ ကျောက်ချပ်များပေါ်တွင် မှတ်တမ်းထိုး၍လည်းကောင်း၊ အသီးသီးနေရာတကျထည့်ပြီးသောအခါ ဂါထာမန္တာန်များကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်၍ လည်းကောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးများက ပရိတ်တော်များကို အသံမစဲ ရွတ်ဖတ်နေခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း ခိုင်ခံ့လှစွာသော ဌာပနာတိုက်ကြီးများကို တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အားလုံးပိတ်၍ ပြီးစီးကြကုန်၏။

ဒုတိယအကြိမ် မီးပေါက်ကြီး ထပ်မံဖောက်လိုက်သည့်အချိန်တွင်ကား ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး၏ ကောင်းမှုတော် ကျောက်ညိုဆင်းတုတော်ကြီးများကို ရတနာများ စီခြယ်ထားသော ပလ္လင်တော်ထက်သို့ ကောင်းစွာပင့်ဆောင်တော်မူလေ၏။ ဟူးရားတို့သည်ကား ခရုသင်းများကို မှုတ်ခြင်း၊ ဂြိုဟ်စောင့်နတ်၊ အာကာသစိုးနတ်၊ ဘုမ္မစိုးနတ်၊ ရုက္ခစိုးနတ် အပေါင်းတို့အား ပင့်ခေါ်တိုင်တည်ပြီး ဂြဟဇယုံဂါထာတော်၊ သရဏသီရိ သျှိန္ဒဘုမိမာလ ဂါထာတော်နှင့် အခြားသောဂါထာမန္တာန်တော် အပေါင်းတို့ကို ရွတ်ဖတ်ကြရာ၏။

ရွှေပေါက်ပေါက် ၊ ငွေပေါက်ပေါက်များကို ဖြန့်ကြဲလျက် ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညိုတို့က ရေဖြင့် သန့်စင်ခြင်း၊ အမွှေးနံ့သာအထုံတို့ဖြင့် ပက်ဖျန်းခြင်းများကို ပြုလုပ်ရ၏။ ထီးဖြူတို့ကိုလည်း ဖွင့်ကြရ၏။ သံဃာတော်အရင်မြတ်တို့သည် ဆင်းတုတော်အား ဝိုင်း၍ထိုင်ပြီး ဗုဒ္ဓဘိသေကဂါထာတော်ကို တစ်ပြိုင်တည်း ကျူးရင့်တော်မူကြ၏။

ဤမင်္ဂလာဂါထာတော်မှာ ပါရမီဖြည့်တော်မူသည်မှစပြီး ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်၌ မာန်ငါးပါးကို အောင်တော်မူ၍ သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ရရှိလျက် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူသည်ထိ (၁၀၈)ကွက် သစ္စာပြုချက် ဂါထာတော်ကြီးပင် ဖြစ်သည်။ အားလုံးပြီးဆုံးသွားကြောင်းကို နောက်ထပ် မီးပေါက် တစ်လုံးက အချက်ပြလိုက်လေသည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် သူတကာတို့ထက် ထူးခြားစွာသော ပူဇော်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည် ဟု ဝမ်းသာကြည်နူးကာ မိမိလက်ဖြင့် ရေးထိုးမှတ်တမ်းတင်လိုက်၏။

- ငါတည်သော ဒေဝမုနိ
- ငါတည်သော စူဠာမုနိ
- ငါတည်သော ရာဇာမုနိ
- ငါတည်သော သကျမုနိ
- ငါတည်သော စန္ဒမုနိ ၊

ဟု ဂုဏ်ယူဝင့်ကြား ရေးသားလိုက်ပေသည်။

ဤကဲ့သို့ အလွန်ထူးကဲသည့် တန်ခိုးတော်အနန္တနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် မုနိငါးဆူ အား ရေစက်သွန်းချအမျှပေးဝေတော်မူကာ သာဓု--သာဓု---သာဓု--ဟု ခေါ်လိုက်သည့် အသံသည်ကား ကောင်းကင်သို့ ပဲ့တင်ရိုက်ခတ်လေပါတော့သတည်း။

လှံပျံခကြာရှင် ဒသရာဇာ ဘုရင်မင်းကြီး

လေးမြို့ခေတ်၊ ဒုတိယပရိမိမြို့တော်ကြီးကို တည်ထောင်စိုးအုပ်မင်းလုပ်တော်မူ သည့်၊ ကောလိယမင်းကြီး၏သားတော် အိမ်ရှေ့ဥပဇာသည်၊ ခမည်းတော် နတ်ပြည်သို့ မြန်းကြွတော်မူလေလျှင်၊ သက္ကရာဇ်(၄၈၅)ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ-၁၁၂၃) ခုနှစ်တွင် ခမည်းတော်၏ စည်းစိမ်တော်ဖြစ်သော ထီးနန်းနှင့်တိုင်းပြည်ကို ဒလရာဇာဘုရင်ကြီး သည် မိဖုရားကြီး ရာမာဒေဝီနှင့်အတူ အုပ်စိုးတော်မူလေ၏။

မင်းကြီးကား ဘုန်းတန်ခိုး လက်ရုံးတောက်ပတော်မူလျက် ခမည်းတော်ပိုင်ခဲ့သည့် တိုင်းနိုင်ငံထက် ပြန့်ပြောကြီးကျယ်စွာ ဖြစ်တော်မူ၏။ အမင်းမင်းတို့၏ ရိုသေဦးနှိုးခြင်း ကို ခံရ၏။ အမတ်ပေါင်းများစွာ ခြံရံလျက်ရှိ၏။ ဆင်မြင်းလက်နက် ရဲမက်ဗိုလ်ပါ များ ပြားစွာရှိ၏။ အလှူဒါန အပေါ်၌ များပြားစွာ ဝါသနာထုံ၏။ အမျိုးလေးပါးအား ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့ ကြင်နာစုံမက်တော်မူ၏။ အကောက်အခွန်များကို လျှော့ပေါ့ကောက် ခံတော်မူ၏။ တရားစောင့်၏။

၂။ ဤကျောက်စာမှာ ၁၉၇၅-နှစ်တွင် ဖျက်စီးခြင်း ခံခဲ့ရ၏။ အမှုန့်မရ ကြေမှုသွားပြီ ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီး ဦးဦးသာထွန်း အချိန်မီကူးနိုင်ခဲ့သဖြင့် ဤမျှသာဖော်ပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ယင်းကြောင့်လည်း တိုင်းသားပြည်သူ ရဟန်းရှင်တို့သည်လည်း တရားစောင့်ကြ ကုန်၏။ တရားစောင့်သော ပြည်ဖြစ်သောကြောင့် ရာသီဥတု မိုးလေတို့သည် မှန်ကြ၏။ တိုင်းပြည်သာယာပြောစည်ပင်၏။ သူဌေးသူကြွယ်ပေါများပြီး ကျီကျဘဏ္ဍာရတနာများ ပေါများကုန်၏။ ထို့အတွက်ကြောင့် မင်းတကာမင်းတို့ထက် ကြီးကျယ်လှစွာသော ရာဇ ဘိသေက ဘိသိက်တော်မင်္ဂလာကို ဆင်ယင်ကျင်းပပြုလုပ်တော်မူခဲ့လေ၏။

ဤမင်းသည်ကား သိကြားမင်းကြီးဆက်သသော အရိန္ဒမာလှံပျံတော်ကို ရရှိတော် မူလေသည့် အလွန်တရာ ဘုန်းတန်ခိုးတော်နှင့် ပြည့်စုံသည့် မင်းဖြစ်သည်။ ရခိုင်မင်း အဆက်ဆက်တို့တွင် အရိန္ဒမာလှံပျံစကြာရမင်း (၉)ဆက်ရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ရာ၊ ယခုအခါ ဤမင်း သည် (၁၀)ဆက်မြောက်တွင် ရရှိလာသည်ဖြစ်သဖြင့် ‘ဒသရာဇာ’ ဟူသော ဘွဲ့အမည် ထင်ရှားကျော်ကြားလာခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ။^၃

မင်းကြီးရရှိသည့် အရိန္ဒမာလှံပျံသည်ကား အရိုးသည်ရွှေဖြင့်ပြီး၏။ သုံးတောင်ရှည် ၏။ အသွားကို စိန်ဖြင့်ပြီး၏။ အလျား သုံးမိုင်ရှည်၏။ မိုးကြိုးလက်ကောက် ငါးခွေဝတ် လျက်ပါ၏။ အခွေးလည်း မိုးကြိုးဖြင့် ပြီး၏။ ဤကဲ့သို့ အံ့ဖွယ်သရဲထူးကဲသော အရိန္ဒမာ လှံပျံတော်ပင် ဖြစ်လေသည်ဟု ဆိုသည်။

လက်ျာမင်းနန်ကို နန်းတင်ရန် ရောက်လာကြသော အရှေ့မှမွန်နှင့်မြန်မာ စစ်သည် တော်များ ဖျက်ဆီးခဲ့သော မဟာမုနိရုပ်တုတော်အား ရှာဖွေပင့်ဆောင် ကိုးကွယ်ပြီး၊ မဟာကျန်မုနိတော် ငါးဆူတို့အားလည်း ပြုပြင်မွမ်းမံတော်မူလေသည်။ ဤကဲ့သို့ သာသနာ့ လုပ်ငန်းတော်အား ဆောင်ရွက်ကြိုးပမ်းပြီး ရခိုင်ပြည်ကြီးအား စိုးမိုးအုပ်ချုပ်တော်မူ ကာ သက္ကရာဇ်(၅၀၀) ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ ၁၁၃၉)ခုနှစ်တွင် နတ်ပြည်သို့ မြန်းကြွ တော်မူလေတော့သည်။

၃။ ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်းဆရာတော်- ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း
အထက်ကျောင်းတော်ဆရာတော်- ဓညဝတီရာဇဝင်ကျမ်း

အခန်း(၇)

စူဠာမုနိ

စူဠာမုနိသည်ကား သိကြားမင်းတို့၏ တာဝတိံသာနတ်ပြည်တွင် တည်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် ဘုရားဖြစ်ရန် တောထွက်လာစဉ် အနော်မာသောင် တစ်ဖက်ကမ်းအရောက် ဦးခေါင်းတော်မှ ဆံတော်ကို လက်သုံးတော် သံလျက်ဖြင့် လှီးဖြတ်စွန့်ပယ်လိုက်သောအခါ သိကြားမင်းကြီးက မြပန်းတောင်းဖြင့် ခံယူသွားပြီး အလောင်းတော်၏ ဆံတော်မြတ်အား တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ စေတီတည် ထားကိုးကွယ်တော် မူလေသည်။ ယင်းစေတီကို စူဠာမုနိစေတီတွင်သည်ဟု ဗုဒ္ဓကျမ်းဂန် များက ဆိုထားလေသည်။

ရခိုင်လူမျိုးတို့သည်ကား ကိုးကွယ်မှုဘာသာတွင် အလွန်တရာမှ ရှေးကျပြီး ဗုဒ္ဓအား သက်ရှိထင်ရှား ဖူးတွေ့ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည့်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံအပြီးတွင် လည်း ဗုဒ္ဓ၏ဓာတ်တော်၊ မွေတော်၊ ဗုဒ္ဓနှင့်ပတ်သက်သည့် ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာဟူသမျှတို့ ကို ပြည့်စုံသည်ထက် ပြည့်စုံအောင် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သည့် ဗီဇရှိသည့် အတွက်ကြောင့် တာဝတိံသာမှ သိကြားမင်းကြီးတို့ ကိုးကွယ်သည့်စူဠာမုနိကို မိမိတို့ ရခိုင်ပြည်တွင် ဗုဒ္ဓ ၏ အမှတ်အသားတစ်ခုအဖြစ် ရည်စူးကာ တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

စူဠာမုနိဘုရား တည်ရှိရာ

မုနိငါးဆူ၏ စူဠာမုနိဘုရားသည်ကား ကျောက်တော်မြို့နယ် အရှေ့ဘက် သီရိမာန ဒီခေါ် သရီမြစ်ချောင်းကမ်းနံဘေးတွင် သီရိပဗ္ဗတတောင်ကုန်းငယ်ထက်တွင် တည်ရှိ သည်။

ကျောက်တော်မြို့နယ် ပညောင်ချောင်းကျေးရွာ၏ ရွာဦးဘုရားတစ်ဆူပင် ဖြစ်သည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ဓညဝတီတံတိုင်းကြီးဟု ခေါ်ဆိုသည့် ရမ်းချောင်းတောင်တန်းနှင့် ပဇိုင်း ဆည်တော်ကြီး၊ ကျောက်တော်-မြောက်ဦး ကားလမ်းတို့ရှိပြီး အရှေ့မြောက်ဘက်တစ်မိုင် ခန့်အကွာတွင် မဟာမုနိဘုရား၊ ဓညဝတီနန်းမြို့တော်ရာဟောင်း၊ မြောက်ဘက်တစ်မိုင် ခန့်အကွာတွင် မဟာမုနိကျေးရွာနှင့် ဓညဝတီမြို့တော်ရာဟောင်းတို့ ရှိသည်။ တောင်

စူဠာမုနိ ဘုရား

ဘက်တွင် ရာဇမုနိဘုရားနှင့် ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာ၊ အနောက်ဘက်တွင် သီရိမာနဒီ သရီချောင်းတို့ ရှိကြသည်။

စူဠာမုနိဘုရားတည်ထားကိုးကွယ်သည့် တောင်ကုန်းတော်ကိုကား သီရိပဗ္ဗတ တောင်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ သီရိမာနဒီခေါ် သရီမြစ်ချောင်း၏ ကမ်းနံဘေးဝယ် အလွန် ကျက်သရေမင်္ဂလာအဖြာဖြာနှင့် ပြည့်စုံသောတောင်ဖြစ်၍ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤတောင်အား တလုံးပေါင်းတောင်ဟုလည်း ခေါ်တွင်ခဲ့ရသည်။ ဘလုံးပေါင်း တောင်ဆိုသည်မှာ ဓာတ်ပေါင်းစုံ၊ ဘုရားပေါင်းစုံတို့ ကိန်းဝပ်တည်ထားသောတောင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

နောက်ထပ်သရက် ပိစပ်တောင်ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုကြပြန်သည်။ သရက်ပိစပ်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းမှ ဤတောင်တွင်ထူးဆန်းသော သရက်ပင်တစ်ပင် ပေါက်ရောက်ခဲ့ဖူးသည်။ ယင်းသရက်ပင်မှ သီးသောသရက်သီးသည် အလွန်ထူးဆန်း အံ့ဩလောက်ပေ၏။

သရက်သီး၏ အစေ့သည်ကား အလွန်သေးငယ်လေသည်။ ပိန်ကပ်ကပ်ဖြစ်ပြီး တစ်လက်မခန့်သာ ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤကဲ့သို့ သေးငယ်သည်ကို ရခိုင်ဘာသာ၌ ‘ပိစပ်’ ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသရက်ပင်အားလည်း သရက်ပိစပ်ပင်ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ ထူးဆန်းအံ့ဩဘွယ်ဖြစ်သော သရက်ပိစပ်ပင် ပေါက်ရောက်လာသဖြင့် ယင်းတောင်အားလည်း သရက်ပိစပ်တောင်ဟု အမည်တွင်လာခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ယခုအခါ ယင်းအမည်များ ကွယ်ပျောက်ကာ အထက်ကျော်ကာရီကခေါ်တွင်လာခဲ့သည့် သီရိပဗ္ဗတတောင်ဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ပြန်လေသည်။

ဤတောင်၌ကား ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ဗုဒ္ဓသမိုင်းအတွက် မပါသော် မပြီးနိုင်သည့် အကြောင်းအရာတစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးသည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၉၆)နှစ် ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ-၁၈၉၈)ခု၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၆၀ ခု၊ တပို့တွဲလပြည့်ကျော် (၁)ရက်နေ့တွင် မြောက်ဦးမြို့နယ်၊ လကာသနီ ကျေးရွာမှ ပြုစုကောင်းကြီးသည် သုံးကျိပ်တစ်ဆူ ဘုရားတည်ထားရန်အတွက် ဘုရားဆင်တုတော်များကို ရွှေပြောင်းပင့်ဆောင်ရာတွင် တော်ပျက်စီးပြီး စောင့်ရှောက်သူ ကင်းမဲ့နေသည့် မဟာမုနိဆင်းတုတော်အားပင့်ဆောင်ကာ သီရိမာနဒီ(သရီချောင်း)အတိုင်း ရေကြောင်းစုံဆင်း လာခဲ့သည်။

ဤကို နီးစပ်ကြသည့် ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၊ ရွာမပြင်ကျေးရွာ၊ သရက်တစ်ပင်ကျေးရွာ၊ ဇီးချောင်းကျေးရွာ (ယခုမဟာမုနိကျေးရွာ)တို့မှ လူများစုရုံးကာ အချိန်မီ တားဆီးလိုက်ကြပြီး အနီးစပ်ဆုံး ရောက်နေသည့် သီရိပဗ္ဗတတောင်သို့ ခေတ္တခဏပင့်ဆောင်ထားတော်မူသည်။

ယင်းမှတစ်ဆင့် စွတ်ဖားလှည်းပြုလုပ်ကာ မဟာမုနိရုပ်တုတော်အား တင်ဆောင်လျက် ဆင်ဖြင့်ဆွဲကာ မူလသီတင်းသုံးတော်မူသည့် သီရိဂုတ္တကုန်းတော်သို့ပြန်၍ ဒေသစာရီကြွရီရောက်ရှိတော် မူလာခဲ့သည်။ °

ထူးဆန်းသည့် ဆင်လိမ္မာ ဇီဝစဉ်း

ဤဆင်ကား လူများမွေးမြူ၍ ပြုစုထားသော ဆင်မဟုတ်ချေ။ ဘုရားဆွဲမည့်နေ့တွင် တောတွင်းမှ မိမိအလိုတူ ထွက်ရောက်လာသည့် ဧရာမဆင်ကြီးပင် ဖြစ်သည်။ ကနဦးစက လူအင်အားဖြင့် ပင့်ဆောင်မည်ဟု အစီအစဉ်ပင် ဖြစ်သည်။

၁။ ဦးဦးထွန်းစိန်၊ မဟာမုနိကျေးရွာနှင့် ဦးမောင်ကြာဖြူ (မဟာမုနိဘုရား၊ ဂေါပကဥက္ကဋ္ဌကြီး)တို့ ရေးမှတ်ပြုစုထားခဲ့ကြသော မှတ်စုမှတ်တမ်းများမှ

စွတ်ဖားလှည်းပေါ်တွင် တင်ထားသော မဟာမုနိဆင်းတုတော်မြတ်အနီးသို့ လာရောက်ကာ လက်ထောက်အရိုအသေ ပြု၏။ ထိုအခါမှ အဝေးသို့ပြေးသွားကြသည့် လူအုပ်ကြီးသည် မမျှော်လင့်သော အပြုအမူတို့ကြောင့် ဤဆင်မှာ ဆင်ရိုင်းမဟုတ်။ အလွန်ယဉ်ကျေးပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာ လူနှင့်နေခဲ့သော ဆင်ပင် ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုကာ တစ်ရွေ့ရွေ့ အနားသို့ ကပ်လာခဲ့ကြသည်။

ဤအထဲ၌ ငရွှီးအောင်ဆိုသူမှာ နဂိုကတည်းက ဆင်နှင့် ကြီးပြင်းလာခဲ့သူ ဖြစ်သဖြင့် အနီးကပ်ဆုံးနေရာသို့ ဦးစွာပထမရောက်ရှိသွားလေသည်။ ဆင်အားချော့မော့ပြောဆိုပြီး အလွန်တရာမှ ထူးခြားသည့်စကားကို လူထုကြီးသို့ ဦးငရွှီးအောင် ပန်ကြားလိုက်သည်။

‘ဤဆင်သည် ဤဘဝ၌ တိရိစ္ဆာန်ဖြစ်သော်လည်း နောင်ဘဝ၌ ငါတို့ကဲ့သို့ လူဖြစ်မည့်သူ ဖြစ်သည်။ ယခုပင့်ဆောင်မည့် မဟာမုနိဘုရားအား သူ့အားဖြင့်သာ အရောက်ပို့ဆောင်တော့မည်ဆိုကာ ဦးငရွှီးအောင်မှာ ပြောပြောဆိုဆို စွတ်ဖားမှ ကြိုးများကို ယူဆောင်ပြီး ဆင်ကြီး၏ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်သို့ ရောက်သွားသည်။ ဆင်ကြီးမှာကား တုတ်တုတ်မျှ မလှုပ်။ နားရွက်ကြီးများ တဖျပ်ဖျပ်ခတ်ကာ ဦးငရွှီးအောင် လုပ်သမျှခံနေလေတော့သည်။ လူထုပရိသတ်ကြီးမှာကား အံ့ဩမကုန်နိုင်တော့ဘဲ ထူးကဲသောအဖြစ်ကို မျက်တောင်မခတ် တစိုက်ချင်းကြည့်နေကြတော့သည်။

ဆင်ကြီးမှာ အပြာနုရောင်ဖြစ်သည်။ အဖြူရောင်ဘက်သို့ အပါများသည်ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် အဖြူတော့ မဟုတ်ချေ။ တစ်တောင်ကျော်ခန့်ရှိသည့် အစွယ်တစ်ချောင်းနှင့် တစ်ချောင်းမှာ ပိုင်းကျိုးနေပြီး တစ်ထွာခန့်သာ ကျန်တော့သည်။ ထူးခြားနေသည်မှာ အစွယ်၏ အရင်းတို့၌ကား လှပသောပန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသည့် ငွေပြားထူကြီးများဖြင့် ပတ်ထားသည်။ ဤအခြင်းအရာအား လူထုပရိသတ်ကြီးများမှာ အံ့ဩမဆုံးဖြစ်နေကြသည်။ လူထုထံ၌ ပညာဗဟုသုတပြည့်စုံသည့် ဦးဦးသာထွန်းက ဤဆင်သည် မင်းစီးဆင် ဖြစ်သည်။ ဤဆင်အမည်မှာ (ဇီဝစဉ်း)၂ ဖြစ်သည်။ ဆင်အစွယ်မှာ ‘ကြိုင်လှီ’ အမတ်ကြောင့် ကျိုးခဲ့ရသည်။ မြောက်ဦးနေပြည်တော်မှ ထွက်ကာ ယခုထိ ဤကဲ့သို့

၂။ ဇီဝစဉ်းဆင်မှာ ဘုရင်ဗားကြီးလက်ထက်၊ အမတ်ကြိုင်လှီစီးပြီး ဝေသာလီသို့လာရာလမ်းတွင် မုန်ယိုပြီး ထိန်းမနိုင်တားမရ ဖြစ်သဖြင့် အလွန်တရာမဟာခွန်အားကြီးသည့် အမတ်ကြိုင်လှီက ဆင်အစွယ်အား လက်ဖြင့် ကိုင်ချိုးလိုက်သည်ဟု ဆိုသည်။ ယင်းအချိန်မှစ၍ ဤဆင်မှာ နေပြည်တော်မှ တိမ်းရှောင်သွားခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၏။

လှည့်လည်သွားလာနေရသည်မှာ မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ ဆင်သမိုင်းအား အကြောင်းစုံပြောပြလေတော့၏။ လူအများသည် ဆင်အပေါ် အလွန်တရာ မှ ကရုဏာသက်ချစ်ခင်သွားကြပြီး ငှက်ပျောပင်များအား ခုတ်ပြီးကျွေးကြသည်မှာ အနီးရှိ (ပိန်ချေဘ)ဆိုသူ၏ ငှက်ပျောခင်းမှာ တက်တက်စင်သွားလေသည်ဟု ဆိုသည်။

ဆင်ကြီးသည်ကား စွတ်ဖားလှည်းကို ဖြည်းဖြည်းညှင်းညှင်းဖြင့် သီရိဂုတ္တကုန်းတော်အရောက်ပို့ဆောင်ကာ မိမိတာဝန်ပြီးဆုံးပြီဖြစ်၍ အုပ်အော်သောင်းနင်းဖြစ်နေသော ပရိသတ်အပေါင်းတို့ကို ကျောခိုင်းကာ ကန်ကြီးပြင်တောအုပ်ဆီသို့ တရွေ့ရွေ့လှမ်းဝင်သွားလေတော့သည်။ လူထူပရိသတ်သည်ကား အင်းမတတ်၊ အဲမတတ် စကားသံများလုံးဝဆိတ်ငြိမ်ကာ ဆင်လိမ္မာကြီး ဇီဝစိုးနောက်သို့ မျက်စိတဆုံးကြည့်ကာ မျက်ရည်လည်ခဲ့ရပါကြောင်းကို ကိုယ်တွေ့ကြုံဖူးသူတို့ထံမှတစ်ဆင့် ဖခင်၏မှတ်တမ်းများအရ ရေးသားလိုက်ရပါသည်။^၃

ဤတောင်မှပင် ကျောက်တော်မြို့မှ ဘုရားဒကာဦးအောင်ကျော်(သူဌေးကြီးသည်) မဟာမုနိ၏ အနောက်ဘက်တွင်သိမ်ငယ်တစ်ဆောင် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်။ ယခုတိုင် အုတ်နံရံများ ပြိုကျမတတ် ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ မဟာမုနိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းရှေ့သိမ်ငယ်ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းသိမ်၌ သီတင်းသုံးလျက်ရှိသည့် ဆင်းတုတော်ကြီးသည် ဤစူဠာမုနိဘုရားကုန်းတော်မှ ပင့်ဆောင်လျက် တည်ထားခဲ့သည့် ဘုရားတစ်ဆူပင် ဖြစ်သည်။

ယနေ့ထက်တိုင် ဤဘုရားကုန်းတော်၌ ဘုရားအကျိုးအပြတ်များ၊ ပလ္လင်အပျက်အစီးများကား နေရာတိုင်း၌များပြားစွာ ပြန့်ကြဲလျက် ရှိနေသေး၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားပေါင်းတောင်၊ ဘလုံးပေါင်းတောင်ဟုပင် အမည်တွင်ခဲ့ရသည်ကား တွင်စရာပင် ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ အလွန်မွန်မြတ်ကျက်သရေအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် သီရိပဗ္ဗတတောင်သည်ကား ယခုအခါ စူဠာမုနိဘုရားအား သိမ်တော်အသစ်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းတော်မူလျက် သာသနာဝန်ထမ်း ရှင်ရဟန်းများနှင့် အေးချမ်းစွာ တရားဘာဝနာ ပွားများလိုသူများအတွက် အရိပ်အာဝါသတစ်ခုအဖြစ် သာသနာ့ရောင်ဝါ ထွန်းလင်းတောက်ပဝေဆာလျက် ရှိပါတော့၏။

သက္ကရာဇ်(၈၈၃)ခု အေစီ ၁၅၂၁-ခုနှစ်တွင် မြောက်ဦးရွှေမြို့တော်ကြီးအား စိုးစံအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်တော်မူခဲ့သည့် မင်းခေါင်ရာဇာဘုရင်ကြီးသည် မိဖုရားကြီးစောနန်းဆက်နှင့်အတူ ရွှေမြို့တော်ကြီးတွင် သက္ကရာဇ် ၈၈၇ခု၊ အေဒီ ၁၅၂၅ခုနှစ်တွင် အလွန်ဆန်းကြယ်လှစွာသော လောင်းဗွန်းပြောက်စေတီတော်အားလည်းကောင်း၊ သက်တော်ရှည်ဘုရား၊ သက်တော်ရဘုရားများအား တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူသည်။^၁

သက္ကရာဇ် ၈၉၁ခု၊ အေဒီ ၁၅၂၉ခုနှစ်တွင် ဒါယကာမင်းမြတ်မင်းရင်ဖြူ၏ ကောင်းမှုတော်များဖြစ်သည့် မုနိငါးဆူတို့အား ပြုပြင်မွမ်းမံကာ ဤစူဠာမုနိဘုရားအား ကြီးစွာသော လယ်မြေ၊ သင်္ချီများတည်ထားကာ အနီး၌ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းပြီး တရားဘာဝနာပွားများနိုင်ကြစေရန် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးလှူဒါန်းတော်မူခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။^၂ ဤမင်းခေါင်ရာဇာရေးထိုးထားခဲ့သည့်ကျောက်စာမှာ ပျက်စီးပြုန်းတီးသွားပြီး ဖြစ်သော်လည်း သက္ကရာဇ် တစ်ခုကိုကား ကောင်းစွာဖတ်ရှုတွေ့မြင်နိုင်ပါသေးသည်။ ဤကျောက်ကုန်းကြီးအား စူဠာမုနိဘုရားကုန်းတော်မှ ရွှေ့ပြောင်းပြီး ထပ်မံမပျက်စီးနိုင်စေခြင်းငှာ ညောင်ချောင်းကျေးရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်း၌ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားပါသည်။

စူဠာမုနိနှင့် ကျန်မုနိများ၏ ဒုက္ကရစရိယာ

ခရာဇ်သက္ကရာဇ် အေဒီ ၁၇၈၄ခု၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ခု၊ ပြာသိုလပြည့်ကျော် (၇)ရက်၊ စနေနေ့ ရခိုင်ထီးနန်းကို အမရပူရမှ ဘိုးတော်ဘုရား အုပ်ချုပ်ဆက်ခံလာခဲ့ရာ သူရိယစက္ကမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော်၊ မဟာကျန်သွန်းစက်တော်အချို့မှာ (မင်းရင်ဖြူ၏ မုနိငါးဆူ ဌာပနာဆင်းတုကြီးများ)မှာ မြန်မာပြည်သို့ ပါသွားကြပြီး (၁၁၈၆ခု)အေဒီ ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာဘုရင်လက်ထက်မှ ဗြိတိသျှမျက်နှာဖြူအစိုးရလက်အောက် ပြားပြားမှောက်ကာ ရောက်ရှိသွားလေရာ ပြည်သူအပေါင်းမှာ ဘာသာ

၃။ ကွယ်လွန်ပြီးကြသည့် ကျေးဇူးရှင်ဖခင်ကြီးနှင့် ဦးလေးဖြစ်သော (ရာသက်ပန်မဟာမုနိ ဂေါပကဥက္ကဋ္ဌ) ဦးမောင်ကြာဖြူတို့၏ မှတ်တမ်းများမှ

၁။ မြောက်ဦးမြို့လမ်းညွှန်
၂။ မင်းခေါင်ရာဇာ ကျောက်စာ

တရားအပေါ် အလေးထားကိုးကွယ်နေရန် အချိန်မရှိ စစ်ကိုသာကြောရှုံ့နေကြရသဖြင့် မီးကဲ့သို့ ပူခဲ့ကြရသည်။

ရခိုင်ပြည်ရှိ ဗုဒ္ဓအဆောက်အအုံများ၊ စူဠာမုနိနှင့် ကျန်မုနိတော်များမှာ လျစ်လျူ ရှုထားခြင်းကို ခံခဲ့ကြရသည်။ ရေမြေသခင် ပြည်ရှင်မင်းမြတ်များ ကိုးကွယ်ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့ကြသည့် သိမ်တော်များ၊ ဂူတော်များမှ မှန်ကင်းများမှာ ထင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြပါ၏။ အမိုးအကာများ ကင်းမဲ့ပျက်စီးကာ သိမ်တိုင်နွယ်ရစ်၊ ချုံတောဖြစ် လျက် လူသူအရောက်အပေါက်ကင်းမဲ့ပြီး အလေးအမြတ် ဂရုမထားနိုင်ကြသည့် နေရာ များသဖွယ် ပစ်ပယ်ခံခဲ့ကြရပါ၏။

ယင်းမှတဖန် အသိဉာဏ်ကင်းမဲ့သည့် ကိုယ်ကျိုးရှာသိုက်ဆရာများ လက်ချက် ကြောင့် အမျိုးမှန်၊ အဖိုးအနုထိုက်တန်သည့် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များ၊ ရုပ်တု၊ ရုပ်ကြွ၊ ပန်းကနုတ်၊ ပရပိုက်များနှင့် ဌာပနာတိုက်မြောက်မြားစွာတို့မှာကား ကြေမွပျက်စီးဆုံးရှုံး ခံရသည်မှာ အနန္တ မြင်မြင်သမျှသော ကုန်းတန်း၊ ကုန်းမြင့်နေရာမကျန် တူးဆွကြသည် မှာလည်း အင်းခြောက်၊ ကန်ပျက်များပမာ အစားထိုးမရနိုင်ရှာသော နေရာများကိုယနေ ထက်တိုင် မတိမ်ကောဘဲ သက်သေအဖြစ် ရှိနေကြပါသေးသည်။

ဤကဲ့သို့ ပါပလူဆိုးသိုက်ဆရာသူခိုးများ၏ လက်ချက်ကြောင့် မုနိငါးဆူ၏ ဒါယကာ မင်းရင်ဖြူ၏ ကောင်းမှုတော်များဖြစ်ရှာသော ကျောက်ညိုဆင်းတုတော်များမှာ ကျိုးပြတ် ပိုင်းကျ မရှုမလှအဖြစ် မြင်တွေ့ဖူးမျှော်ကြရသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စင်အပေါင်း တို့ မမြင်ဝံ့ဖွယ်၊ မရှုဝံ့ဖွယ် ကြေကွဲရင်ဆို့စရာနှင့် မျက်ရည်စို့ပြီး ရှိခိုးကန်တော့ခဲ့ကြပါ သည်။

ဤသို့ ပျက်စီးပိုင်းပြတ်ကျိုးပဲ့လျက် ဒုက္ကရစရိယာခံစားနေရရှာသော စူဠာမုနိဘုရား ကိုယ်တော်အား သက္ကရာဇ်(၁၃၄၆ ခု) ခရာဇ်သက္ကရာဇ် (၁၉၈၄)ခုနှစ် (မေ)လတွင် ပြန်လည်ပြုပြင် မွမ်းမံလေသည်။

ညောင်ချောင်းကျေးရွာ

စူဠာမုနိဘုရားတည်ရှိသည့် ညောင်ချောင်းကျေးရွာသည် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကျောက် တော်မြို့နယ် အရှေ့ဘက်ကမ်း သီရိမာနဒီ(သရီချောင်း)၏ ယာဘက်ကမ်းတွင် တည်ရှိ သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှေးအကျဆုံးဟု ထင်ရသည့် မြို့တော်ရာဟောင်း ဓညဝတီမြို့၏ တောင်ဘက် တံတိုင်းရှာပေါ်ထက်တွင် တည်ရှိ၏။

မြောက်ဘက် မဟာမုနိကျေးရွာနှင့် အရှေ့မြောက်ဘက် မဟာမုနိဘုရား ဓညဝတီ နန်းမြို့တော်ရာ (အတွင်းမြို့တော်)မှာ ကပ်လျက်ရှိသည်။

အရှေ့ဘက်တွင် ကျောက်တော်၊ မြောက်ဦးကားလမ်း၊ ဓညဝတီခေတ်မှအစပြု ဆည်ဖို့ခဲ့သည် ပဇိုင်းဆည်တော်ကြီး၊ ဓညဝတီတံတိုင်းဟုခေါ်သည့် ရန်းချောင်းတောင် တန်းကြီး၊ တောင်ဘက်တွင် ရာဇမုနိဘုရားနှင့် မြောက်ဦးကျောက်တော်နယ်ခွဲ၊ ပဇိုင်း ချောင်း (ပန်းတိုင်ချောင်း)တို့ ရှိသည်။

အရှေ့တောင် ရွာမပြင်ကျေးရွာနှင့် အနောက်ဘက်တွင် သီရိမာနဒီခေါ် သရီ ချောင်း၊ သရက်တစ်ပင် ကျေးရွာတို့ တည်ရှိသည်။ ကျေးရွာရှိ လူဦးရေ စုစုပေါင်း (၁၆၀၀)ရှိပြီး ကျား (၇၄၂)ဦး၊ မ (၈၅၈)ဦး ရှိသည်။

စုစုပေါင်းနေအိမ် (၃၀၂)ဆောင်ရှိပြီး၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း တစ်ကျောင်း၊ နိုင်ငံ တော်အစိုးရမူလတန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိပြီး သောက်ရန်ကန် (၃)ကန်ရှိကာ မိရိုး ဖလာလယ်ယာလုပ်ကိုင်သော အလုပ်ဖြင့် အဓိကအသက်မွေးကြသည်။

ကျွဲ(၂၄၂)ကောင်နှင့်၊ နွား (၆၈၇)ကောင် မွေးမြူထားရှိကြသည်။ ဤကျေးရွာပိုင် လယ်မြေဧကပေါင်း (၇၅၅. ၈၃)ဧကရှိပြီး နွေစပါးစိုက်ပျိုးရန်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်ရန် နိုင်ငံတော်မှ ကူဘိုတာရေစုတ်စက် (၅)လုံး ရောင်းချပေးထားလျက် ရှိသည်။

ရှေးအခါက ဤရပ်ရွာအား ကန်ကြီးရွာ၊ ညောင်းချောင်းရွာဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ကြသည်။ ညောင်းချောင်းရွာမှ ညောင်ချောင်းဟုသာ ပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤရွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ဓညဝတီနိဂုံးရွာသာချင်း (မဟာမုနိနှင့် ရွာစဉ်သမိုင်းသာချင်း) ၌ကား ဤကဲ့သို့ ဖော်ပြထားပေသည်။

ညိုပြာခိုင်းခိုင်း၊ တဆိုင်းဆိုင်းနှင့်၊ ရှုတိုင်းသာယာ၊ ရခိုင်ပြည်မှာ၊ နာမည်ကောင်း ကေ၊ ညောင်ချောင်းရွာကို ဟု အစချီပြီး ---
ပျော်ဘွယ်ရာခင်း၊ ကောင်းသတင်းနှင့်၊ သောင်းသောင်းကြော်ငြာ၊ ဤ သည်ရွာ ကို၊ ရှည်ကြာရှိက၊ များလူဗိုလ်တို့၊ ခေါ်ဆိုကြကေ၊ နာမသညာ၊ လောကဓံမှာ၊ စံမညီးကေ၊ ကံကြီးရွာတည်း၊ တစ်ခါနောက်ထပ်၊ ညောင်ချောင်းရွာဟု၊ သညာ

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ကပ်လို့၊ ခေါ်တပ်ခြင်းရာ သမိုင်းလာကို၊ ထွက်ခါပြသ၊ သိလောက်ပေအောင်၊
သခေံပဖြင့်။^၁ ဟု ဆိုထားပါသည်။

ဤကဲ့သို့ ညောင်းချောင်းကျေးရွာကို ရှေးယခင်အခါက “ကန်ကြီးရွာ” ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့
ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ယင်းမှတစ်ဖန် ညောင်းချောင်းရွာဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရပါသည်။

ယင်းအကြောင်းကို--

အောင်ရွာကနက်၊ ထီးနန်းတည်ကေ၊ စမ္မဝက်မှာ၊ နန်းတက်စိုးစံ၊ ကုသလံလေ၊
ရှိုကံလေထူး၊ ဘုန်းသဘာနှင့်၊ တေဇာမြင့်ကေ၊ မင်းဘီလူးကို၊ ဉာဏ်ထူးစီမံ၊
လှည့် ပတ်ကြို၍၊ ပုန်ကန်သတ်ဖြတ်၊ သင်္ခယာဟု၊ တွင် ပါလတ်ကေ၊ အမတ်လိမ္မာ၊
နန်းသိင်္ဂီနှင့်၊ ဘဏ္ဍာကျီငွေ၊ တိုင်းမြို့ပြည်ကို၊ ယူသည်ကာလ၊ အိမ်ရှိစံသည်၊
သားမှန်ကင်းကေ၊ မင်းဘယလျှင်၊ နန်းမြ ရိပ်ခို၊ မြခေါက်ညိုနှင့်၊ နှစ်ကိုယ်တူကွ၊
ဘေးလွတ်ရာသို့၊ ပုန်းကာဝှက်လို့၊ ထွက်ပြီးကြသော်၊ တမ္မဝတီ၊ တွင်မည်ရှိကေ၊
ဌာနီမြတ်မွန်၊ ပြည်ပုဂံကို၊ ရောက်ပြန်သည်ဖြစ်၊ ထီးနန်းစံကေ၊
မင်းကျန်စစ်သို့။^၂

လေးမြို့ခေတ်၊ ပဉ္စာမြို့တော်ကြီးသခင် ဘုရင်မင်းဘီးလူးအား အမတ်သင်္ခယာသည်
ပုန်ကန်သတ်ဖြတ်ကာ ရွှေနန်းတော်အား သိမ်းမြန်းစိုးစံတော်မူလေသောကြောင့် အိမ်ရှေ့
စံသားတော် မင်းရဲဘယနှင့် မြပေါက်ညို မင်းသမီးတို့သည် အရှေ့ပြည် ပုဂံပြည်ရှင်
ကျန်စစ်မင်းကြီးထံသို့ ခိုဝင်တိမ်းရှောင်ခဲ့ရကြောင်း ဆိုထားပါသည်။

မင်းဘယ၏၊ ပုတ္တဒီတာ၊ ရွှီဝူသာနှင့်၊ လက်ျာမင်းနန်း၊ မျိုးရိုးမှန်ကို၊ မင်းမွန်
ခေါင်ဖျား၊ သောင်းထီဝီအောင်၊ ဗိုလ်ခြံများကို၊ သနားပြီးခါ၊ တိုင်းရက္ခာ
သို့၊ မကြာမဆိုင်၊ လောင်းမင်းနန်းကို၊ အပြန်ခိုင်း၍---^၃
ဟု ရေးသားထားပါသည်။

၁-၂။ ဦးမောင်စံလှ၊ ဓညဝတီနိဂုံးရွာများ သာချင်း (ပေမူ) ဤပေမူအား ဦးမောင်စံလှသည်၊
မြောက်ဦးခေတ်အမတ်ကြီး မြဒိုးဝေရေးစပ်သည့် ရခိုင်ရာဇဝင်အား အခြေခံကာ ရေးသား
သည်ဟု အတိအလင်း ပြဆိုထားပါသည်။

၃။ ဦးမောင်စံလှ၊ ဓညဝတီနိဂုံးရွာများ သာချင်း(ပေမူ) ဤပေမူအား ဦးစံမောင်လှသည်
မြောက်ဦးခေတ် အမတ်ကြီးမြဒိုးဝေ ရေးစပ်သည့် ရခိုင်ရာဇဝင်အား အခြေခံကာ
ရေးသားသည်ဟု အတိအလင်း ပြဆိုထားပါသည်။

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ကျန်စစ်သားမင်းကြီး နတ်ရွာစံပြီး အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက်ရောက်သော
အခါ မင်းရဲဘယနှင့် မြပေါက်ညိုတို့၏သားတော် လက်ျာမင်းနန်းနှင့် သမီးတော်ရွှေဂူ
သာတို့ကို ထိမ်းမြားလက်ထပ်ကာ ရခိုင်ပြည်၌ ထီးနန်းအား လာရောက်တင်ပေးကြလေ
သည်။

ထိုအတွက်ကြောင့် ပုဂံဘုရင် အလောင်းစည်သူမင်းက ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်အား ပုဂံသို့
ပြောင်းရွှေ့ကာ ကိုးကွယ်ရန်အတွက် လက်ျာမင်းနန်းထံ တောင်းလေရာ ရခိုင်ဘုရင်က
အောက်ပါအတိုင်း ရေးစပ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

လူရပ်ပေါ်ထင်၊ မုနိသျှင်ကေ၊ ယခင်ရှိများ၊ တစ်လိုင်းဟူကေ၊ ပျူအများနှင့်၊
စစ်သားဆိုးသွန်၊ အရှင်ကျွန်တို့၊ ပေါင်တန်ကြောသား၊ ဖြတ်ယူပါကေ၊
ခြင်းရာများကြောင့်၊ ခြောက်ပါးရောင်တွင်၊ မုနိသျှင်မှာ၊ ခုလျှင်တစ်လီ၊
စံမြင့်ပျော်ကေ၊ သိမ်တော်အောက်မှာ၊ ကွယ်ပျောက်ပြီဟု၊ စာပီရွှီးလျက်၊
မြို့ပုဂံမှာ၊ တမန်ဆက်၍---^၄

လက်ျာမင်းနန်းသည် ပုဂံသို့ မပေးလိုကြောင်းကို အထက်ပါစာဖြင့် ချေပခဲ့ကြောင်း
ဟု ဆိုထားပါသည်။ လေးမြို့ခေတ် ပရိမ်မြို့တော်ကြီးအား စိုးစံတော်မူသည့် ဒဿရာဇာ
မင်းကြီးလက်ထက် ရောက်သောအခါတွင်---

မင်းနန်ဝှက်ကေ၊ ဝက်သတိုးက၊ ရှိခူးပန်ထွာ၊ ပင့်ဆောင်လာ၍၊ ဤရွာ၌
ဝယ်၊ ရွှီပန်းမြိုင်ကေ၊ ယာဉ်ရထားကို၊ ရပ်နားပေ၍၊ ပန်းဖြေညောင်းညွှာ၊
တန့်နားပါ၍၊ ထိုခါကစ၊ သာမောစည်ကေ၊ ဤဒေသကို၊ များလှလူရှင်၊
ရခိုင်ပြည်မှာ၊ နာမည်ကောင်းကေ၊ ညောင်းချောင်းတွင်ရေ။^၅

လက်ျာမင်းနန်း ဝှက်ထားတော်မူသည့် မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်အား ပင့်ဆောင်
လာရာတွင် ရထားတန့်နားခဲ့သော၊ ညောင်းချောင်းနေရာဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကိုအစွဲ
ပြု၍ ညောင်းချောင်းဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ကြောင်း ဆိုထားပါ၏။

လေးမြို့ခေတ်၌ ဤနေရာတွင် ရပ်ရွာအဖြစ် တည်ထောင်လာကြသည့်အခါ ညောင်း
ချောင်းရွာဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ကြခဲ့သည်။ မြောက်ဦးခေတ် ကုန်ဆုံးသွားသောအခါ
ရွာများ ပျက်ပြိုသွားပြီး ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ-၁၈၂၇)ခု ရောက်သောအခါတွင် မောင်

၄-၅။ ဦးမောင်စံလှ၊ ဓညဝတီနိဂုံးရွာများ သာချင်း (ပေမူ)

တောမြို့နယ်၊ ငှက်သေကျေးရွာမှ မိသားစုများနှင့် ဒိုးတန်းကျေးရွာမှ မိသားစုများ ဦးဆောင်ပြီး မြောက်ဦးခေတ် ညောင်းချောင်းကျေးရွာဟောင်းနေရာ၌ ချုံနွယ်မြက်ပေါင်းများအား ရှင်းလင်းကာ ညောင်းချောင်းရွာဟု ခေါ်တွင်လာရာမှ ယခုအခါ ညောင်ချောင်းရွာဟု ခေါ်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။^၆

ထင်ရှားသောနေရာ အဆောက်အအုံများ

ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၏ အလယ်တည့်တည့်ကို ဖြတ်ကျော်လျက် ရှိနေသည့် ခေတ္တတီမြို့တံတိုင်းကြီးနှင့် တိမ်ကောနေပြီဖြစ်သော ကျုံးနေရာဟောင်း၊ အလွန်တရာမှ ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှစွာသော အုတ်ပြားများတို့ဖြင့် ဖန်တီးခဲ့သည့် ခေတ္တတီရခိုင်သားတို့ ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာမြို့တံတိုင်းကြီးမှာ မြေအောက်သို့ နစ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေသည် ဖြစ်သော်လည်း လေ့လာလိုက်စားလိုသူများအတွက် ညောင်ချောင်းကျေးရွာသို့ လာရောက်ပြီး လေ့လာက ပို၍ပြည့်စုံကြပေလိမ့်မည်။ သီရိမာနဒီ၊ သရီချောင်းရေ၏ တိုက်စားခြင်းကြောင့် ပြိုပျက်သွားသည့် တံတိုင်းပျက်ကိုလည်း အထင်းသားတွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။ မြို့အပြင်၊ မြို့အတွင်းတို့၌ လူနေမှုဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံပျက်ရာများဟု ထင်ရသည့်တိုင် အုတ်ကုန်းကြီးငယ်များကား ညောင်ချောင်း ကျေးရွာ၏ ဘေးပတ်လည်တွင် ဝိုင်းကာလျက် တွေ့မြင်နိုင်ပါသေးသည်။

ခေတ္တတီမြို့သားတို့ နေထိုင်ခဲ့သည့် နေရာများကား လယ်မြေများအဖြစ် ပြောင်းလဲနေကြပြီဖြစ်၍ မိုးတွင်းအခါများ၌ လယ်ထွန်ကြသည့်အခါ ခေတ္တတီခေတ် ကျောက်လောင်ပွန်းများနှင့် လူ့အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းအချို့အား မကြာမကြာတွေ့ရှိရတတ်ကြပေသည်။ အိုးခြမ်းကွဲများ၊ ကျောက်ပုံကျောက်စတီဗုဒ္ဓ ရောထွေးစုပုံ ခေတ္တတီ၏နောင်းခေတ်မြေပုံတို့ကို ဤညောင်ချောင်းကျေးရွာတွင် အထင်းသားတွေ့မြင်ရပါသည်။ ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၏ တောင်ဘက် ရွာဦးထိပ်၌ကား မုနိငါးဆူဟု ထင်ရှားတော်မူသည့် တန်ခိုးကြီးစူဠာမုနိဘုရားကြီးအား ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ကြပါသည်။

၆။ အစဉ်စာများကို အခြေခံ၍ ရေးသားသည်။ အစဉ်စာဆိုသည်မှာ ဘိုးဘေးဘောင် ဘင်သားစဉ်မြေးဆက် စဉ်ဆက်မပြတ် မိမိတို့၏မိသားစု ပြန့်နှံ့လာခြင်းကို စီစဉ် ရေးသားထားသည့် မိသားစုမှတ်တမ်းကို ဆိုသည်။ ရခိုင်တို့၌ အမျိုးအစဉ်ကို အလွယ်တကူ သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ဤကဲ့သို့ ရေးသားမှတ်တမ်းတင်လေ့ ရှိကြသည်။

စူဠာမုနိဘုရားအား ပြန်လည်ပြုပြင်ကြခြင်း

ညောင်ချောင်းကျေးရွာ တောင်ဘက်သီရိပဗ္ဗတတောင်ထက်တွင် မသမာသည့် သိုက်ဆရာများ၏ လက်ချက်ကြောင့် ကျိုးပဲ့ပြတ်ပိုင်းကာ ဒုက္ကရစရိယာ ခံစားနေရရှာသည့် စူဠာမုနိဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်မြတ်အား ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၏ ဆရာတော်အရှင်ဘုရားဦးဣန္ဒက (၁၃၅၃ခု ပျံလွန်ခဲ့ပြီး)သည် ဗုဒ္ဓ၏တပည့်သားဖြစ်သည့်အလျောက် ရပ်သူရွာသားများနှင့် နီးနှောတိုင်ပင်ကာ ၁၃၄၆ခု ကဆုန်လဆန်း ၁၁ရက်၊ ကြာသပတေးနေ့တွင် ပြန်လည်ပြုပြင်တည်ထားရန်အတွက် ပန္နက်ချပွဲကို ပြုလုပ်လေသည်။

အရပ်နီးကျေးရွာများမှ သံဃာတော်အရှင်မြတ်တို့အား ပင့်ဖိတ်ကာ ဆွမ်းကပ်တရားပွဲများ ပြုလုပ်ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်၏ နာမည်ကျော် ပန်းရံဆရာကြီး ဦးမောင်အေးသာ (မြောက်ဦး)အား ဖိတ်ခေါ်ယူကာ ကျိုးပဲ့ပြတ်ပိုင်းနေသော ဗုဒ္ဓ၏ရုပ်ပွားမြတ်အား ပြန်လည်ပြုပြင်မွမ်းမံစေသည်။ ၁၃၄၆ခု နယုန်လဆန်း (၁၂)ရက်တွင် ပြီးစီးအောင်မြင်လေ၏။ ဤကဲ့သို့ ကျေးဇူးတော်အရှင်မင်းတရားကြီး မင်းရင်ဖြူ၏ ကောင်းမှုတော် ဤစူဠာမုနိကြီး၏ ဉာဏ်တော်အတိုင်းအတာတို့ကိုကား အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

စူဠာမုနိ ဘုရားကိုယ်တော်မှာ ထိုင်နေဟန်ဖြစ်သဖြင့် -

- ဦးတော်မှ ပလ္လင်တော်ထိ အမြင့် (၉ ပေ ၄လက်မ)
- ပခုံးနှစ်ဖက် အကျယ် (၃ ပေ ၂လက်မ)
- ဒူးစွန်နှစ်ဖက် အကျယ် (၅ ပေ) ရှိပါသည်။

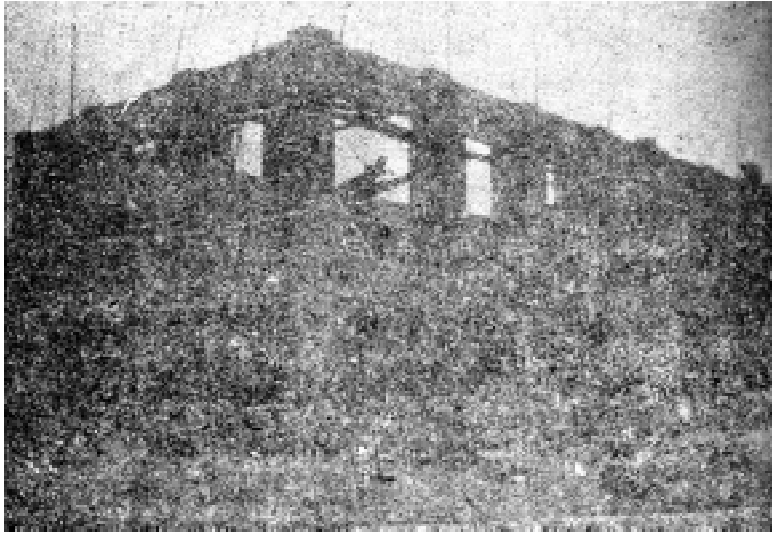
စူဠာမုနိ ဘုရားရှင်တော်မြတ်သည် ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ကို အောင်မြင်တော်မူကာ စာနာသမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ထိုင်နေဟန်ဖြစ်ပါသည်။ အလွန်ကြီးမားသော တစ်လုံးတည်း ကျောက်ညိုကြီးအား ထုဆစ်ထားခဲ့သည့် ယင်းအချိန်က ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ပန်းပုလက်ရာ၊ ပညာသည်ကား အံ့မခန်းနိုင်ကြောင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ပလ္လင်ရှိ ကြာမှောက်ကြာလှန်နှင့် ပန်း၊ ကနုတ်များ၊ မင်္ဂလာရှိသော သတ္တဝါအရုပ်ငယ်များနှင့် တန်ဆာဆင်ထားခဲ့ကြသည်။

ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ တန်ခိုးအနန္တနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် ရခိုင်ရှေးဟောင်းဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော် တစ်ဆူဖြစ်သည့် စူဠာမုနိဘုရားရှင်တော်အား ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ပူဇော်တော်မူကြသည့် ညောင်ချောင်းကျေးရွာသည်ကား ကျက်သရေမင်္ဂလာအဖြာဖြာ

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

တိုးတက်၍ အနာရောဂါဘေးဘယများ ကင်းဝေးကာ လိုရာဆန္ဒအဝဝဖြင့် ပြည့်စုံလျက် သီရိမာနဒီ (သရီမြစ်)ချောင်းတွင် ချမ်းသာစွာ တည်ရှိပါတော့သည်။

ဦးညိုဇံဦးနှင့် ဒေါ်သန်းညွန့်တို့ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည့် ဆောက်လုပ်ဆဲ ညောင်ချောင်းကျေးရွာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း

ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၏ အုတ်ရွှေကျောင်း

ဘာသာကောင်းကျိုး၊ စည်ပင်သာအောင်၊
ပြည်ရွာကျိုးကို၊ အားကြီးစိတ်ကြံ၊
လှလှသန်၍၊ စီမံပြုလိုက်၊
ရှိဘုန်းကံကြောင့်၊ ကျောင်းဆောက်ဖြစ်ကေ။

ကျောင်းဆောက်ခြင်း၊ ဘုရားတည်ခြင်း၊ ရေတွင်းရေကန် တူးဖော်ခြင်း စသည့် လှူဒါန်းခြင်းမျိုးတို့သည် အလွန်တရာမှ မွန်မြတ်ကြီးကျယ်လှစွာသော ဒါနကောင်းမှု ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်းတွင် အလွန်ပြုရခဲသော ကုသိုလ်ကောင်း မှု တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့၊ အမှတ် ၇၈ (၃၇)လမ်းနေ ဦးညိုဇံဦးနှင့် ဒေါ်သန်းညွန့်

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ညွန့် မိသားစုတို့သည် မိမိတို့၏ မွေးရပ်ချက်ကြွေဇာတိမြေဖြစ်သော ညောင်ချောင်းကျေးရွာ၌ ရှေးယခင်နှစ်ပေါင်း ၉၀ခန့်က ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် ကျောင်းဟောင်းအိုကြီးကို ဖြိုဖျက်ကာ ၁၉၉၄ခု မတ်လ (၂၀)ရက်၊ ၁၃၅၅ ခု တပေါင်းလဆန်း (၉)ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ယခင်ကျောင်းဟောင်း နေရာ၌ပင် အုတ်ကျောင်းသစ်တစ်ဆောင်အဖြစ် ပန္နက်ရိုက် အုတ်မြစ်ချလေသည်။

ကျောင်းဒါယကာ၊ ဒါယိကာမများဖြစ်သည့် ဦးညိုဇံဦးနှင့် ဒေါ်သန်းညွန့်တို့၏ ပင့်ဖိတ်ချက်ကြောင့် ညောင်ချောင်းကျေးရွာ ဇာတိဖြစ်သော ရန်ကုန်မြို့၊ ပရိယတ္တိတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်မှ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော် ဦးဇောတိကဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုကာ ဤအုတ်ကျောင်းတော်အား ကြီးမှူးဆောက်လုပ်လျက် ရှိသည်။

ဆရာတော်ကြီး၏ ပြောပြချက်အရ ယခုမျက်မြင်အခြေအနေအရ ၁၇သိန်းကျော် ကုန်ကျနေပြီဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ၂၅သိန်းခန့် ကုန်ကျမည်ဟု မိန့်ကြားသွားပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ကြီးကျယ်လှသော အုတ်ကျောင်းမျိုးသည် ဤအရပ်ဒေသတို့၌ မရှိသေးသည့် ကျောင်းဖြစ်၏။ အလွန်ထူးကဲသော အလှူကြီးကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်ဟု ကျောင်းဒါယကာ၊ ကျောင်းဒါယိကာမတို့၏ မိသားစုအား ဤအရပ်ဒေသမှ ကောင်းချီးဩဘာ ထောပနာ ပြုကြလေကုန်သတည်း။ ။

ဦးဖောတိက

စူဠာမုနိဘုရား၊ ဩဝါဒစရိယ
ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဖောတိက
၏

ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

ဖွားမြင်တော်မူခြင်း

ဆရာတော် လောင်းလျာကို ရခိုင်ပြည်နယ်စစ်တွေခရိုင် ကျောက်တော်မြို့နယ် ညောင်ချောင်းကျေးရွာ ခမည်းတော်ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးထွန်းပေါ်၊ မယ်တော် ဒေါ်အိမ်ဖြူတို့မှ ၁၂၉၃-ခု၊ ပထမဝါဆိုလဆုတ် (၉)ရက်၊ အင်္ဂါနေ့တွင် မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူသော သားကြီးရတနာဖြစ်ပါသည်။ ငယ်နာမည်ကို မောင်ရွှေကျော်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ
ရှင် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာခြင်း

ဆရာတော်လောင်းလျာအား (၁၄)နှစ်သား အရွယ်တွင် ခမည်းတော် မယ်တော် တို့၏ ပစ္စယနုဂ္ဂဟဖြင့် ညောင်ချောင်းကျေးရွာ ဘဒ္ဒန္တဇာဂရ ဆရာတော်ဘုရားကြီးကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရှင်သာမဏေဘောင်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ရှင်ဇောတိပါလဟု ဘွဲ့အမည်ရရှိ တော်မူသည်။

၁၃၁၂ခု၊ သီတင်းကျွတ်လဆုတ် (၁၃)ရက်နေ့တွင် စစ်တွေမြို့၊ ကြွဖြူကျောင်းတိုက် ဆရာတော်ဘုရား ဘဒ္ဒန္တကဝိန္ဒကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ကြွဖြူကျောင်းတိုက် ဒါယိကာဒါယကာ မတို့၏ ပစ္စယနုဂ္ဂဟကို ခံယူကာ မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူသည်။ အရှင်ဇောတိကဟူသော ဘွဲ့အမည်ကို ပြောင်းလွဲခေါ်တွင်တော်မူခဲ့လေသည်။

စာပေပရိယတ္တိ သင်ကြားဆည်းပူးတော်မူခြင်း

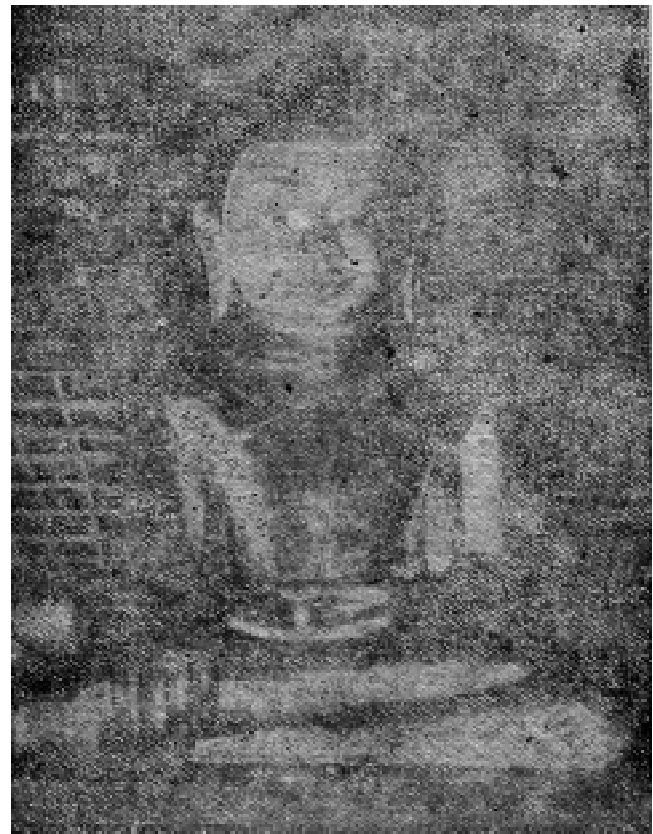
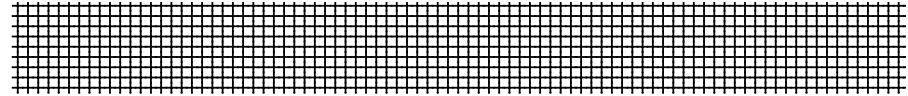
ညောင်ချောင်းကျေးရွာ ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံမှ သင်္ဂြိုဟ်၊ သဒ္ဒါ၊ ဝိနည်းစသော အခြေခံကျမ်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စစ်တွေမြို့၊ ကြွဖြူဆရာတော်ဘုရားကြီးထံတွင် ကင်္ခါ၊ ရူပသိဒ္ဓိ၊ ဋီကာကျော်စသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းများကို လည်းကောင်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊ အလုံပရိယတ္တိ ပါဠိတက္ကသိုလ် ဘဒ္ဒန္တဇောတဆရာတော်ကြီးထံတွင် ပထမငယ်၊ ပထမ လတ်၊ ပထမကြီးတန်းဆိုင်ရာ စာပေကျမ်းဂန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မြောင်းမြမြို့၊ ပဇ္ဇေ တာရုံပါဠိတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေးမြို့အဘယာရာမ ရွှေဂူတိုက်နှင့် မစိုးရိမ်ပါဠိတက္ကသိုလ် ကျောင်းတိုက်ဆရာတော်ဘုရားကြီးများထံတွင် စာချတန်းဆိုင်ရာ စာပေကျမ်းဂန်တို့ကို လည်းကောင်း သင်ယူတတ်မြောက်အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

သာသနာရေး အားပေးဆောင်ရွက်တော်မူခြင်း

ဆရာတော်သည် ယခုလက်ရှိ သီတင်းသုံးနေသော ရန်ကုန်မြို့၊ အလုံမြို့နယ် ပရိယတ္တိပါဠိတက္ကသိုလ် စာသင်တိုက်တွင် ပဓာနနာယက ဖြစ်တော်မူပြီး စာသင်သား ရဟန်းသာမဏေတို့အား စာပေကျမ်းဂန်တို့ကို ပို့ချပေးခြင်း၊ ဝိသုဒ္ဓိပေါင်းစုံ သံဃအဖွဲ့ အစည်းတွင် အလုံမြို့နယ် သံဃနာယကဆရာတော်အဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ယခု မိမိမွေးရပ်ဌာနေ ချက်မြုပ်မြေဖြစ်သော ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကျောက်တော်မြို့နယ် ညောင်

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ချောင်းကျေးရွာတွင် သမိုင်းဝင်စူဠာမုနိဘုရားအား ဘက်စုံမွမ်းမံတည်ဆောက်ခြင်း၊
ညောင်ချောင်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းကို တိုက်ကျောင်းအဖြစ် ပြန်လည်တည်ဆောက်
ခြင်း၊ တကာတကာမတို့ကို တရားဟောကြားခြင်း၊ တရားသင်တန်းပို့ချပေးခြင်းစသော
သာသနာပြုလုပ်ငန်းများကို ထမ်းဆောင်တော်မူလျက်ရှိပါသည်။

ရာဇာမုနိဘုရား

အန်း (၈)

ရာဇာမုနိ

ရာဇာမုနိ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်သည်ကား ကျောက်တော်မြို့နယ် အရှေ့အရပ် သီရိမာ
နဒီသရီချောင်း၏ ယာဘက်ကမ်းတွင် တည်ရှိသည်။ (တစ်မိုင်ခွဲခန့်ရှိ၏) အရှေ့ဘက်တွင်
ရမ်းချောင်းတောင်တန်းကြီးနှင့် ကျောက်တော်-မြောက်ဦးကားလမ်း၊ တောင်ဘက်တွင်
ပဇိုင်းချောင်း (ပန်းတိုင်ချောင်း) ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာတို့ တည်ရှိပြီး၊ အနောက်ဘက်
သရီချောင်းနှင့် ရွာမပြင်ကျေးရွာတို့ တည်ရှိသည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

မုနိငါးဆူတွင် ပါဝင်သည့် ဤရာဇာမုနိဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ကြီးအား (အေဒီ ၈၂၉)ခု သက္ကရာဇ်(၂၂၁)ခုနှစ်၊ ပဉ္စမမြို့တော်အရှင် မင်းရင်ဖြူ တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သည်။ ဒုတိယပရိနိမြို့တော်ကြီး အရှင်ဒသရာဇာဘုရင်မင်းမြတ်သည်လည်း ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့လေ၏။ ။

စန္ဒသုဓမ္မ ဘုရင်မင်းမြတ်

မြောက်ဦးခေတ်သည်ကား ရခိုင်သမိုင်းတွင် ယနေ့ထိတိုင် ထုထည်ကြီးမားကျယ်ပြန့် လှစွာသော အခိုင်မာဆုံး ပြဿနာသည့် ခေတ်ဖြစ်သည်။ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးတို့တွင် ရွှေရောင်လွမ်းသော ခေတ်ပင်တည်း။

အလွန်တရာကြီးကျယ်ခမ်းနားခဲ့ကြောင်းကို ယခုထက်တိုင်ပင် တောကြား၊ ချုံကြား ထဲမှ ထိုးထိုးထောင်ထောင်၊ ပြိုင်းပြိုင်းရိုင်းရိုင်း၊ တဆင်းဆင်း ထွက်ပေါ်နေသည့် လူနေမှုဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံ ကြီးငယ်များတို့ကိုကား နေရာတိုင်းတွင် တွေ့မြင်နေရသေး၏။

သက္ကရာဇ် (၁၀၁၄)ခု (အေဒီ- ၁၆၅၂)ခု မြောက်ဦးရွှေမြို့တော်ကို ဆက်ခံစိုးစံတော်မူသည့် စန္ဒသုဓမ္မဘုရင်မင်းမြတ်သည် ဘုန်းလက်ရုံး တန်ခိုးရှိန်စော် အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူပြီး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခြင်းအပေါ်၌ များစွာဝါသနာထုံ မွေ့လျော်ပေသည်။

အလွန်တရာမှ တန်ခိုးတော်နှင့် ပြည့်စုံသော ရတနာမာရ်အောင် စေတီတော်၊ လောကမာရ်အောင် စေတီတော်၊ ဇိနမာရ်အောင် စေတီတော်များအား တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူလေ၏။ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းတို့ကို နှစ်သက်၏။

တိုင်းသူပြည်သားတို့အပေါ်၌ ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့ သဘောထား၏။ အတုတ်အခွန်များကို လျှော့ယူကောက်ခံ၏။ ရေမြေသခင်ဘုရင်ဧကရာဇ်ပင်ဖြစ်လင့်ကစား တိုင်းပြည်တွင် မိမိတို့သက်ဝင်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားကို လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်ပေးခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ အလွန်တရာမှ ကြည်ညိုလေးစားစွယ်ကောင်းသော ဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်ပေသည်။

မင်းကြီးသည် မိဖုရားကြီး ရတနာပီယနှင့်အတူ မဟာမုနိဘုရားနှင့် မုနိငါးဆူအား အမြဲမပြတ်လာရောက်ဖူးမြော်ခဲ့ကြသည်။ မြောက်ဦးရွှေမြို့တော်မှနေ၍ မဟာမုနိဘုရားတိုင်အောင် ရွှေဇင်္ဂါလမ်းအား ဆည်ဖို့ မွမ်းမံခဲ့ပေသည်။

လမ်းတစ်လျှောက်တွင်လည်း ပန်းပေါင်းမြောက်မြားစွာတို့နှင့် အရိပ်အာဝါသကောင်းသော သစ်ပင်ပန်းမန်တို့ကို စိုက်ပျိုးစေကာ ခရီးသွားများအဖို့ နားခိုနေနိုင်ရန်

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

အတွက် လမ်းတစ်ထောက်တို့၌ ဇရပ်ကြီးငယ်များတို့ကို ဆောက်လုပ်တော်မူခဲ့သည်။

ထိုအချိန်၌ ရာဇာမုနိဘုရား သိမ်တော်ကြီးမှာ ဟောင်းနွမ်းနေပြီဖြစ်သည့်အတွက် ကြောင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မိဖုရားကြီးသည် လက်သမားအကျော်အမော်တို့ကို ခေါ်ယူကာ လှူဒါန်းပူဇော်တော်မူလေသည်။ သိမ်တော်ကြီးအတွင်း၌ကား ပန်းခက်ပန်းလက်တို့ဖြင့် အမွမ်းတန်ဆာရတနာတို့ဖြင့် ဆင်ယင်ပြုလုပ်ကာ စုလစ်မွန်းချွန်တို့ပါမကျန် အရံအတားနှင့်တကွ ရွှေငွေပန်းပေါက် ပန်းနံ့သာတို့ဖြင့် ပူဇော်သက္ကာရပြုလုပ်ကာ ကြီးစွာသော အလှူမင်္ဂလာကို ပေးလေ၏။ သင်္ချီလယ်မြေများပိုင်းခြားတည်ကာ ကျွန်များ လှူဒါန်းခဲ့ကြောင်း ကျောက်စာကမ္မည်းရေးထိုးကာ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့လေသည်။^၁

ယခု ဤကား မသမာသော သိုက်ဆရာများ၏ ရွှေလိုရမ္မက်ကြီးမားမှုများကြောင့် ဤကျောက်စာချပ်ကြီးမှာ အမှန်းမရ ကြေမွခဲ့ရပြီး ဖြစ်ပေတော့သည်။ သို့သော်လည်း ဖတ်ရှုလိုက်ရသည့် ဆရာကြီး၏မှတ်တမ်းများကို အခြေခံယူ၍လည်းကောင်း စာရေးသူနှင့် ဆရာကြီးတို့သည် ဤနေရာများသို့ မကြာမကြာသွားရောက်ကာ သုတေသနပြုချက်များအား အခြေခံပြီး တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓသားတော် ဆရာတော် ဦးဥတ္တရ

ဤကဲ့သို့ ရေမြေအရှင် ဘုရင်မင်းအဆက်ဆက်တို့ တည်ထားသမျှ အစဉ်ပြုလုပ်ကိုးကွယ်တော်မူခဲ့ကြသည့် ဤရာဇာမုနိဘုရားကြီးမှာလည်း တခြားဘုရားများနည်းတူ သိုက်ဆရာများ၏ ထုနှက်ရိုက်ချက်များကို ရှောင်ရှားမဖယ်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ဦးတော်ကျိုးပြတ်ကိုယ်တော်မြတ်မှာလည်း ဆောက်၊ ဓား၊ ဒဏ်ရာထိုးနှက်ရာတို့ဖြင့် အတိဖြစ်ကာ ချက်တော်ကို လွန်ပူဖြင့် ဖောက်ကြသဖြင့် ချက်ပေါက်ဘုရားဟုပင် ဆိုကြသေး၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် ကြက်သီးမွေးညင်းထစရာ မမြင်အပ်သော အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ရပါ၏။

ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း မြက်နွယ်တောအဖြစ် ပစ်ပယ်ခြင်းကို နှစ်အတန်ကြာ ခံလာရသော်လည်း တန်ခိုးကြီး မုနိတော်များဖြစ်ခြင်းကြောင့် မကွယ်မပျောက်နိုင်ပါပေ။ ရွာမပြင်ကျေးရွာ မြောက်ကျောင်းသို့ သီတင်းသုံးရန် ၁၃၄၅ခု၊ ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၅ရက်၊ ၁၉၈၃ ခု၊ ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက် ကြာသပတေးနေ့တွင် မွေးရပ်ဇာတိမြေ အမ်းမြို့မှ

၁။ စန္ဒသုဓမ္မကျောက်စာ၊ ရာဇာမုနိဘုရား၌ ရှိခဲ့ဖူးသည်။
၁၉၇၁ ခုနှစ်က သိုက်ဆရာများ ရွှေရှာမှုကြောင့် ပျက်စီးသွားပြီ ဖြစ်သည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ဒေသစာရီ ကြွချီရောက်ရှိတော်မူလာခဲ့သည့် ဝါတော်(၁၀)ဝါရ ဦးဥက္ကဋ္ဌရဆရာတော် အရှင်သူမြတ်သည် ကျောင်းမှ အရှေ့ဘက်သို့ကြည့်တိုင်း ချုံနွယ်တို့ဖြင့် တောအလယ်၌ မသဲကွဲသော ကျောက်မည်းတုံးကြီးတစ်ခုကို နေ့စဉ်လိုလို တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။

အစပထမတော့ မမေးဖြစ်ဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်နေရာများကို လေ့လာစူးစမ်းလာရာ ယင်းနေရာကား ရာဇာမုနိဘုရားပျက်နေရာဟု သိရှိရတော့သည်။ ဆရာတော်အရှင်သူမြတ်သည် ယင်းနေရာသို့ ကြွချီသွားရောက်သည့် အခါတွင်ကား ဒုက္ကရစရိယာ ခံစားနေရရှာသော ရာဇာမုနိဘုရားကြီးကို စိတ်မသက်သာ မချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ တွေ့ဆုံဖူးမြင်ရသောအခါတွင် ရွှေရင်နှလုံး မီးဟုန်းဟန်းတောက်သွားသည်ဟု ခံစားခဲ့ရတော့သည်။ စိတ်မှ ရေရွတ်ကာ 'အရှင်ဘုရား ဘုရားတပည့်တော်သည်ကား ဤကဲ့သို့ ဖရိုဖရဲ ဖြစ်နေသည်များကို စုပေါင်းပြီး အကောင်းပကတိဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်မွမ်းမံပြုပြင်ပါမည်' ဟု မနောစိတ်တွင် ရည်သန်မိဋ္ဌာန် ပြုတော်မူပြီး ကြေကွဲရင်ဆို့မျက်ရည်စို့ကာ ရှိခိုးကန်တော့ ပြန်လာခဲ့ပါ၏။ လာလမ်းတစ်လျှောက်၌လည်း စိတ်နှလုံး မသာမယာ မရွှင်မပျဖြင့် ကျောင်းတော်သို့သာ ရောက်ရှိလာခဲ့ပါသည်။

ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမများအား ဖိတ်ခေါ်ပြီး စည်းဝေးတိုင်ပင်ကာ မိမိ၏ဆန္ဒကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့၏။ ဤရာဇာမုနိဘုရားအား တောချုံများကို ရှင်းလင်းကာ ပြန့်ကြဲနေသည့် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်အား စုရုံးစေကာ ပန်းရံအကျော် ဆရာကြီးဦးမောင်အေးသာ (မြောက်ဦး)အား ခေါ်ယူ၍ နီးနှောတိုင်ပင်ကာ မြောက်ဦးမြို့မှ ရက္ခိုင့်မြန်မာ ပဏ္ဍိတ်ဦးဦးသာထွန်းအား ဖိတ်ကြားပြီး ဘုရားသမိုင်း ဟောပြောပွဲများကို ခြိမ်းခြိမ်းသဲပြုလုပ်ကာ ၁၃၄၉ခု၊ ကဆုန်လ ၁၄ရက်မှ စတင်ပြီး ရွာမပြင်ကျေးရွာ၊ ကျောက်ကျပ် ကျေးရွာတို့မှ ဂေါပကအဖွဲ့များဖွဲ့ကာ ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့ကြပါသည်။

ရွာမပြင်ကျေးရွာ

ရွာမပြင်ကျေးရွာသည်ကား ကျောက်တော်မြို့နယ်၊ အရှေ့အရပ် သီရိမာနဒီ သရီချောင်း၏ ဝဲဘက်ကမ်းတွင် တည်ရှိသည်။ မြောက်ဘက် ပုဏ္ဏရိတ်ချောင်းနှင့် သရက်တစ်ပင်ကျေးရွာ၊ အရှေ့ဘက် သီရိမာနဒီသရီချောင်းနှင့် ရာဇာမုနိဘုရား၊ တောင်ဘက် နယ်ခြားချောင်းနှင့် ကျားနင်းကန်ကျေးရွာ၊ အနောက်ဘက် ကုလားတန်မြစ်ကျိုးအင်းများနှင့် ကိုးဆယ့်ကိုးတောင်တန်းတို့ တည်ရှိသည်။ ဤရွာမပြင်ကျေးရွာသည်ကား ကျောက်တော်မြို့နယ်၌ ထင်ရှားသော ရွာကြီးတစ်ရွာပင် ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာအတွင်း လူဦးရေ

ရွာမပြင်ကျေးရွာမြေပုံ (ကျောင်းဆောက်လုပ်ဆဲ)

စုစုပေါင်း (၃၅၇၄)နေထိုင်ပြီး ကျား (၁၇၅၂)ဦး၊ မ (၁၈၂၂)ဦး ရှိကာ ကျေးရွာအိမ်ထောင်စု လူနေအိမ်ခြေ (၇၂၀)ဆောင် တည်ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်မှ မူလတန်းကျောင်း နှစ်ကျောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း သုံးကျောင်းရှိပြီး အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်၊ ရွာချေ၊ စေတီပြင်ဟု အစုရပ်ကွက် (၆)ခုရှိရာ ကျေးရွာအလျား ၁မိုင်တိတိ ရှည်လျား၏။ ရွာဦးထိပ်တွင် နိုင်ငံတော်မှ ဖွင့်လှစ်ထားသည့် ကုန်သွယ်ရေး အမြဲတမ်းစပါးအဝယ် ခိုင်တစ်ခု တည်ဆောက်လျက်ရှိသည်။ ကျေးရွာရှိ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ မိရိုးဖလာ လယ်ယာ လုပ်ငန်းပင် ဖြစ်သည်။ ရွာ၏အနောက်ဘက်တွင် တမျှော်တခေါ် ကျယ်ပြန့်သော ကျောက်တော်မြို့နယ် စပါးကျိုတည်ရာအရပ် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ရောင်းချပေးထားသော ကူဘိုတာ ရေစုပ်စက် (၁၁)လုံးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ပြီး နွေစပါးများ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လျက် ရှိကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအတွက် ကျွဲကောင်ရေ (၃၄၆)၊ နွားကောင်ရေ (၁၅၇၇)၊ စုစုပေါင်း ကျွဲနွားကောင်ရေပေါင်း (၁၉၂၃)ရှိသည်။ ကျေးရွာပိုင် လယ်မြေဧကပေါင်း (၂၇၀၂)ကျော် ရှိသည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

သောက်ရေ သုံးရေကန်အဖြစ် ကန်ကြီး (၇)ကန် ရှိသည်။ ဤကျေးရွာကို ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ-၁၈၂၆)ခုနှစ်တွင် ရမ်းဗြဲမြို့နယ် ဆင်ပုတ်ကျေးရွာ၊ မြို့ချောင်းကျေးရွာတို့မှ မိသားစုများက စတင်တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းအနီးအနား၌ ရော်မာ၊ ဆန်ခွင်း အမည်ရှိ 'မြို့' မိသားစု (၆)စုခန့် နေထိုင်လျက် ရှိသည်။ ထိုသူတို့ကား ယခုသစ်တစ်ပုံ ကျေးရွာဖြစ်မည့် နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၂ခုတွင် ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် ဒိုးတန်းကျေးရွာမှ ဝင်ရောက်လာကြသည်။

ရွာမပြင်ကျေးရွာ၊ ရွာဦးထိပ်၌ မြောက်ဦးခေတ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သည့် ကုန်အရောင်း အဝယ် ဆိပ်ကမ်းကျေးရွာတစ်ရွာဖြစ်သော ပုဏ္ဏရိတ်ရွာမ တည်ရှိခဲ့သည်။ တောင်ဘက် ၌ကား အိမ်ခြေငါးရာခန့်ထိ ကြီးကျယ်စည်ကားခဲ့သည့် ပန်းတောပြင်ကျေးရွာ တည်ရှိ ခဲ့သည်။

ဤရှေးဟောင်းရွာမှာ ပုဏ္ဏရိတ်ရွာမ၏ ပြင်ကြီးဖြစ်သောကြောင့် ရွာမပြင်ဟု ခေါ်ဆိုသည်ဟု ဆိုကြသည်။ တချို့က မြို့လူမျိုးရော်မာတို့အုပ်စု နေထိုင်ခဲ့သည့် နေရာနှင့် နီးစပ်သဖြင့် ရော်မာပြင်မှရွာမပြင်သို့ ပြောင်းလဲလာကြသည် ဆိုကြ၏။ ။

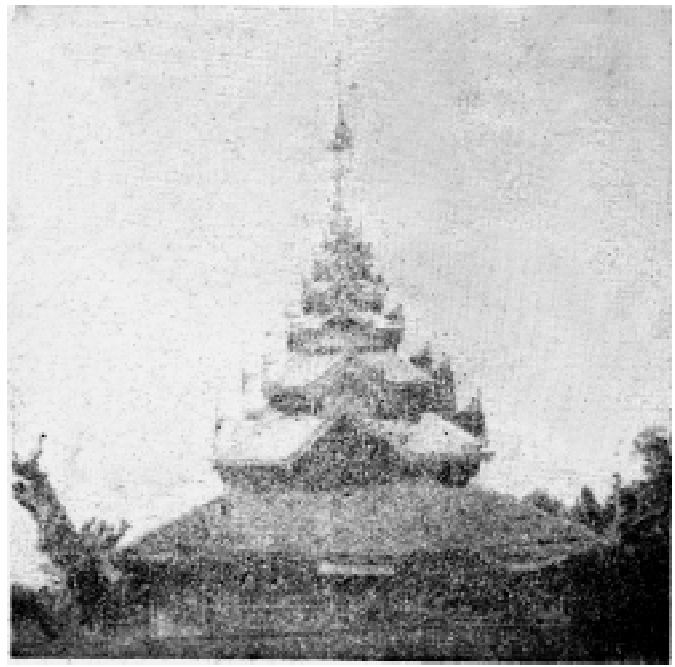
ဤကဲ့သို့ ရွာမပြင် ကျေးရွာသည်ကား မုနိငါးဆူတွင် တစ်ဆူပါဝင်သည့် ရာဇာမုနိဘုရားကြီးအား ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်အလေးအမြတ်ထားကာ စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းလျက် ရှိသော ကျေးရွာတစ်ရွာပင် ဖြစ်ပါသည်။

ရာဇာမုနိ ဆင်းတုတော်

သက္ကရာဇ် ၁၃၄၉ခု၊ ကဆုန်လမှစတင်ပြီး မင်းရင်ဖြူ၏ ကောင်းမှုတော် ရာဇာမုနိဆင်းတုတော်မြတ်အား အကောင်းပကတိချောမွေ့ပြေပြစ်အောင် ပြုလုပ်၍ ၁၃၅၀-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် ဗုဒ္ဓဘိသေက အနေကဇာတင်ပွဲကို ပြုလုပ်တော်မူလေသည်။

ဆင်းတုတော်၏ အတိုင်းအတာမှာ ဦးတော်မှ ပလ္လင်တော်ထိ အမြင့်ပေ (၁၀ ဒဿမ ၅ပေ)၊ ပခုံးတော်အကျယ် (၆ဒဿမ ၁ပေ)၊ ဒူးစွန်နှစ်ဖက်အကျယ် (၈ဒဿမ ၄ပေ) တို့ဖြစ်သည်။ ဆင်းတုတော်ကြီးမှာ ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်တော်ကို အောင်မြင်တော်မူပြီး စျာန်သမာပတ်စံဝင်နေဟန် ဖြစ်သည်။

၁။ ဦးမောင်စံလှ၊ ဓညဝတီနိဂုံးရွာများ သာချင်း(ပေမူ) အစဉ်စာများ

ရာဇာမုနိဘုရား သိမ်တော် (ရွာမပြင်ကျေးရွာအနီး)

အောက်ခံကြာမှောက် ကြာလှန်ပါ ပလ္လင်တော်ကြီးတွင် အလယ်တည့်တည့်၌ ဆင်တစ်ကောင်ပါရှိပြီး အောက်ခြေအနားပတ်လည်တို့၌ ယင်းခေတ်ရခိုင်ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုကို အဓိကဖော်ပြပေးသည့် ကျင်ကိုင်နေဟန် ရုပ်လုံးများ၊ သစ္စာရှိသော စာမရိငှက်ရုပ်များ၊ ရဲစွမ်းသတ္တိဂုဏ်ကို ဖော်ပြသည့် ခြင်္သေ့ရုပ်များ၊ ခြူးပန်းခြူးနွယ် အသွယ်သွယ်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြပါရှိနေသည်။

ယင်းတို့ကို မပျောက်ပျက်သွားစေရန်အတွက် နဂိုမူလပလ္လင်တော်အတိုင်း ဆက်စပ်ပြုလုပ်ထားပြီး ဖြစ်လေသည်။ အလွန်တရာမှ တန်ခိုးတော်မြတ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် ထိုရာဇာမုနိဘုရားကြီးအား ခိုင်ခံ့ကြီးမားလှသည့် သိမ်တော်ကြီးကို စုလစ်မွန်းချွန်စိန်တောင်ပန်းခက် အမျိုးမျိုးသော တန်ဆာများဆင်ယင်လျက် ယခုအခါ သိမ်တော်ကြီးမှာ ပြီးမြောက်သွားပြီ ဖြစ်သည်။ တရားဘာဝနာ ရှာဖွေလိုက်စား ကုသိုလ်ပွားများ လိုသူများအတွက် အလွန်တရာကောင်းမြတ်အေးချမ်းစွာ ခဲ့လှုံနေထိုင်နိုင်သည့် နေရာတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါတော့၏။

အနီး(၉)

သကျမုနိ

သကျမုနိရုပ်ပွားတော်သည်ကား မြောက်ဦးမြို့နယ် မြောက်ဘက်အစွန်ဆုံး ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာနှင့် စေတီတောင်ကျေးရွာ နှစ်ရွာကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ယင်းနေရာ၌ သီရိမာနဒီသရီမြစ်ချောင်းသည် ကျောက်တော်-မြောက်ဦးနယ်ခြား သတ်မှတ်သည့် ချောင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သွားသည်။ ဤချောင်းနံဘေး ယာဘက်ကုန်းမြင့်ငယ်ကလေးတစ်ခုပေါ်တွင် တည်ထားကိုးကွယ်ထား၏။

သကျမုနိဘုရား

မြောက်ဘက်တွင် ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာ တည်ရှိပြီး အရှေ့ဘက်တွင် မြောက်ဦးကျောက်တော် ကားလမ်းနှင့် ရမ်းချောင်းဂါထာတောင်တန်းတို့ ရှိသည်။ တောင်ဘက်စေတီတောင်ကျေးရွာနှင့် အနောက်ဘက်သီရိမာနဒီသရီချောင်းနှင့် ရွာမပြင်ကျေးရွာတို့ တည်ရှိကြသည်။

သကျမုနိဆင်းတုတော်အား ဦးစိန်မာဒင်ဆိုသူ ဘုရားတကာကြီးဦးဆောင်ကာ ၁၃၄၃-ခုနှစ်၊ စေတီတော်ကြီးအဖြစ် ပြုလုပ်ကာ ဂူတော်ထဲ၌ ကိန်းဝပ်တော်မူခဲ့သည်။ ဆင်းတုတော်၏ ဉာဏ်တော်အမြင့်မှာ (၆ဒဿမ ၉လက်မ)ရှိပြီး ပခုံးနှစ်ဖက် အကျယ်ပေ (၃ ဒဿမ ၃ လက်မ) ရှိကာ ဒူးစွန်နှစ်ဖက်အကျယ်ပေ (၄ဒဿမ ၈လက်မ) ဖြစ်သည်။ စေတီတော်မှာ အပြီးထိ မရောက်နိုင်သေးချေ။ ဝိုင်းဝန်းပြုပြင်ရန် လိုအပ်နေပါသေးသည်။

သာရမင်းစိုး ဧစ္စဂျာရီသူဌေး ငပျောင်

ရှာရီမှာ ဟရိမု ပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှာရီမှာ ကြက်သရေမင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှာရီသူဌေးဆိုသူမှာ အလွန်တရာ ကျက်သရေမင်္ဂလာအပေါင်းနှင့်ပြည့်စုံသော သူဌေးပင် ဖြစ်သည်။ ရှာရီသူဌေးနေခဲ့သည်ဆိုသည့်နေရာမှာ ယခုတိုင် အထင်အရှားတွေ့မြင်နိုင်ပါသေး၏။

ယင်းနေရာကို ရှာရီပြင်ဟု ခေါ်တွင်သည်။ မြောက်ဦးမြို့နယ် မြောက်ပိုင်း၊ ကျောက်တော်-မြောက်ဦး ကားလမ်းနံဘေး၌ တည်ရှိသော ရှာရီပြင် ကျေးရွာပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအနီးတဝိုက်ကား အလွန်တရာနာမည်ကြီးခဲ့သည့် သူဌေးကြီးများ နေထိုင်ခဲ့သည့် နေရာများပင် ဖြစ်ကြသည်။ ရှာရီသူဌေးကြီး၊ ရွှီကျာသူဌေးကြီး (ရွှီကျာသူဌေးနေခဲ့သော နေရာမှာ ယင်းအနီးရှိ ရွှီကျာပြင် ဖြစ်သည်။)

ရှာရီသူဌေး၏ အမည်မှာ ဦးငပျောင် ဖြစ်သည်။ လေးမြို့ခေတ်၌ အလွန်တရာ ချမ်းသာကြွယ်ဝသည့် သူဌေးဖြစ်သဖြင့် နေရပ်ရာတောင်ငူမြို့တော်ကြီးကို စိုးစံအုပ်ချုပ်တော်မူခဲ့သည့် ‘ကမ္ဘာလောင်ငယ်’ ဘုရင်မင်းမြတ်ကြီးက ‘သာရမင်းစိုးဧစ္စသူဌေး ငပျောင်’ ဟု ဘွဲ့တံဆိပ် စလွယ်ချိတ်ကာ ပေးသနားတော်မူခဲ့လေသည်။

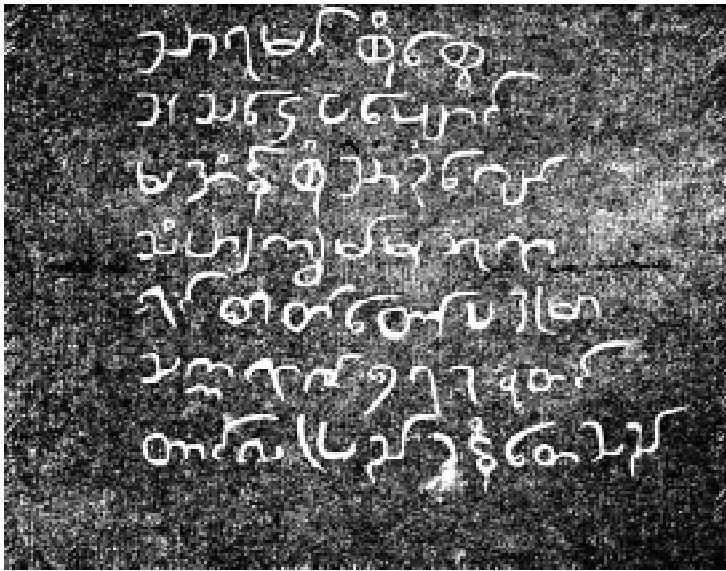
သူဌေးကြီး ငပျောင်သည်ကား အလွန်အစွမ်းထက်မြက်သူဖြစ်ပြီး စေတနာသဒ္ဓါတရား ထက်သန်ကာ ဘာသာတရားအပေါ် အလွန်အလေးထား ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်တော်မူသူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

သူဌေးကြီး (မဟာအောင်မြေ)

သူဌေးကြီးသည်ကား သူ၏ဇနီး မိအိမ်စိုး၊ သားဦးကျော်တို့နှင့်အတူ မိသားစု ဘုရားဖူး လင်္ကာဒီပခေါ်သည့် သိန်းခေါ် (သီဟိုဠ်)ကျွန်းသို့ သွားရောက်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းအချိန်၌ လေးမြို့ခေတ်နိုင်ငံခြား ဘုရားဖူးအဆင့်များထိ တိုးတက်ခဲ့ကြသည်မှာ အလွန်ဂုဏ်ယူ ဝင့်ကြားစရာပင် ဖြစ်သည်။

သူဌေးကြီးသည်ကား မိုင် (၁၂၀၀)ကျော် ဝေးကွာသည့် သိန်းခေါ်ကျွန်း(သီဟိုဠ်)မှ အပြန်တွင် ဗုဒ္ဓဓာတ်တော်အချို့အား ပင့်ဆောင်ကာ ပြန်လာခဲ့ပြီး သက္ကရာဇ် ၅၇၃ခု၊ တပေါင်းလပြည့် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဘေးတော်မုနိငါးဆူ ဒါယကာ မင်းရင်ဖြူ ဘုရင်မင်းတရားကြီးတည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သည့် သကျမုနိဘုရားအား ပြန်လည်ပြုပြင်မွမ်းမံကာ မိမိပင့်ဆောင်ယူလာခဲ့သည့် ဘုရားရှင်တော်၏ ဓာတ်တော်အချို့ကို ဌာပနာထည့်၍ ကိုးကွယ်တော်မူခဲ့ကြောင်း အခိုင်အမာအထောက်အထား တစ်ရပ်အနေဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုး ကမ္မည်းတင်ထားခဲ့ပေသည်။

သူဌေးကြီး ငပျောင်သီဟိုဠ်မှ ပင့်ဆောင်ယူလာခဲ့သည့် ဓာတ်တော်မှာ (အေဒီ-၁၉၃၉) သက္ကရာဇ် ၁၃၀၁ခုနှစ်တွင် သကျမုနိပျက်စီးနေသည့်နေရာမှ ဓာတ်တော်ကွန့်မြူးနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် ရွာမပြင်ကျေးရွာ တောင်ကျောင်းမှ ဆရာတော်ဦးကေ

သူဌေးငပျောင် ကျောက်စာ

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

လာသက ထိန်းသိမ်းပြီး ကိုးကွယ်ခဲ့သဖြင့် ယခုအခါ၌ ကျောက်တော်မြို့နယ် ရွာမပြင် တောင်ကျောင်း၌ နှစ်ပေါင်း (ငါးဆယ်ကျော်ခန့်) ခေတ္တသီတင်းသုံးလျက် ရှိပါသည်။

ရှာရီသူဌေးကြီးခေါ် သူဌေးငပျောင် ရေးထိုးခဲ့သည့် ကျောက်စာမူရင်းအတိုင်းကို ဖော်ပြလိုက်ပါ၏။

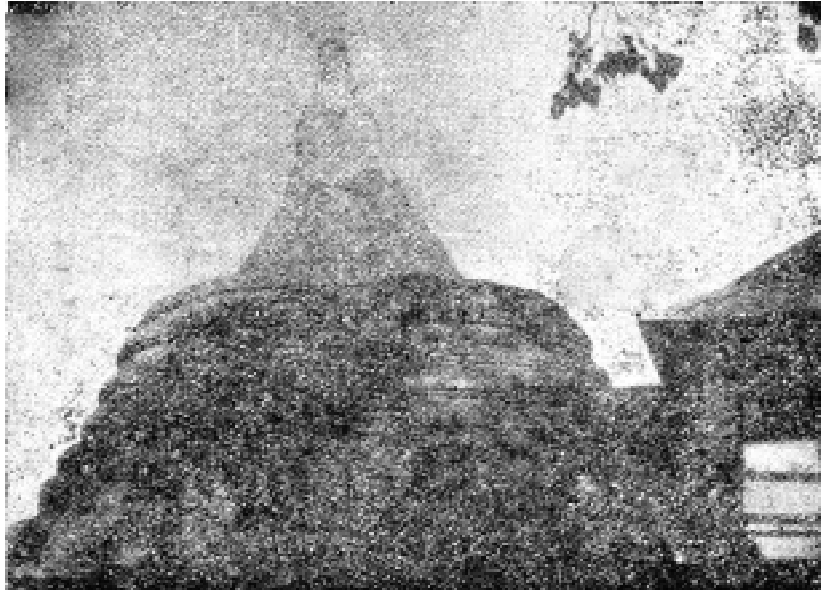
- ၁။ သာရမင်စိုစွေ
- ၂။ သူဌေးငပျောင်
- ၃။ မိအိမ်စိုသာဦကျော်
- ၄။ သိဟျကျမ်မှဘုရား
- ၅။ ရှင်ဓာတ်တော်ပဒမြာ
- ၆။ သက္ကရာဇ် ၇၃ခုတင်
- ၇။ တဝင်လပြည့် စုတေသည်။

ဤကျောက်စာမှာ အလျား(၂၇)လက်မ၊ အနံ(၁၉)လက်မရှိပြီး အထူ (၅.၅)လက်မ ရှိသော ကျောက်တုံး၌ ရေးထိုးထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုထက်တိုင် သကျမုနိဘုရား ကုန်းတော်ပေါ်၌ ရှိသည်။ ဤထက်လုံခြုံစေရန် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသင့်ပေသည်။

သကျမုနိအနီးရှိ ကျေးရွာများ

ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာ

ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာသည် မြောက်ဦးမြို့နယ်၏ မြောက်ဘက်အစွန်ဆုံး ကျေးရွာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်တော်မြို့နယ်နှင့် မြောက်ဦးမြို့နယ်၏ နယ်ခြားကျေးရွာ တစ်ရွာပင် ဖြစ်၏။ မြောက်ဘက် ပဋိင်ချောင်း(ပန်းတိုင်ချောင်း)နှင့် ကျောက်တော်မြို့နယ်၊ အရှေ့ဘက် ကျောက်တော်မြောက်ဦးကားလမ်းနှင့် ဝါရာတောင်တော်ကြီး၊ ဆည်တောင်ဘက် သကျမုနိဘုရားနှင့် စေတီတောင်ကျေးရွာ၊ အနောက်ဘက် သီရိမာနဒီ(သရီချောင်း)နှင့် ရွာမပြင်ကျေးရွာတို့ တည်ရှိသည်။

သကျမုနိဘုရား စေတီတော် (စေတီတောင်ကျေးရွာ)

ဤကျေးရွာသည်ကား မိမိရိုးရာ လယ်ယာလုပ်ကိုင်သူ များပြားသည်။ ကျေးရွာပိုင် လယ်မြေဧက စုစုပေါင်း(၄၅၀)ဧကကို ပိုင်ဆိုင်သည်။

လူဦးရေ စုစုပေါင်း(၈၆၀)ဦးရှိကာ လူနေအိမ်ခြေ (၁၇၂)ဆောင် ရှိသည်။ နိုင်ငံ တော် မူလတန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိပြီး၊ တစ်ရွာလုံး ကိုးကွယ်သည့် ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းတစ်ကျောင်း ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ကျွဲ၊ နွားကောင်ရေ စုစုပေါင်း (၅၆၀) ကောင်ရှိပြီး၊ ကူဘိုတာ ရေစုပ်စက် (၃)လုံး ဝယ်ယူသုံးစွဲထားသည်။

ဤကျောက်ကျပ်ကျေးရွာအား ရှေးယခင်က တည်ရှိခဲ့ကြောင်းကို ဓညဝတီနိဂုံးရွာ သာချင်း၌ ဤသို့ ဖော်ပြပါရှိပါ၏။

ရှိုဝယ်အစ၊ ဤဂါမ၏၊ မူလသညာ၊ များရှင်လူတို့၊ ခေါ်တွင်လတ်ကေ၊ ဂေါက်မတ်ရွာတည်း၊ အရာတစ်ဖန်၊ ဤသည်ရွာကို၊ သညာထပ်လို့ ခေါ်လတ်ဟန်ကား၊ ဘုန်းကံကြီးလှ၊ လက်ရုံးရောင်ဖြင့်၊ ပြောင်ပြောင်ပ ကေ၊ ဒသရာဇာ၊ မင်းမြတ်စွာလျှင်၊ အာဏာဖြင့်မိုး၊ တိုင်းရက္ခာကို၊ အုပ်ခါ

စိုးခိုက်၊ ဖီးဖိုးစဉ်လာ၊ ကိုးကွယ်ပါက၊ မဟာမုနိ၊ ခြောက်ရောင်ညီးကေ၊ မြတ်သီရိကို၊ ခရီးဝေးကွာ၊ မြစ်သိင်္ဂါ၌၊ သညာကျော်ဟိုး၊ သေလာတောင် လေ၊ မြင့်ခေါင်ထက်လေ၊ ဝက်သတိုးက၊ ရှိခိုးပန်ထွာ၊ ပင့်ဆောင်လာ၍၊ စန္ဒာသူရိယ၊ မင်းရာဇနှင့်၊ မုနိန္ဒတို့၊ မူလသွန်းရာ၊ မြို့ဓညဝယ်၊ တောင်သာ ပုလု၊ မြို့ရိပ်မြိုင်လေ၊ ကတညုတွင်၊ ပြုစုထပ်မံ၊ တည်ထားပြန်၍၊ ကာရံ တံတိုင်း၊ မင်းရာဇာမှာ၊ သဒ္ဓါလျှဉ်း၍၊ မဆိုင်းယင်စွာ၊ ပြုလုပ်ခါလျှင်၊ ဤရွာ၌ဝယ်၊ ကျောက်များစွာကို၊ ညီညာဖြတ်၍၊ ဆက်လတ်တေဟု၊ ထို သည်ကစ၊ ဤဂါမကို၊ များလှသူငါ၊ နောက်တစ်ဖန်ဝယ်၊ တွင်ပြန်လတ်ကေ၊ ကျောက်ဆပ်ရွာဟု^၁ သညာလွန်းကျော်၊ ယခုတိုင်လေ၊ စဉ်အဆက်ကေ၊ မြတ်လို့ခေါ်ရေဟု ရေးစပ်ဆိုထားပါ၏။

ယင်းကဲ့သို့ ကျောက်ဆပ်မှ ကျောက်ကျပ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤရွာ၌ကား ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် ဒိုးတန်းကျေးရွာမှ မိသားစုအများဆုံး နေထိုင်လျက် ရှိကြသည်။

ရွာတည် သက္ကရာဇ်မှာ (အေဒီ-၁၈၂၈)ဖြစ်၏။ ရွာမပြင်ကျေးရွာထက် တစ်နှစ်စော တည်သည်။^၂

စေတီတောင်ကျေးရွာ

ကျောက်ကျပ်ကျေးရွာ၏ တောင်ဘက်၊ ကျောက်တော်မြောက်ဦးကားလမ်း၏ အနောက်ဘက်၊ တောင်ဦးကျေးရွာ၏ မြောက်ဘက်၊ သီရိမာနဒီ(သရီချောင်း)နှင့် ရွာမ ပြင်ကျေးရွာတို့၏ အရှေ့ဘက်တွင် တည်ရှိသည်။

ရန္တာနဒီခေါ် (ရမ်းချောင်း)တို့အား ဆက်သွယ်ဖောက်လုပ်ထားသည့် ‘ရိဗ’ ချောင်း ငယ်သည် ရွာအလယ်မှ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလျက် ရှိသည်။

မြောက်ဘက်ကို စေတီတောင်ရွာဟောင်းဟု ခေါ်၍၊ တောင်ဘက်ကို စေတီတောင် ရွာသစ်ဟု ခေါ်သည်။ ရွာဦးမြောက်ဘက်ထိပ်တွင် သကျမုနိဆင်းတုတော်မြတ် တည်ရှိ

၁။ ဦးမောင်စံလှ ဓညဝတီနိဂုံးရွာများ သာချင်း(ပေမူ)

၂။ အစဉ်စာများ

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

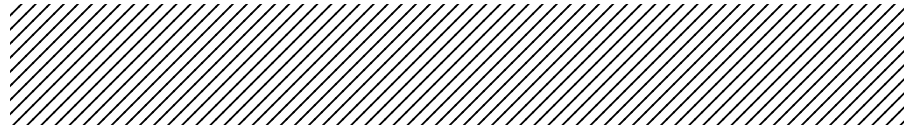
သည်။ ထိုကျေးရွာ၌ နိုင်ငံတော်မူလတန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိပြီး တစ်ရွာလုံးကိုးကွယ်သည့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိသည်။

စုစုပေါင်းအိမ်ခြေ (၁၂၀)ဆောင်ရှိပြီး စုစုပေါင်း ကျားမဦးရေ (၆၅၀)ဦး ရှိသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကထားသည့် ကျေးရွာဖြစ်သဖြင့် လယ်သမားအများစု ဖြစ်ကြသည်။ နိုင်ငံတော်မှ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်နိုင်စေရန် ကူဘိုထာရေစုပ်စက် (၂)လုံး ရောင်းချပေးထားသည်။ မြောက်ဦးခေတ်တွင် ဤရွာအား စေတီပြင်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ၎င်းစေတီပြုပျက်ပြီး စေတီတည်ခဲ့သော ကုန်းငယ်ကို အစွဲပြုကာ စေတီတောင်ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းအကြောင်းကို သာချင်း၌ကား-

အမည်နာမ၊ မြတ်စေတီကို၊ မှီသဟဲကေ၊ စွဲပြီးမှလျှင်၊ များလှလူရှင်၊ စေတီပြင်ဟု၊ ခေါ်တွင်မညီ၊ ခညမည်ကေ၊ ပြည်တော်ဝုန်းမှာ၊ ပန်းသို့မ္ဘီးလို့၊ ရပ်ကြီးသာယာ၊ ဤသည်ရွာလည်း၊ ခညာနိဝုံး၊ ပတ်ဝန်းကျင်က၊ ဆင်ခြံဖုန်းဟု၊ ရှိထုံးသက်သီ၊ မြမကွာဘဲ၊ စွဲကာထားကေ၊ မှတ်သားလီလေ၊ ဟု ဤကဲ့သို့ မှတ်တမ်းတင်ရေးစပ်ထားခဲ့လေသည်။

ဤစေတီတော်ကျေးရွာ၏ အရှေ့တောင်ထောင့် တစ်ဖာလုံခန့်အကွာတွင် မြောက်ဦးခေတ်အချိန်က ထွန်းကားခဲ့သည့် “ယဉ်သည်ရွာ” နေရာဟောင်းကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။

၃။ ဦးမောင်စံလှ ခညဝတီနိဝုံးရွာများ သာချင်း (ပေမူ)

ရခိုင်မြေအနှံ့ ဗျာဒိတ်တော်အရ တည်ထားခဲ့သော ဘုရားပုထိုးစေတီများ စုံလင်စွာဖြင့်-

သမိုင်းသုတေသီကြီး

အသျှင်စက္ကိန္ဒ ပြုစုတင်ပြသော

ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုများ အမှတ်(၄)

ထွက်ပြီ

စာပေဝါသနာရှင်များနှင့် သမိုင်းကို လေ့လာလိုက်စားသူများ အမှာစာပေးပို့၍ မှာယူကြပါ။

ထွက်ပြီးသမျှ စာအုပ်များ လက်ကျန်မရှိပါ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အခန်း(၁၀)

စန္ဒာမုနိ

စန္ဒာမုနိရုပ်ပွားတော်သည် မြောက်ဦးမြို့နယ်၊ တောင်ဦးကျေးရွာ၌ တည်ရှိသည်။ ဆင်းတုတောင်၏ ဉာဏ်တော်အမြင့်မှာ (၄ ဒဿမ ၆ပေ)ရှိပြီး၊ ပခုံးနှစ်ဘက် အကျယ်မှာ (၂ ဒဿမ ၅ပေ) ရှိသည်။ ဒူးစွန်းနှစ်ဘက်အကျယ် (၃ ဒဿမ ၈ပေ) ရှိ၏။ ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ကို အောင်မြင်တော်မူသည်။ ပလ္လင်ကာသန မုဒြာပင် ဖြစ်သည်။ ဤဆင်းတုတော်အား သက္ကရာဇ်(၁၃၂၂)ခု တပေါင်းလတွင် တောင်ဦးရွာဆရာတော် ဘုရား ဘဒ္ဒန္တဦးဝဇီရဗုဒ္ဓိက ရပ်သူရွာသားများအား စုပေါင်းဦးဆောင်ကာ ပြန်လည် ပြုပြင်ခဲ့သည်။ ဤဆင်းတုတော်အား ပြည်ပမှ မှာယူသည့် မျက်လုံးတော်များနှင့် မွမ်းမံ ပြုပြင်မှုများစွာ ရှိသွားပြီးဖြစ်သဖြင့် ရှေးလက်ရာအသွင်အပြင်မှ မူဟန်များ ပျောက် လျက် တွေ့ရပေသည်။ ပေ ၇၀ခန့်ရှိ စေတနာတန်ဆောင်းတော်မြတ်နှင့် ပေ(၅၀)ခန့်ရှိ အာရုံခံသိမ်တော်ကို တစ်ဆက်တည်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းထားပါသည်။

ပေ(၅၀)ခန့်ရှိ ဘုရားတည်ထားသည့် ကုန်းမြင့်ကလေးမှာ အထူးပန်ရ၏။ ယင်း တောင်ကုန်းငယ်အား ရှေးယခင်အခါက ဒီပါပဗ္ဗတဟု တွင်ခဲ့၏။ မြောက်ဦးခေတ်တွင် မုနိကေသတောင်၊ ကျွန်းဦးတောင်ဟုလည်း ခေါ်တွင်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ ယခုအခါ တွင် စန္ဒာမုနိဘုရားတည်ထားသည့်အတွက်ကြောင့် စန္ဒာမုနိဘုရားတောင်၊ တောင်ဦး တောင်ဟုသာ ခေါ်ဆိုနေကြသည်။

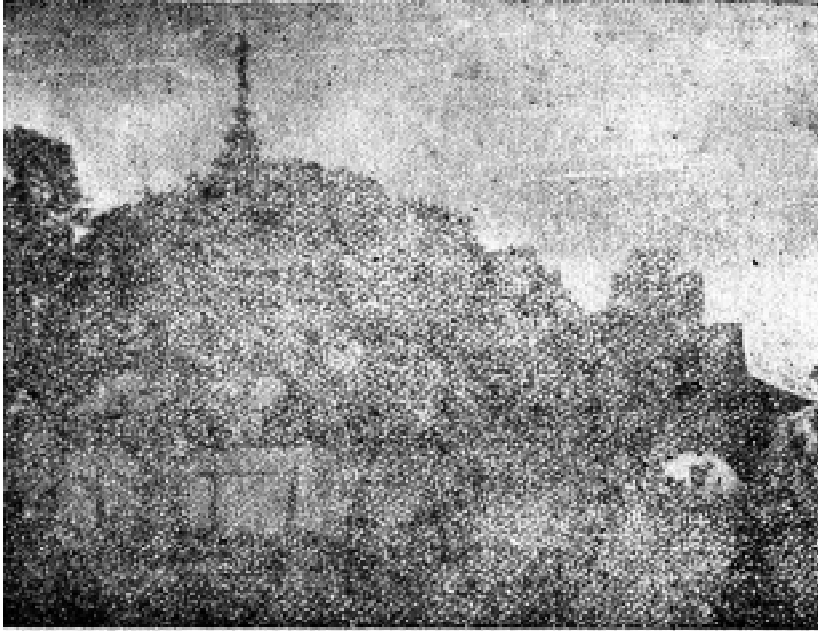
စန္ဒာမုနိဘုရား

တောင်ဦးကျေးရွာ

တောင်ဦးကျေးရွာသည် မြောက်ဦးမြို့နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ မြောက် ဘက်တွင် စေတီတောင်ကျေးရွာ၊ အနောက်ဘက်တွင် ကျားနကန်ခေါ် (ကျားနက်ကန်) ကျေးရွာနှင့် သီရိမာနဒီ (သရီချောင်း)တို့ ရှိပြီး၊ တောင်ဘက်တွင် သုံးထပ်ပြင်တော၊ ယခင်အခါက ကန်သုံးဆင့် မြို့ရွာဟောင်းဟု အစဉ်ပြောနေကြသည့်နေရာ၊ အရှေ့ဘက် ကျောက်တော် မြောက်ဦးကားလမ်းနှင့် ရန္တာနဒီခေါ်ရမ်းချောင်းအား ဆည်ဖို့ခဲ့သည့် ကျောက်ဆည်ဆည်တော်ကြီးတို့ တည်ရှိသည်။

တောင်ဦးကျေးရွာ၏ လူနေအိမ်ခြေမှာ ၁၈၀ရှိပြီး လူဦးရေ (၁၀၀၀)ခန့်ရှိကာ လယ်ယာလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ ကျေးရွာပိုင် စိုက်ပျိုးဧကမှာ (၆၂၀)ဖြစ်ပြီး ကျွဲကောင်ရေ (၁၀၆)ကောင်နှင့် နွားကောင်ရေ (၂၄၆)ကောင် ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတော်မှ ကူဘိုတာ ရေ စုပ်စက် (၅)လုံး ရောင်းချပေးထားသည်။ (UNICEF) ယူနီဆက်မှ အဆောက်အအုံကူညီ

စန္ဒာမုနိဘုရား သိမ်တော် (တောင်ဦးကျေးရွာ)

ပေးထားသည့် နိုင်ငံတော် မူလတန်းကျောင်းတစ်ကျောင်း ရှိသည်။ တစ်ရွာလုံး ကိုးကွယ်သည့် ရွာဦးဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း တစ်ဆောင်ရှိသည်။ ရှေးအစဉ်အဆက် မပြတ် ဤနေရာ၌ ရွာတည်ထောင်နေခဲ့သည့် နေရာဖြစ်သောကြောင့် မှတ်တမ်းများအား ဖော်ပြလိုက်ပါ၏။

ရခိုင်ဘုရင် မင်းစောမွန်သည် စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကြောင့် (အေဒီ-၁၄၀၆ ခုနှစ်)တွင် အနောက်ပြည် ဘင်္ဂေါ(၁၂)မြို့၊ မြို့တော်ဖြစ်သည့် ဂေါ်ရ် (Gaur) သို့ တိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ သက္ကရာဇ် (၇၉၁)ခု၊ အေဒီ (၁၄၂၉)ခု၊ ကဆုန်လဆုတ် တစ်ရက် ကြာသပတေးနေ့တွင် ရခိုင်ပြည် လောင်းကြက်မြို့၊ ထီးနန်းကို ပြန်လည်ရရှိချိန်တွင် ဖြစ်သည်။

မင်းသားစောမွန်၊ ပြည်တော်ပြန်၍၊ ရန်ကိုနှိမ်ပြီး၊ လောင်းကြက်ခေါ်တေ၊ မြို့တော်ကြီးမှာ၊ နန်းထီးထပ်မံ၊ စိုးမိုးစံလျက်၊ နိုင်ငံတာဝန်၊ ရိနှင့်ကြာလေ၊ ပမာညွှန်းသို့၊ အီးချမ်းသာယာ၊ ဟိလတ်ခါတွင်၊ ပြန်လာမစဲ၊ ကိုယ့်ရပ်နေလေ၊ ရွာပြည်ထဲမှာ၊ စုစည်းဝိုင်းအုံ၊ သစ်နွယ်ချုံကို၊ အကုန်ရှင်းမြောက်၊ ညီအညွှားဖြင့်၊

အိမ်ရာဆောက်လို့၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ၊ များလူရှင်မှာ၊ သာရွှင်ယုလို့၊ ပြန်ကြခါဝယ်၊ မည်သာလွမ်းကျော်၊ တောင်ဦးမော်ဟု-°

ဆိုသည့်အတိုင်း တောင်ဦးကျေးရွာအမည်မှာ ကနဦးစကပင် ရှိခဲ့သော နာမည်ပင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ တောင်ဦးမော်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းမှာလည်း သီရိမာနဒီ (သရီချောင်း) ရစ်ခွေစီးဆင်း၍ မော်ကျွန်းသဏ္ဍာန် ဖြစ်ပေါ်နေဟန်ကြောင့် ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ယခုအခါ မော်ကိုဖြုတ်ကာ တောင်ဦး၊ တောင်ဦးကျေးရွာဟုပင် ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရင်မင်းထီး၏ ကောင်းမှုတော်

ရခိုင်ရာဇဝင်၌ တရားစောင့်သော ဘုရင်မင်းထီးဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ တချို့က တရားမင်းဟု ခေါ်ဆိုသည်။ အလွန်တရာမှ သစ္စာသမာဓိ လူစည်းကမ်းကို လိုက်နာစောင့်ထိမ်းကျင့်ဆောင်ခဲ့တော်မူသော သူမတူသည့် ထူးကဲသည့် ဘုရင်မင်းမြတ်တစ်ပါးပင် ဖြစ်သည်။ မင်းထီးဘုရင်မင်းသည်ကား မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်အား ဖူးတွေ့ရောက်ရှိလာကာ မုနိငါးဆူတို့အားလည်း လှူဖွယ်ဝတ္ထုအစုစုတို့ဖြင့် ပူဇော်ကန်တော့ကာ ဤစန္ဒာမုနိ ရုပ်ပွားတော်ကြီးအား ကျောက်ဂူပူထိုးအဖြစ် ပြုလုပ်တည်ဆောက်တော်မူကာ လှူဒါန်းပူဇော်တော်မူခဲ့လေသည်။

အလွန်တရာဘုန်းတော်ကြီးမြတ်တော်မူသည့် တရားမင်းကြီးသည်ကား ဝိမလအမတ်နှင့်အတူ သက်တိုင်းပြည်ကို အောင်တော်မူရာမှ အပြန်တွင်လည်း ဤစန္ဒာမုနိဘုရားရှင်အား ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး အမွှေးအထုံ နံ့သာ၊ စံပယ်၊ ကရမက်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကန်တော့ ပြီး နန်းတော်သို့ ပြန်လည်ကြွချီတော်မူကာ မကြာချက်ချင်း ပြန်လာပြီးလျှင် ဤစန္ဒာ မုနိတောင်တန်း (လင်းမို့တောင်တန်း)တစ်လျှောက် စေတီတော်ကိုးလုံးကို တည်ထား ကိုးကွယ်တော်မူခဲ့လေသည်။

လွန်သည်ရှိက၊ လောင်းကြက်မည်ကေ၊ နှိုပြည်မတွင်၊ ဗလပညာ၊ ဘုန်း အာဏာနှင့်၊ ရာဇာမင်းထီး၊ နန်းရိပ်ခိုကေ၊ ထိုမင်းကြီးမှာ၊ သတ္တိပြည့်စုံ၊ ရဲစွမ်းဂုဏ်နှင့်၊ ကိုယ်ယုံမတ်လှ၊ အရာရာတွင်၊ လိမ္မာသိကေ၊ ဝိမလနှင့်၊ မစ္ဆိဋ္ဌာနေ၊ သက်တိုင်း

၁။ ဦးမောင်စံလှ၊ ဓညဝတီနိဂုံးရွာများ သာခြင်း (ပေမူ)

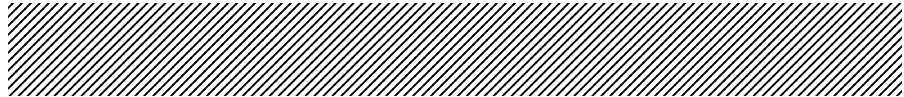
သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ပြည်က၊ ပြန်သည်ကာလ၊ စေတီရာတွင်၊ ဗိုလ်တာဝန်ကေ၊ စခန်းချလို့၊ သတ္တဒီဝါ၊
နားပြီးခါလျှင်၊ အောင်ချာကနက်၊ ရွှံ့နန်းဘုံဖြင့်၊ ဂုဏ်မချို့တေ၊ မြို့လောင်း
ကြက်သို့၊ ချီတက်ပြီးခါ၊ များမကြာပင်၊ ပြန်လာတုံလတ်၊ အုပ်ချုပ်စီကေ၊
စေတီမြတ်ကို၊ ယောက်ပတ်တင့်တယ်၊ တည်လတ်ပေ၍။^၂ ဟု ဆိုထားပါသည်။

တောင်ဦးကျေးရွာ အလယ်တည့်တည့်မှ ဖြတ်လျက်ရှိနေသည့် လင်းမိုးတောင်တန်း
တွင်ကား ယခုထက်တိုင် စေတီ(၉)ဆူ တည်ထားခဲ့သည့် နေရာများ ရှိနေသေးသည်။
ကိုယ်ကျိုးရှာ သိုက်ဆရာများက ဖောက်ဖျက်သွားကြပြီး ဖြစ်သဖြင့် ကျောက်စကျောက်န
များ ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ ပြန့်ကြဲလျက် မင်းထီး၏ ကောင်းမှုတော်များမှာ နေရာမျှသာ တွေ့
မြင်ကြရပါတော့ပြီ ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ ကျက်သရေမင်္ဂလာထူးမြတ်သော မြေမဟာတောင်ဦးကျေးရွာသည်ကား
၁၁၄၆ ခုနှစ် ပြိုပျက်ခဲ့ရပြီး၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၈ ခုနှစ်မှ ရမ်းဗြဲမြို့နယ်မှ လာရောက်
ကာ အိမ်ခြေ(၄၀)မတည်ပြီး တောင်ဦးကျေးရွာဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်ကာ ရှိခဲ့ပေသည်။
ရမ်းဗြဲမှ မည်သည့်ရွာမှ လာရောက်ခဲ့သည်ကိုကား မသိရတော့ချေ။ စာရေးသူ အတတ်
နိုင်ဆုံး ကြိုးစားရှာဖွေခဲ့ပါ၏။ သို့သော်လည်း ပြောနိုင်မည့်သူမှာ လွန်ခဲ့သည့် ၂နှစ်ကပင်
ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၂။ ဦးမောင်စံလှ၊ ဧည့်ဝတီနိဂုံးရွာများ သာခြင်း (ပေမူ)

အနား (၁၁)

ဒေဝမုနိ

ဒေဝမုနိရုပ်ပွားတော်သည်ကား ကျောက်တော်မြို့နယ် အရှေ့ဘက်ခြမ်း သီရိမာနဒီ
မြစ်ချောင်းဖျား၊ စပါးဆိပ်ကျေးရွာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းဝင်း ခြံထဲ၌ တည်ရှိနေသည်။

မြောက်ဘက်ဧည့်ဝတီခေတ်၏မင်းသား မြို့တော်နေရာဟောင်းဖြစ်သည့် မင်းသား
တောင်ကျေးရွာ၊ အနောက်ဘက် ငရဲကျိုင်းဘီလူးတို့ နေထိုင်ခဲ့သည့် ရက္ခတောင်နှင့်
ပေါက်တောကျေးရွာ၊ တောင်ဘက် မဟာမုနိဘုရားနှင့် မဟာမုနိကျေးရွာ၊ အရှေ့ဘက်
သစ်တစ်ပုံကျေးရွာတို့ တည်ရှိသည်။

ဆင်းတုတော်ကြီး၏ အမြင့်ဉာဏ်တော်မှာ (၉)ပေရှိပြီး ပခုံးစွန်းအကျယ်မှာ (၃
ဒဿမ ၉)ပေ ရှိကာ ခူးစွန်းနှစ်ဘက်အကျယ်မှာ (၅ဒဿမ ၅ပေ) ရှိသည့် ဆင်းတု
တော်ကြီးတစ်ဆူပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဆင်းတုတော်မှာ ကျန်မုနိလေးဆူကဲ့သို့ ဒုက္ကရစရိယာ
ခံစားခဲ့ရပြီး လွန်ခဲ့သော နှစ်(၅၀)က သက္ကရာဇ် (၁၃၀၆)ခုနှစ်တွင် ဦးငယ်ရွှီက ပြုပြင်
မွမ်းမံကာ သိမ်တော်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း ကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သည်။

ဒေဝမုနိဘုရား

တစ်ဖန်သက္ကရာဇ် ၁၃၃၁ ခုနှစ်တွင် ဦးကျိတ်ကာက ရွှေချကာ ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့သည်။ ယင်းပြီးနောက် (၁၃၅၁)ခုနှစ်တိုင် ဦးကျိတ်ကာ၏သားဖြစ်သူ ဦးငွေထွန်းဦးက ယခုမျက်မြင် အခြေအနေအတိုင်း ပြန်လည်ပြုပြင်မွမ်းမံထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်မှာ ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်တော်ကို အောင်မြင်ပြီး ရတနာပလ္လင်ထက်ပေါ်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ကာ ထိုင်နေဟန်ဖြစ်သည်။ ပလ္လင်အောက်တည့်တည့်၌ အမြင့် ၁၈လက်မခန့်ရှိ ဝသုန္ဒရေရုပ်တစ်ရုပ် ပါရှိသည်။ ပလ္လင်မှာ ရှေးဟောင်းမူလက ကျောက်ပလ္လင်ဖြစ်ပြီး ဂုဗေကျော်ခန့် မြင့်၏။

တူးဖော်ရရှိသည့် ပညာရှိအမတ်ကြီးရုပ်တုပုံကျမ်း (စပါးဆိပ်ကျေးရွာ)

ပညာရှိ ပရောဟိတ်ကြီး ကျောက်ရှုပ်တူ

ဤရုပ်တုမှာ ယခုအခါ စပါးဆိပ်ကျေးရွာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ ရှိသည်။ ရုပ်တုအမြင့်မှာ (၃၃)လက်မရှိပြီး အကျယ်မှာ (၂၂)လက်မ ရှိသည်။ ကျောက်ပြားအထူမှာ (၆)လက်မ ရှိ၏။ ရုပ်တုမှာ သေသပ်ကောင်းမွန် အချိုးကျလှ၏။

ပီပြင်ထင်ရှားစွာ ပုံဖော်ထားသည်။ ဦးခေါင်း၌ ဆောင်းထားသော ပေါင်းထုပ်မှာ ပရောဟိတ်ဆောင်း ပေါင်းထုပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိ ပရောဟိတ်ကြီးဟု ဆိုသည်။ နောက်ထပ်တစ်ခု သက်သေထူချက်မှာ ညာဘက်လက်တွင် မင်္ဂလာကျက်သရေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ကျင်းပသောအခါ အသုံးပြုသော ခရုသင်းတစ်ခုကို အမွန်မြတ်ဆုံး ရတနာတစ်ခုအဖြစ် ရင်ဝယ်ပိုက်ထားသည်။ ဘယ်လက်တွင်ကား မင်္ဂလာရေစင်ဖျန်း သပြေ (ဝါ) အခက်တစ်မျိုးကို ကိုင်ဆောင်ထားသည်။

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

သို့သော်လည်း ယခုအခါ ယင်းနေရာမှာ ပွန်းပဲ့နေပြီ ဖြစ်သည်။ ခါးတွင် ခါးကြိုး တစ်ခုကို မြင်းခွာသဏ္ဍာန် သေသပ်စွာချည်နှောင်ထားပြီး အစွန်းတစ်ခုကို ညာဘက် ပေါင်ရင်းထိ ချထားသည်။

ထိုင်နေပုံမှာလည်း မင်းဧကရာဇ်တို့ ထိုင်ဟန်ဖြစ်သည့် ရာဇထိုင်ဟန် ဖြစ်သည်။ အောက်ခံပလ္လင်တစ်ခုကို ဖော်ပြပြီး နောက်တွင် သပ်ရပ်လှပသော တံကဲတစ်ခုကို ထွင်း ထုဖော်ပြပါရှိသည်။

နားတွင် ဝတ်ဆင်ထားသည့် နားကပ်ကြီး တစ်ရုံမှာလည်း ထိုအချိန်အခါမျိုးက အဖိုးအနတ္တထိုက်သည့် ရတနာတစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

တူးဖော်ရရှိသည့် ပညာရှိအမတ်ကြီး၏ မူရင်းပျက်စီးနေသည့် ရုပ်တု

ရခိုင်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူ

ဤကဲ့သို့ ရုပ်တု၏ နေထိုင်ဟန်၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့ကို ပေါင်းစုကြည့်ခြင်းအား ဖြင့် ထိုရုပ်တုမှာ အုပ်စိုးသည့် ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ ငယ်ဆရာတစ်ဦးဖြစ်ဟန်တူသည်။ ဘုရင်မင်းတရားတို့ ထိုင်ရာပလ္လင်ကို ထိုင်ရသည်မှာ မလွယ်ကူပေ။ သာမန်မင်းတိုင်ပင် အမတ်များပင် ထိုင်ခွင့်မရနိုင်ချေ။ ယခုမူ ဤပရောဟိတ်ကြီးမှာ မင်း၏အထူးရိုသေ လေးစားခြင်းကို ခံရသည့် ပညာရှိကြီးတစ်ဦးဟု သိသာထင်ရှားနေပေသည်။

ထို့အတွက်ကြောင့် ဤရုပ်တုမှာ မင်းရင်ဖြူလက်ထက် မုနိငါးဆူအား တည်ထားရာ တွင် ဒေဝမုနိ ရုပ်တုနှစ်ဆူအား တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရသည့် မင်းဆရာပညာရှိ ဟူးရား ကြီးပင် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

ယင်းကြောင့် ဤရုပ်တုမှာ လေးမြို့ခေတ် လက်ရာတစ်ခု ဖြစ်တန်ဖွယ်ရှိသည်။ ယခုမူကား ရွှေရာကြသည့် သိုက်ဆရာများ၏ လက်ချက်ကြောင့် ခါးမှ ပိုင်းပြတ်သွားပြီ ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ အလွန်တန်ဖိုးအနတ္တထိုက်တန်လှစွာသော သမိုင်းရုပ်တုများအား တာဝန်သိသိ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ဖို့ရန် လိုအပ်လှပေသည်။

စပါးဆိပ် ကျေးရွာ

သီရိမာနဒီ သရီချောင်း၏ ယာဘက်ကမ်း ခညဝတီမြို့တော်ရာဟောင်း၏ အနောက်မြောက်ထောင့် တံတိုင်းထက်ပေါ်တွင် တည်ရှိသည့် ကျေးရွာဖြစ်သည်။ ယခု ထက်တိုင် ခညဝတီမြို့တံတိုင်းမှ အုတ်ကျိုးအစအနများတို့ဖြင့် တစ်ရွာလုံး ချင်းချင်းနီရဲ နေသည်။

ဒေဝမုနိတည်ရှိသည့် ရွာဦးဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း ခြံထဲ၌ အမြင့်ဆုံးကျန်ရှိနေ သော မြို့ရိုးကို တွေ့မြင်ရသေးသည်။ သီရိမာနဒီ၏ ရေတိုက်စားမှုအောက်တွင် မျောပါ ပိုင်းပြတ်သွားသည့် ခညဝတီမြို့တံတိုင်းပြတ်ကို အထင်းသားတွေ့မြင်ရသေးသည်။ ရှေး ဟောင်း စေတီပျက်ရာ သုံးခုရှိပြီး ဘုရားကျိုးများနှင့် ကုန်းတန်းကြီးငယ်များ ရံပတ်ဝိုင်း ကာလျက် ရှိ၏။

လယ်မြေများ ထွန်ယက်သည့် အချိန်ရာသီမျိုးတို့၌ မြေအောက်တွင် နစ်မြုပ်ပျောက် ကွယ်ကိန်းအောင်း နေသည့် နှောင်းခေတ် ရက္ခိုင်းသားတို့၏ အသုံးအဆောင် ပစ္စည်း အချို့အား မကြာခဏ ဆိုသလို တွေ့မြင်ရတတ်ကြသည်။ ထုထည်အလွန်ကြီးမားကျယ် ပြန့်သည့် ခညဝတီမြို့ရိုးတန်းကြီးသည်ကား မတုန်မလှုပ် စပါးဆိပ်ရွာအောက်၌ ကွယ် ပျောက်နစ်မြုပ် ကိန်းအောင်းလျက်ပင် ရှိနေပါ၏။

ထိုကျေးရွာကား မြောက်ဦးခေတ်၌ စပါးအဝယ်ခိုင်စခန်းတစ်ခု ဖွင့်လှစ်ခဲ့သဖြင့် စပါးဆိပ်ဟု အမည်တွင်ခဲ့သည် ဟူ၏။ တခြားရွာများနည်းတူ ၁၁၄၆ ခုနှစ်၌ ပြိုပျက်ကာ

သူမြတ် (မဟာအောင်မြေ)

ခရာဇ်သက္ကရာဇ် အေဒီ-၁၈၃၁ ခုနှစ်တွင် သက်ပြည်ကျအုပ်စု အရင်ဆုံးဝင်ရောက်ကာ ပြားသား၊ ရေကြည်သားတို့ပါ ရောက်ရှိ အစပြု တည်ထောင်ကြသည်ဟု ဆိုသည်။^၁

ယခုအခါ ထိုကျေးရွာတွင် လူနေအိမ်ခြေ (၂၇၃)ဆောင်နှင့် လူဦးရေပေါင်း (၁၈၀၅)ဦး ရှိပြီး၊ ကျား (၈၈၁)ဦး၊ မ (၉၂၄)ဦးတို့ ရှိသည်။ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ လယ်မြေ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်း ဖြစ်သည်။ စုစုပေါင်း လယ်မြေဧက (၉၄၅. ၄)ဧက စိုက်ပျိုးလုပ် ကိုင်ကာ ကျွဲ(၃၃၆)ကောင်နှင့် နွား(၈၈၉)ကောင်တို့ဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၌ အသုံးပြုလုပ်ကိုင်ကြ၏။

နိုင်ငံတော်မှလည်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၌ အသုံးပြုနိုင်စေရန် ကူဘိုတာ ရေစုပ်စက် (၄)လုံး ရောင်းချပေးထားသည်။ သောက်ရေကန် (၄)ကန် ရှိပြီး၊ တစ်ရွာလုံး ကိုးကွယ် သည့် ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းနှင့် သမိုင်းဝင် ဒေဝမုနိဘုရားကြီးအား ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်နေစဉ်မပြတ် ရှိကြသဖြင့် ရောဂါခပ်သိမ်းကင်းဝေးငြိမ်းကာ ဘေးအန္တရာယ် ရန်စွယ်အပေါင်းတို့မှ ဝေးကွာကင်းပျောက်လျက် အေးချမ်းသာယာစပါးဆိပ်ကျေးရွာပင် ဖြစ်ပါသတည်း။

သူရိယစက္ကမင်းကြီးသွန်းလုပ်ခဲ့သည့် စန္ဒာမုနိ

အလွန်တရာ ဘုန်းတန်ခိုးတော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ရုပ်ရှင် တော်မဟာမုနိ၏ မဟာကျန်မုနိငါးဆူတို့သည်ကား ကွယ်ပျောက်ပျက်စီးခြင်းငှာ မဖြစ် နိုင်သော်လည်း တိုင်းပြည်မြို့ရွာများ ပျက်စီးပြီး လူသူမရှိသည့် အချိန်တွင် ဘုရားပုထိုး စေတီများစွာတို့သည်လည်း ချုံနွယ်ရစ်သိုင်း တောရိုင်းများအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိကာ ပျက်စီး ခဲ့ကြရသည်။

မိမိတို့ နေရာဌာနများတွင် ကိုးကွယ်လိုသူများနှင့် ရတနာရွှေငွေများ ရှာဖွေကြသည့် သိုက်ဆရာတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်မိစ္ဆာများက ကြေးပစ္စည်းများကို သိမ်းယူ ကြခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဌာပနာဘုရားနှင့် ဆင်းတုတော်များမှာ မြေအောက်မှ မြေပေါ်သို့ရောက်ရှိကာ နေရာဒေသအသီးသီးသို့ ဒေသစာရီကြွချီသွားခဲ့ကြရသည်။

၁။ အစဉ်စာများမှ

ညောင်တီခေတ်မှ သွန်းလုပ်ခဲ့သည့် စန္ဒာမုနိသွန်းစက်တော်

ကံကောင်းထောက်မအကြောင်းလှမှု တစ်ရပ်ကြောင့် စန္ဒာမုနိ (တောင်ဦးတောင်) ဘုရားသည် မြောက်ဦးမြို့ ဘားဘူတောင်သို့ အထက်ဖော်ပြပါအကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ပင့်ဆောင်ခဲ့ခြင်းခံရကာ ဘားဘူတောင်ပေါ်၌ ခေတ္တသီတင်းသုံးတော်မူပြီး အင်္ဂလိပ်တို့ ၏ ယူဆောင်ခြင်းမှ လွတ်မြောက်စေရန် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည့် မြောက်ဦးမြို့ မှ ဦးသာထွန်းဦး၊ ဦးချီးမောင်၊ ဦးသာဘောတို့က ဘားဘူတောင်ခြေရင်း ချောင်းရေအိုင် ထဲသို့ ပင့်ဆောင်ဝှက်ထားခဲ့ကြသည်မှာ ၁၀နှစ်တင်းတင်း ပြည့်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

၁၂၄၉ခုနှစ် အရောက်တွင် ရေထဲမှဖော်ဆောင်ပင့်ယူကာ မြို့အုပ်ဦးဘမြိုင်က ဗန္ဓုလကျောင်း၏တောင်ဘက်၌ သိမ်တစ်ဆောင်ဆောက်လုပ်ကာ ဆီမန်းအင်္ဂါတေမံကာ ကျောက်ဆင်းတုအသွင်သို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းမှစတင်ပြီး ကျောက် ဆင်းတုဟု ထင်မှတ်ပြီး ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်လာသည့်ဘုရားမှာ သက္ကရာဇ် ၁၃၅၀ခု

ကဆုန်လဆန်း (၂)ရက်၊ ခရာဇ်သက္ကရာဇ် ၁၉၈၈ခု ဧပြီလ (၂၇)ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဗန္ဓုလကျောင်းမှ လက်ထောက်ဆရာတော် ဦးစက္ကပါလသည် ဘုရားသိမ်အတွင်း တံမြက် စည်းလှည်းခြင်းကို ဆောင်ရွက်နေစဉ် မျက်လုံးတော်တစ်ဖက်မှာ ကွာကျခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

ယင်းမှစ၍ လေ့လာကြည့်ရာ ကြေးဆင်းတုကို အင်္ဂတေမံထားကြောင်း သိရ၍ ၁၃၅၀ ခု၊ ကဆုန်လဆုတ် (၇)ရက်၊ ၁၉၈၈ ခု မေလ (၇)ရက်နေ့တွင် အင်္ဂတေများကို ခွာပြီး ရောင်တော်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။^၁

အနည်းငယ်သော ပျက်စီးနေသည့် အစိတ်အပိုင်းများကို ပြုပြင်မွမ်းမံကာ အခုအခါတွင် သိမ်တော်ကြီးကို ဗန္ဓုလကျောင်း၏ တောင်ဘက်တွင် ဆောက်လုပ်ပြီး ထူးခြားစွာ တန်ဆာဆင်ယင်ထုလုပ်ထားသည့် မြောက်ဦးခေတ်လက်ရာတစ်ခုဖြစ်သည့် ရတနာကျောက်ပလ္လင်တော်ထက်ဝယ် စံပျော်ရွှင်ပြီး သီတင်းသုံးလျက် ရှိပါတော့သည်။

ဆင်းတုတော်၏ အတိုင်းအတာမှာ-

- ဉာဏ်တော်အမြင့် ၄ ပေ ၁၀ လက်မ
- ပခုံးတော်ကျယ် ၂ ပေ ၁၀ လက်မ
- ဒူးစွန်အကျယ် ၄ ပေ

သူရိယစက္ကမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော်မုနိငါးဆူမှ တစ်ဆူဖြစ်သည့် ဤစန္ဒာမုနိဘုရားရှင်တော်အား ယခုအခါ ဖူးတွေ့မြင်နိုင် ကုသိုလ်ပွားနိုင်ကြပြီး၊ ကျန်မုနိလေးဆူကား မည်သည့်ဌာနေ မိုးမြေပိုင်းခြား ရပ်ဒေသများသို့လည်းကောင်း၊ မြေကြီးတွင်းအောက်သို့ နှစ်မြုပ်ကိန်းအောင်းလဲလျောင်းလျက်သော် လည်းကောင်း ရနိုင်ကြလိမ့်မည်ဆိုသည်ကို ရှာကြသုတေသနပြုကာ ဖော်ထုတ်ကြရမည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်းတို့၏ တာဝန်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ အလွန်တရာမှ တန်ခိုးတော်မြတ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူကြသည့် မဟာမုနိငါးဆူတို့သည်ကား မည်သည့်အခါမှ ကွယ်ပျောက်နိုင်ကြမည် မဟုတ်သဖြင့် တစ်နေ့နေ့၊ တစ်နေရာရာတွင် ပြန်လည်ဖူးတွေ့မြင်နိုင်ကြရလိမ့်မည်ဟု မျှော်မှန်းမိပါသတည်း။

နိဂုံး

ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ လူနေမှုသမိုင်းစတင်ခဲ့သည့်နေရာ၊ ကိုးကွယ်မှု ဘာသာစတင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့်နေရာ၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ စတင်မွေးဖွားခဲ့သည့်နေရာ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသခင် ကိုယ်တော်တိုင် ဒေသစာရီကြွချီ၍ ရောက်ရှိတော်မူလာခဲ့သည့်နေရာ၊ ထိုထိုသော နေရာသည်ကား ဓညဝတီမြို့တော်တည်ရှိခဲ့သည့် မဟာမုနိဘုရားကုန်းမြေ တစ်ဝိုက်ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းကြောင့် ဤနေရာသည် ရခိုင်လူမျိုးတို့နှင့်တကွ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့အတွက် အလွန်တရာမြင့်မြတ်သော မဟာအောင်မြင်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ မဟာမုနိဘုရား အနီးအဝေးတွင် ရှိကြသော ဘုရားအချို့ကား မဟာမုနိ၏ စက်တော်ဝန်းအထဲမှ ဘုရားများ ဖြစ်ကြသည်။ မဟာမုနိမှ ကြွင်းကျန်သည့် မဟာကျန်မုနိငါးဆူတို့အား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရဟန်းရှင်လူတို့ သိရှိနိုင်ကြပါစေရန် အဓိကရည်သန်ပြီး သဇင်ပန်းခိုင်တစ်မြိုင်မြိုင် ရခိုင်ဘုရားပေါင်းဟုဆိုသည့် ရခိုင်ဘုရားများ ပြန်လည်မွမ်းမံနိုင်ကြပါစေရန်နှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာနေရောင်လရောင်အလား တိုးတက်ထွန်းပြောင်ကာ သာသနာတော်အရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပါစေဟု ဤဘုရားသမိုင်းအား ရေးသားလိုက်ရပါသတည်း။

သူမြတ်(မဟာအောင်မြေ)
၂-၇-၆၄
၁၃၅၉ ခု၊ နယုန်လဆုတ် (၉)ရက် စနေနေ့။

၁။ ဦးကျော်ဇောလှ၊ ကျွန်တော်သိသော စန္ဒာမုနိ

မိုဠ်းကိုးကားသော စာအုပ်စာတမ်းများ

- ၁။ ဦးသာထွန်း(ဦး) မြောက်ဦးမြို့ဘုရားသမိုင်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ပြည်တော်သာပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်။
- ၂။ ဦးသာထွန်း (ဦး) ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း (မူကြမ်း)
- ၃။ ဗျာဒိတ်ဝင်ဓာတ်တော်ဘုရား သမိုင်း (ပေမူ)
- ၄။ မောင်စံလှ (ဦး) ဓညဝတီနိဂုံးရွာသာချင်း (ပေမူ) (အမတ်ကြီးမြဒိုးဝေရေး ပေမူမှတစ်ဆင့် ရေးကူးသည်။)
- ၅။ ရာဇပုံကျမ်း (ပေမူ)
- ၆။ မေဓညာမော်ကွန်းလင်္ကာ (ဝေသာလီခေတ် အမတ်ကြီး)
- ၇။ မဟာမုနိလင်္ကာ (ပေမူ)
- ၈။ အစဉ်စာမှတ်တမ်း အတိုအထွာများ (ပေမူ)
- ၉။ အောင်သာဦး (ဦး) ရခိုင်ရာဇဝင်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ မြရတနာပုံနှိပ်တိုက်။
- ၁၀။ ဉာဏ (ဦး) ဓညဝတီရာဇဝင်သစ် (အထက်ကျောင်းတော်ဆရာတော်)

- ၁၁။ စန္ဒမာလာလင်္ကာရ ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်း (ပ-ဒု) မန္တလေးမြို့၊ ဟံသာဝတီပိဋကတ်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၃ ခု။
- ၁၂။ စက္ကိန္ဒ၊ အသျှင် ပြည်တွင်မကိုင်ခတ်ဦးရာဇသမိုင်း (၁၉၉၃)
- ၁၃။ ထွန်းရွှေခိုင်(စစ်တွေကောလိပ်) ရခိုင်ရှေးဟောင်းမြို့တော်များ၊ ရန်ကုန်သိဒ္ဓိမြိုင်၊ ၁၉၈၅။
- ၁၄။ အောင်သာဦး (ဦး) ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နှင့် ရခိုင်ပြည် (၁၉၇၅) အေဒီ ၁၀၀၀ မတိုင်မီက ရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ (ရခိုင်ပြည်နယ်စာ စောင်တွဲ ၉)

ကျောက်စာများ

- ၁။ သူဌေးငပျောင်(ဦး)ကျောက်စာ သကျမုနိဘုရား၊ မြောက်ဦးမြို့နယ်။
- ၂။ မင်းခေါင်ရာဇကျောက်စာ ညောင်ချောင်းဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ ကျောက်တော်မြို့နယ်။
- ၃။ စန္ဒသုဓမ္မကျောက်စာ ရာဇမုနိဘုရား၊ ကျောက်တော်မြို့နယ်။ ယခုပျက်စီး (မူကူး)

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲ

ပြိုင်ပွဲဝင်စာမူများ ဖိတ်ခေါ်ခြင်း

ရခိုင်ညွန့်ဖူးဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲကို ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများ အမှတ်(၃)မှ စတင်၍ စဉ်ဆက်မပြတ် ကျင်းပပြုလုပ်သွားမည်ဖြစ်ပါသဖြင့် ပြိုင်ပွဲဝင်လိုသည့် ဝတ္ထုတိုစာမူများ အား ဖော်ပြပါစည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ရေးသားပေးပို့ကြပါရန် ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

ပြိုင်ပွဲဝင် ဝတ္ထုများအတွက် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ

- မိမိတို့ဒေသသုံး ရခိုင်ဝေါဟာရ ရခိုင်ဘာသာစကားများဖြင့်သာ ရေးရမည်။
- ကိုယ်တိုင်ရေးသားသော ဝတ္ထုစာမူ ဖြစ်ရမည်။
(ရခိုင်မူပြုထားသော ဝတ္ထုစာမူ) ဖြစ်ပါက မူရင်းဝတ္ထု စာရေးသူနှင့် စာအုပ် စာစောင်ကို ဖော်ပြပါရှိရမည်။
- မည်သည့်စာစောင်၊ မဂ္ဂဇင်းတွင်မျှ မဖော်ပြရသေးသောစာမူ ဖြစ်ရမည်။
- ပြိုင်ပွဲဝင်ဝတ္ထုစာမူနှင့်အတူ အမည်၊ နိုင်ငံသား(ဝါ)မှတ်ပုံတင်အမှတ်နှင့် ဆက်သွယ်ရန် နေရပ်လိပ်စာ အပြည့်အစုံပါရှိရမည်။
- ရွေးချယ်ခြင်းမပြုသောစာမူများကို ပြန်လည်ပေးပို့လိမ့်မည် မဟုတ်။

အထက်ဖော်ပြပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ အဆင့်မီသော ပြိုင်ပွဲဝင်စာမူရှင် များအား ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများစာအုပ်ကို လက်ဆောင်အဖြစ် ပေးပို့သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတို ပထမဆုကို (၁၀၀၀)

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတို ဒုတိယဆုကို (၆၀၀)

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတို တတိယဆုကို (၄၀၀) အသီးသီး ချီးမြှင့်သွားမည် ဖြစ်ပြီး ၎င်းဝတ္ထုတိုများကို ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများ စာအုပ်တွင် ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

- * ပထမအကြိမ် ပြိုင်ပွဲဝင်စာမူများအား ၁၉၉၅ခု ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၈)ရက်နေ့ နောက်ဆုံးထား၍ ပေးပို့ပါရန်။
- * ဒုတိယအကြိမ် ပြိုင်ပွဲဝင်စာမူများအား ၁၉၉၅ခု ဧပြီလ (၃၀)ရက်နေ့ကို နောက်ဆုံးပေးပို့ပါရန်။
- * ဆက်လက်ကျင်းပမည့် အစီအစဉ်များကို ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများ စာအုပ် တွင် ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများစာအုပ်ကို စဉ်ဆက်မပြတ်ထုတ်ဝေသွား မည် ဖြစ်ပါ၍ စာပေပညာရှင်များနှင့် စာပေဝါသနာရှင်များထံမှ ဆောင်းပါးများ၊ စာမူများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ပို့ပေးရန်နှင့် အကြံပေး ဝေဖန်ချက်များကိုလည်း ပေးပို့ကြပါရန် ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

ရခိုင်စာပေယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်ရေးကို ရွှေ့ရွှေ့လျက်
 ရခိုင်သားကြီးစာပေ
 ၁/၅၅(အေ)၊ ကျွန်းရွှေဝါလမ်း၊
 (ကားရပ်နားကွင်းအနီး)
 ဘုရင့်နောင်ပွဲရုံတန်း၊ မရမ်းကုန်းမြို့နယ်၊
 ရန်ကုန်မြို့။

ပန်ကြားလွှာ

ကျွန်တော်များ ရခိုင်သားကြီးစာပေမှ ရခိုင်ရိုးရာ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု စာပေ သမိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော စာအုပ်စာတမ်းများ ထုတ်ဝေလျက်ရှိရာ စာအုပ်များ တစ် အုပ်ထက်တစ်အုပ် ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် အမြဲတမ်းကြိုးစားအားထုတ်လျက် ရှိပါ သည်။ သို့သော်လည်း အကောင်းဆုံးဖြစ်မလာနိုင်သေးပါ။

ထို့ကြောင့် စာပေကို လေ့လာလိုက်စားသူ စာပေဝါသနာရှင်များထံမှ ဝေဖန်အကြံ ပြုနည်းပေးလမ်းပြမှုများ ပေးပို့ကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံလျက် ရှိပါသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ